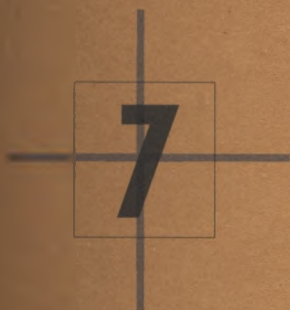

a 440 m

SOBRE EL NIVELL DEL MAR

(LA REVISTA D'OLOT)

PREU: 500 PTES.

ROVIRA JOLIS

Records de la Transició
Entrevista: Josep Ma. Canals
Les comunicacions a debat

Portada

Dibuix original d'Enric Rovira (Ripoll, 1926). Pintor d'ofici, amb voluntat i entusiasme es matriculà a l'Escola de Belles Arts d'Olot, on va tenir com a mestres en Mas Collellmir, Gussinyé i Carbonell. Guanyador del premi Ferrés, participà també en la Biennal Hispano-americana. Incomprès, un pèl ressentit amb l'staff local, continua pintant amb mentalitat i oberta i esperit de recerca.

Contraportada

Fotografia original d'Anna Pons (Barcelona, 1964). Viu a Olot des de fa quatre anys. Es dedica al reportatge i a la fotografia escènica. El Nadal del 94 va fer un viatge a l'Ex-lugoslàvia que es traduí en una exposició testimonial del dolor de tot un poble. Ingènua, gràcil i activa, Anna Pons té una especial sensibilitat pels temes socials.

5 L'esquerra en el laberint

Josep Vicente

6 L'accés motoritzat al medi natural

Francesc canalias

11 Records de la Transició

Josep Bonet, Teresa Planagumà, Joan Barnadas, Xavier Planagumà

15 Entrevista: Josep Maria Canals

Jordi Rovira / Xavier Planagumà

19 Tema: Una vegada més, les comunicacions a debat

Mita Castanyer, Emili Bassols, Joan Vicente, Esteve Corominas, Ramon Fortet, Modest Fluvià, Jaume vicens, Joan Albesa

36 Les pràctiques a les empreses: un nou concepte d'aprenentatge

Lluís Sacrest i Josep Cañigueral

38 Eco-fòrum

Lluís Busquests i Grabulosa

41 Una volta al món (7)

Jordi Güell i Xavier Morera

44 Sàhara: cent anys d'exili al desert

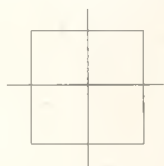
Garrotxa Solidària

46 Pàgines d'Art

Carme Ortiz, Jordi Rovira, Albert Rubirola, Àngel Blàzquez

49 La reparició de "Vitrina"

Antoni Mayans

Consell de redacció:

Margarida Castañer, Meius Ferrés, Xavier Mas, Xavier Planagumà, Josep M. Reixach, Jordi Rovira, Albert Rubirola, Xavier Rusalleda, Rosa Sans, Ricard Sargatal, Jordi Serrat.

Edició: Associació L'Au cal.ligràfica

Disseny: Kim Domene

Maquetació: Teia Boada

Fotografia: Elies Plana

Impressió: Impremta Aubert

Col.laboradors:

OPINIÓ:

Albert Bramon, Joan Capdevila, Juli Clavijo, Antoni Mayans, Jordi Pujiula, Àngel Parada, Esteve Corominas, Miquel Macias, Pere Masmitjà, Domènec Moli, Lluís Sacrest, Joan Serra.

TEATRE:

Francesc Pereira, Pep Fargas, Tena Busquets

MÚSICA:

Pep Coll, Carles Fontfreda.

ART:

Gabriel Alcalde, Pin Ferrés, Carme Ortiz, Jordi Rovira, Albert Rusalleda, Joan Vilallonga, Sigrid Werning.

CINEMA:

Carles Batlle, Miquel Barti, Imma Merino, Manel Mitjà, Àngel Quintana.

LITERATURA:

Concepció Batallé, Pedro Carrizosa, Margarida Casacuberta, M. A. Gardella, Natàlia Molero, Dolors Rovira.

CIÈNCIA:

Emili Bassols, Jordi Canal, Francesc Canalies, Josep Codony, Josep Guix, Joan Nogué.

Dipòsit legal: GI-801/95

7

NOVEMBRE
1 9 9 5

itzhak Rabin és mort. De la milícia i el llenguatge de les armes passà a ser diplomàtic i finalment un veritable home d'estat; un exercici també veritable de tolerància. Complint la bíblica sentència ha mort per les bales d'un il.luminat, més rabinista que el gran rabí. La conversió - no pas el canvi de camisa

oportunista- sempre és admirable perquè és un acte de voluntat fet a consciència i Rabin va apostar per la paraula, la paraula creadora i amable, no pas els esbufecs dels nostres governants.

Tal i com és configurada la nostra societat, l'única via de participació en la "cosa pública" és el vot. Això és així, per ara, però també podria ser d'una altra manera. El nivell d'abstenció i la "poca" qualitat del vot posen en evidència el desprestigi de la política. La desconfiança és mútua: ni els polítics confien en la ciutadania - d'aquí les resistències a modificar la llei electoral- ni la ciutadania en els polítics - només cal veure els índexs de popularitat i l'ús generalitzat de la paraula corruptel.la associada a la política-.

L'assassinat de Rabin evidencia amb crueta el signe del nostre temps: un component de barbàrie creixent, reflex indiscutible d'una crisi general de civilització, la nostra és clar, l'occidental.

Potser, doncs, començaria a ser hora d'afrontar decididament una autèntica revisió de la nostra escala de valors, de coses fins i tot tan sagrades com el concepte d'estat, democràcia, justícia, etc. Sempre ens movem a l'entorn d'una escala de mínims, considerant els instruments que tenim a l'abast i que nosaltres mateixos hem creat com un mal menor, com el sistema de referència "possible".

Ara que ens criden a votar, més que respondre a la crida del pastor, seria bo de forçar - com sigui- un canvi d'actituds i de plantejaments. Els processos de reconstrucció nacional com el nostre, per posar un exemple, reclamen la unitat i un esforç extraordinari per definir prioritats, cosa que aquí no passa. Hem volgut anar massa de pressa i jugar a la política a l'estil anglès, a base de gestos i d'improperis. L'espectacle del Parlament ha acabat sent un melodrama de fira, banal i intranscendent on la majoria es diuen el nom del porc. Negar que CiU ha aconseguit restituir l'honorabilitat de la Generalitat com a primera institució seria tan impertinent com creure's que el seu model és l'únic i el millor per aplicar al país. O bandegem el dirigisme i la prepotència, polim els nostres hàbits democràtics, reconsiderem els models d'organització estatal i restituïm una mica d'il.lusió a l'electorat o participar en el joc electoral acabarà sent un exercici per a masoquistes. ...un moment, no ens precipitem; primer pensem...

Amor a la ciutat

Una visió del Ple del mes d'octubre

En aquest Ple s'han aprovat dos projectes que canviaran notablement l'aspecte de la ciutat. S'acordà per unanimitat l'exposició al públic del Projecte urbanístic per a la finca de la Cooperació Fabril i l'aprovació definitiva de la remodelació urbanística dels carrers de Sant Rafel, Dolors i Dr. Fàbregas amb els vots contraris del PP, per no utilitzar llambordes al carrer dels Dolors, i d'IC- Els Verds per utilitzar PVC en la reforma.

Pel que fa al projecte de la Cooperació, Joaquim de Trincheria va dir que li semblava correcte, però, «donat que estem parlant del futur centre d'Olot, hauria de ser una mica més genial». Que aquest projecte pot significar el desplaçament definitiu del centre d'Olot del casc antic al Passeig de Barcelona també hi estaren d'acord l'Albert Bramon i en Pere Macias que coincidiren en el fet que calia, ara més que mai accelerar la rehabilitació del casc antic que inicia, per aquest motiu, el seu particular i dramàtic compte enrera.

Recordo, ara farà vuit anys, que un dels gerents de la Cambra de Comerç de Girona, amb motiu de l'anàlisi que feia d'uns projectes de creació d'empreses que havien fet els alumnes finalistes de la branca administrativa de Formació Professional, ja donava per sentat que el futur comercial de la ciutat passava per l'eix format per la Plaça Clarà, Passeig de Barcelona i La Solfa. Segons ell, els nuclis antics que no tenen un interès històric-monumental tenen una «vocació» irremeiable de marginalitat. A més, argumentava que el creixement de la ciutat només es podia donar per l'eix anteriorment descrit ja que el sector del Pla de Dalt tenia «vocació» de zona residencial i el nus de la Rodona i la poca empenta de La Canya n'impedien el creixement per aquell costat. I tot això ho deia fa vuit anys, sense «sè» d'Olot i amb una fredor i seguretat «tècnica» que esparverava. I ho deia abans de l'existència del Centre Comercial de l'Ideal, del Màxim, de la Nissan, dels actuals bars i restaurants del Passeig de Barcelona i de la «puissance» econòmica de Les Preses i els seus macroplògons comercials. I ho deia abans, és clar, del projecte presentat per Immobiliària Puigsacalm que preveu, pels terrenys que ocupa l'antiga fàbrica, un nou carrer, una plaça, edificis per oficines o de lleure (es parla d'una sala multicine) i noves vivendes per a ús residencial (fins i tot la planta baixa) a l'illa que dona al carrer del Notari Closells. Aquest projecte també preveu el manteniment de les façanes característiques del Passeig de Barcelona, o sigui, el Centre Comercial Ideal, l'edifici d'oficines de l'antiga Cooperació i l'edifici anomenat Sala Gran, ja que són compatibles amb els usos terciaris o de lleure.

El segon projecte aprovat, la remodelació urbanística del carrer de Sant Rafel, del Dolors i del Dr. Fàbregas, s'emmarca dins la necessitat urgent de convertir el centre tradicional en un espai comercial i de lleure capaç de com-

petir amb el nou centre que despunta. Segons la Memòria Explicativa -veritable joia urbanístico-literària- el projecte pretén: «la conciliació de dues funcions, sovint contraposades, de servir com a vial de penetració de l'automòbil cap al centre de la ciutat i de servir com a via de marcat caràcter comercial i de passeig pel vianant. A conseqüència de la manca d'amplada dels carrers, la segregació actual, amb dos nivells diferenciats- vorera i calçada- no permet assolir un nivell de convivència acceptable entre el vianant i l'automòbil. S'adopta doncs una secció transversal tipus formada per dos plans inclinats d'amplada variable que convergeixen en una rigola plana. El nou paviment projectat és format per lloses de pedra artificial, amb àrid granític vist i acabat granulat, aptes per suportar un trànsit lleuger. Per emmarcar la placeta de davant de l'Hospital de Sant Jaume es projecten quatre pastilles rectangulars de llambordins de pedra basàtica, procedents de l'enderroc al carrer dels Dolors.» Arribat a aquest punt, el de les llambordes, l'oposició en pes va criticar el projecte perquè contempla la seva quasi total eliminació. Els carrers d'Olot, desgraciadament, no tenen massa personalitat i per tant, és un error privar-los d'aquest element distintiu i autòcton que a més podria servir com a element homogeneïtzador de tot el casc antic. Escoltant els regidors parlant de les llambordes, dels arbres i bancs de la placeta, de la necessitat d'integrar el carrer Amargura en aquest projecte i fer-hi una rampa per als minusvàlids, que el carrer de Sant Ferriol s'ha d'arranjar aviat perquè està de «capa caiguda», de si s'ha previst l'entrada pel carrer Dolors del futur parc de darrera el Teatre, i que, sobretot, l'antiga façana de l'Hospital quedi visible... Escoltant, dic, els regidors parlant d'Olot i els seus carrers hom s'adona que els mou l'amor a la ciutat. I és en aquest context que les respostes donades pel Regidor d'Urbanisme, Xavier Bassols, que probablement també s'estima la ciutat, resulten frívoles: no pot dir que han renunciat a posar llambordes al carrer Dolors perquè MIFAS els ho ha dit o perquè els cotxets, la gent gran i els talons de les senyores... quan tothom sap que les llambordes, tal i com es col·loquen avui dia, no dificulten el caminar d'aquests col·lectius.

Enmig d'aquesta batalla sorda per a la conquesta del centre comercial (els espais sentimentals depenen de cadascú) es troba a faltar, per part de l'equip de govern, una aposta decidida per la total peatonalització del nucli antic tal i com venen reclamant, des de fa temps, els partits d'esquerra. Els polítics locals s'han de moure per l'amor a la ciutat i han de prendre decisions valentes, amb futur, encara que sigui en contra d'alguns interessos particulars i a costa de la pèrdua d'algun o altre vot. A la llarga, la ciutat, i el nucli antic, els ho agrairan.

Albert Rubirola

L'esquerra en el laberint

E

l desembre del 1992, a Torí, va tenir lloc un congrés (un de tants) sobre

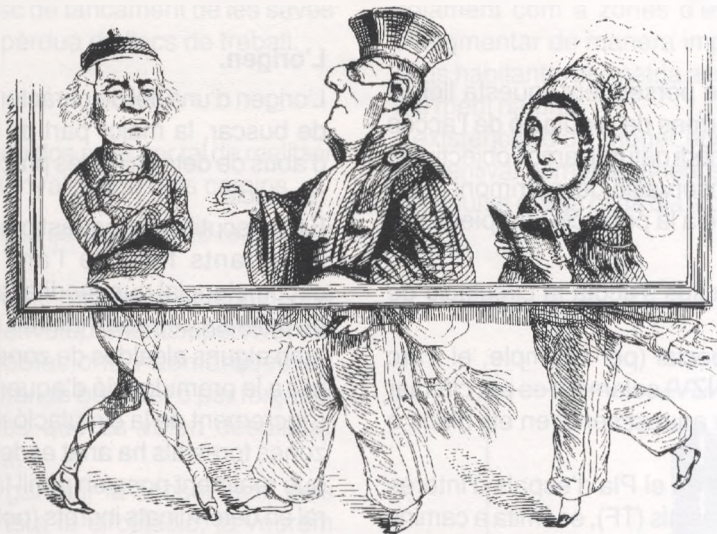
la justificació, situació, necessitat, necessitats i possibilitats de l'esquerra. Desconec les conclusions (o inconclusions) a què s'arribà, però sí que retinc el títol de la convocatòria: «What is left?», cosa, que en la divina ambigüïtat del llenguatge, pot traduir-se per «Què és l'esquerra?» i també per «Què (en) queda?» (de l'esquerra, se suposa).

Des de llavors, i de força abans -en tot cas amb una producció accelerada a partir de l'ensulsiada dels «socialismes reals»-, són gairebé incomputables les trobades, discussions i publicacions que tracten la pervivència de l'hemisferi esquerrà de la història, de la societat i del futur (també de l'éser humà). En un llibret de cent pàgines -també sobre el tema, és clar-, hi trobo seixanta-cinc referències de títols que cada vegada han de ser més enginyosos i rebuscats per no ser plagi manifest d'altres anteriors. Aquesta obstinació pot denotar una llarga, patètica moribunda o una lentíssima i meàndrica regeneració. Nego la primera possibilitat i m'atenc a la segona.

Les raons d'una tria d'aparença tan discrecional, es troben en la pròpia naturalesa humana i la de les coses en general. L'ésser humà és essencialment dual, diríem, dicotiledoni, com les ametlles i altres llavors; això ja des del punt de vista fisiològic-biològic de la versió «home» i la versió «dona» de l'animal humà. Tot el que està cridat a ser fecund o dinàmic ha de ser dual: la sístole i la diàstole, el son i la vetlla, la inspiració i l'expiració, el dolor i el gaudi, el tic i el tac... l'esquerra i la dreta. En la vida que coneixem, el que no és dual, és entròpic.

La díada dreta-esquerra és necessària per a l'existència social en la mesura que li és consubstancial. La negació de l'esquerra, cosa que per altra banda significaria la cancel·lació de la dreta (i viceversa), configuraria una pseudo-realitat esfèrica -l'esfera, mancada de dalt i de baix, de davant i de darrera, de dreta i d'esquerra-, que no existeix «naturalment» en el fragment d'univers de la nostra experiència.

És la tensió «dreta-esquerra» que ha fet que la societat es moguéss, no sempre avançant, o en tot cas, no avançant prou, per un camí de búsqüeda i progrés, obviant la perfecció immòbil (i totalitària) de l'esfera. Encara que només fos per això, l'esquerra seria necessària (fins i tot a

la dreta), a més d'haver-hi altres raons, totes: Resumint molt, la dreta és, per naturalesa, tradició, mentre l'esquerra és emancipació (Norberto Bobbio), la dreta se sustenta en l'ètica de l'eficàcia, l'esquerra en la de la compassió, la dreta es mou per conceptes d'utilitat, l'esquerra per conceptes d'idealitat. És a dir, díades. No hi ha dret a dubtar que en la dreta hi existeix compassió i idealitat, però

el que és també segur és que uns conceptes o altres són els respectius, i diferenciadors, punts de sortida (i desitjats, i inalcançables, punts d'arribada).

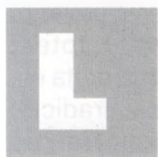
Donades les pulsions d'individualisme connaturals a la persona humana, incrementades pel mercat desbocat (dretà) fins a ser la raó i el carburant del sistema, a l'esquerra se li demana més imaginació intel·lectual i molta més eficàcia tàctica que a la dreta. Aproximadament, podria dir-se que l'esquerra «juga en camp contrari». Cosa que, si l'esquerra s'autentifica a si mateixa, no li ha de venir de nou. La història ha funcionat així, i cal no aturar-se: a cadascú -dreta i esquerra- el seu paper.

A Catalunya ara que se'ns plantegen eleccions, ens trobem amb un gran segment del cos electoral parvularitzat per la «petite grandeur» pujoliana en la qual el país ha quedat en l'estranya situació d'estar inflat i arronsat alhora. Al marge, per bé que no negligint-la, de l'entrada en escena de la dreta estatal, aquest és el problema de fons a què s'acara l'esquerra catalana com a tal esquerra: com desmuntar l'hàbit a l'autosatisfacció inoculada al llarg de tants anys, com destutellar el país distanciant-lo de l'ecumenisme anatural que l'esfera simbolitza per aproximar-se a la dialèctica creativa del tic i el tac, de la sístole i la diàstole.

La fàcil «boutade» semàntica dels qui batejaren el simposi torinès, és símbol del fet que l'esquerra està ficada en el laberint, potser el laberint de la seva pròpia riquesa semàntica. L'excés de paraules pot corcar els conceptes. Però un laberint ha de tenir sortida, que si no, ja no és laberint, sinó parany. Bé que l'esquerra miri de guanyar eleccions perquè també és per això, però li cal retrobar el seu propi fil. Per entremig de tantes paraules, només en la formulació de les preguntes correctes hi haurà les respostes correctes. No fer-ho així voldrà dir ser naufrags de les semàntiques, acceptar l'absurd de caminar en l'aporia, en el no-camí.

Josep Vicente

La regulació de l'accés motoritzat al medi natural

a llei.

La finalitat que persegueix aquesta llei és establir les normes de regulació de l'accés motoritzat al medi natural, amb l'objectiu de garantir la conservació del patrimoni natural i el respecte a la població i propietat pública i privada del món rural.

Per aconseguir aquests objectius s'acota la circulació de vehicles en funció de l'espai:

- En espais de protecció especial (per exemple, el Parc Natural de la Garrotxa, PNZV) solament es pot circular pels camins delimitats en aquest sentit en els plans o programes de gestió.
- En la resta d'espais inclosos en el Pla d'espais d'interès natural (PEIN) i els terrenys forestals (TF), es limita a camins pavimentats o amb amplades iguals o superiors a quatre metres.

Al mateix temps es prohibeix i/o es limita la circulació en els següents espais:

- Camps a través i fora dels camins i pistes.
- En espais naturals de protecció especial.
- En camins i pistes, per preservar el seu valor natural.
- En camins rurals situats fora dels espais del PEIN o TF, sempre que l'Ajuntament ho sol·liciti.
- En zones amb elevat risc d'incendi.

Queda garantida la circulació per camins i pistes per assegurar l'accés dels propietaris a les seves terres i per permetre desenvolupar les activitats tradicionals i els usos agrícoles, ramaders i forestals o la prestació de serveis de naturalesa pública.

Senyalització i inventari.

- Els camins i les pistes amb limitacions o prohibicions de pas han d'estar senyalitzats al començament i a l'acabament, i si és necessari, en els accessos intermedis.
- S'ha d'elaborar un inventari dels camins i pistes on ha de constar la titularitat, la servitud de pas i la possibilitat d'utilització.
- Es fa imprescindible per incloure un camí no asfaltat en la xarxa de camins oberts el compromís de l'administració per al seu manteniment.

Es limita la velocitat màxima de circulació per camins i pistes de terra en trenta quilòmetres per hora.

Circulació motoritzada en grup:

- Es prohibeix la circulació en grups superiors a set motos i quatre cotxes en espais naturals de protecció especial.
- Es prohibeix la concentració de més de quinze vehicles en els espais del PEIN.
- Es limita molt, i es pot prohibir, la celebració de proves esportives en els terrenys afectats per la present llei (PEIN i TF).

L'origen.

L'origen d'una llei de caràcter restrictiu com és aquesta s'ha de buscar, la major part de les vegades, en una situació d'abús de determinades pràctiques, cosa que obliga la seva regulació.

És indiscutible en aquest cas que, amb la consciència dels importants focs de l'any passat, l'associació, més circumstancial que meditada, entre els grups ecologistes i de defensa del medi natural i els propietaris forestals i rurals, amb alguns alcaldes de zones de muntanya, ha pressionat per a la promulgació d'aquesta llei.

L'increment de la circulació motoritzada per la muntanya o zones forestals ha anat esdevenint un fenomen de masses que realment posa en perill la supervivència del medi natural en determinats indrets (pensem en l'afluència de visitants motoritzats al Montseny). Aquesta massificació té un origen complex; entre d'altres causes podem esmentar:

- L'efecte multiplicador de determinades proves esportives (París-Dakar, Ral.li dels Faraons, ...) i la gran difusió que en fan els medis de comunicació, ha fomentat de manera molt important l'aparició de molts grups de 4X4.
- La pràctica fins ara normal i sense limitacions de determinades activitats motoritzades en el medi natu-

ral. No fa gaire encara era normal en les festes majors les pujades en costa o les competicions de trial; avui són normals les competicions amb moutain-bike.

- La necessitat d'aventura i de naturalesa com més salvatge millor, però sempre controlada, que té la població urbana d'aquest final de segle.
- La pressió que els fabricants de cotxes exerceixen de manera directa en la publicitat o de manera indirecta sobre el govern, amb el risc de tancament de les seves factories i la conseqüent pèrdua de llocs de treball.

L'aplicació.

La mateixa llei dóna un termini de dos anys per tal de realitzar la corresponent i obligatòria senyalització dels camins.

Avui per avui es veu molt difícil la seva aplicació real degut a:

- El desenvolupament del turisme rural/verd/ecològic, que sembla l'únic mitjà de desenvolupament/supervivència que queda per a les poblacions i comarques de muntanya, obliga a acceptar de bon grat o per força un flux important de vehicles que es volen desplaçar lliurement pel medi natural.

Tot i que s'obliga en la llei a garantir la conservació dels camins no asfaltats oberts a la circulació, ja veurem quin municipi rural podrà resistir la temptació de desenvolupar el turisme rural/verd/ecològic, dels 4 x 4.

Tampoc no s'acaba d'entendre com la mateixa conselleria que promulga aquesta llei i ha de vetllar per al seu compliment (Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, DARP) ha estat durant aquests últims anys construint un seguit de carreteres en espais inclosos en el PEIN amb una utilitat discutible (Vall del Bac, Oix a Beget,...)

- L'obligatorietat de senyalitzar els camins i la redacció de l'inventari d'aquests, imprescindible segons la llei, no és clar que en dos anys estigui a punt en tot el territori.

Reflexions.

Aquesta llei i la situació actual, al meu entendre, no és més que l'expressió del canvi social que es va donant en el nostre país, amb una gran part de la població resident en àrees urbanes i que té, de manera natural o induïda, la necessitat d'aventura.

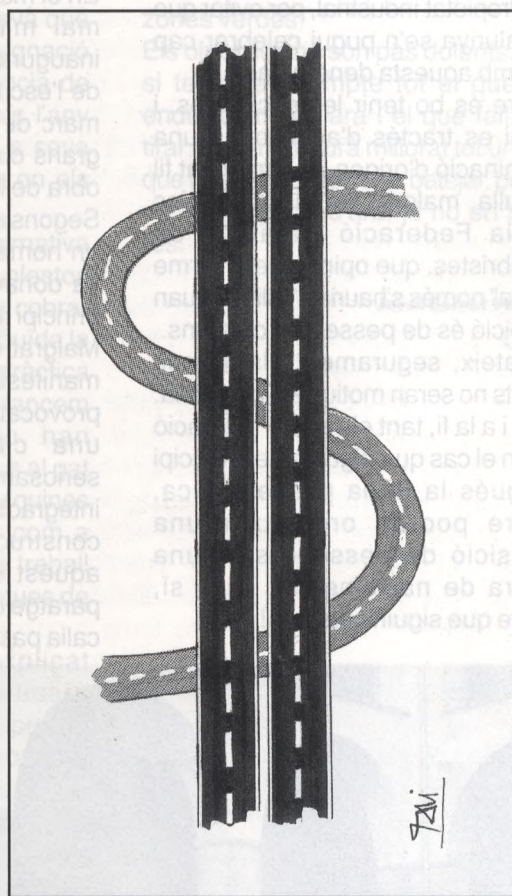
L'elevada publicitat que suposa l'aparició en els mitjans de comunicació de rutes gastronòmiques, visites a espais d'interès, recollida de bolets, cacera,... provoca un increment molt important del flux turístic cap a aquestes activitats o zones del país.

És necessària la reflexió formal sobre el futur del país i plantejar una política de desenvolupament sostenible que permeti la correcta conservació i potenciació del medi natural del qual la població pugui gaudir i fer ús. Per això és indispensable millorar molt l'educació i el coneixement del medi natural per part de la població.

Caldria igualment, i dins la mateixa dinàmica, replantejar el futur de supervivència de les àrees de muntanya, no solament com a zones d'esbarjo i turisme. Això, a més d'augmentar de manera important la qualitat de vida dels seus habitants, permetria assegurar la conservació i millora del medi natural.

L'existència d'un model econòmic no sostenible que ha d'incentivar permanentment el consum per assegurar la seva continuïtat obliga cada dia a buscar noves àrees de benefici.

Francesc Canalias

JOAN PRAT

MARXANT D'ART

GALERIA

St. Esteve, 7 - 17800 Olot (Girona)

Tel. 26 71 16/908-9361 07

PINTURA CATALANA
DELS
SEGLES XIX i XX

HORARIS D'EXPOSICIÓ: TARDES DE 5 A 9 H.

Com més petita és la nou, més fressa remou

Amb tota seguretat, el fet més destacable del passat mes d'octubre a nivell garrotxí, haurà estat la celebració de la Fira de Sant Lluç i la manera com s'ha dinamitzat en aquesta darrera edició.

De totes maneres, de la Fira de Sant Lluç ja se n'ha parlat molt durant aquests darrers dies.

El futur de la muralla d'Olot, la solució definitiva per l'abocador de Beuda o les Ajudes als universitaris de les Preses són altres notícies, potser de caire més localista, però que tanmateix poden tenir més repercussió d'aquí a un temps. Perquè ja sabeu que com més petita és la nou, més fressa remou.

Exclusives olotines

L'Ajuntament d'Olot ha registrat el nom de *Mostra de Pessebres* al Registre de la Propietat Industrial, per evitar que a Catalunya se'n pugui celebrar cap altra amb aquesta denominació.

Sempre és bo tenir les exclusives, i com si es tractés d'aconseguir una denominació d'origen, ja han posat fil a l'agulla, malgrat les discrepàncies amb la Federació Catalana de Pessebristes, que opina que el terme "mostra" només s'hauria d'utilitzar quan l'exhibició és de pessebres catalans. Tanmateix, segurament els termes emprats no seran motiu de picabaralla. Al cap i a la fi, tant els de la Federació com en el cas que algun altre municipi li vingués la dèria pessebrística, sempre podran organitzar una "exposició de pessebres" o una "mostra de naixements". Això sí, sempre que siguin catalans!

L'impacte visual?

En el marc de les Fires de Sant Lluç, mai millor dit, va tenir lloc la inauguració prop del vial Sant Jordi, de l'escultura *Olot*, consistent en un marc de quadre de dimensions tan grans com una pantalla de cinema, obra de l'artista Lluís Hortalà.

Segons els entesos, l'obra pretén ser un homenatge al paisatge olotí que va donar nom al corrent pictòric de principi de segle.

Malgrat que l'alcalde d'Olot ja hagi manifestat que es tracta d'una obra provocativa, és difícil entendre com una ciutat que es pren tan seriosament els impactes visuals i la integració en el paisatge de les noves construccions, hagi decidit ubicar aquest embalum al bell mig d'un paratge que de tan bonic com és, no calia pas emmarcar-lo.

Potser d'aquí a un temps, fins i tot tornaran a posar els toros d'Osborne.

A les Preses falta gent

L'Ajuntament de les Preses considera excessiu el preu que els estudiants universitaris han de pagar per desplaçar-se a Barcelona. Per aquest motiu, i també per facilitar que els estudiants puguin passar els caps de setmana al municipi, el Consistori ha previst donar a cada estudiant una setmanada de cinc-centes pessetes, per ajudar-los a pagar la tarifa de l'autocar.

Sens dubte, iniciatives com aquesta sempre són d'agrair; i més si tenim en compte que si el noi o la noia tria una carrera de cinc anys, es pot estalviar durant la seva etapa universitària unes noranta mil pessetes.

Tant de bo que la resta de municipis s'apunten a imitar la iniciativa, perquè només faltaria que a partir d'ara, tot el jovent que vulgui anar a la universitat, anés a empadronar-se a les Preses.

The Wall

Finalment, els arqueòlegs del Departament de Cultura ho han confirmat: el mur de pedra que s'ha descobert al nucli antic d'Olot pertany a la muralla del segle XV que va ser derruïda pels terratrèmols que afectaren la ciutat un segle més tard. Tot i l'eufòria que, en un primer moment, la troballa despertà en l'alcalde d'Olot, qui afirmava que, si calia, revisaria el pla de rehabilitació del barri vell per conservar la muralla, sembla que els ànims s'estan començant a refredar. Ara Macias ja ha manifestat que

Mostra pessebrística 1994 als claustres de l'Hospici.

només modificarà el pla urbanístic si la descoberta és realment important des d'un punt de vista històric i arqueològic però que si només val la pena conservar-la des d'un punt de vista documental, continuarà amb el pla previst.

Què vol dir d'interès documental? A què ve aquest canvi d'actitud? Sembla ben bé com si la ciutat d'Olot anés sobrada de troballes històriques. Vejam si després de suportar els terratrèmols del segle XV, la muralla serà capaç de sobreviure al pla de rehabilitació del nucli antic...

Solucions definitives

El passat mes de juliol, es van paralitzar els abocaments a la pedrera de Beuda després que un veí de Besalú denunciés que patia problemes respiratoris quan passejava prop de la zona.

Ara el Departament de Medi Ambient de la Generalitat s'ha pronunciat sobre l'afer, dictaminant que tot i tenir un nivell irregular d'acidesa, les anàlisis dels abocaments donen uns resultats acceptables. Per aquest motiu, ha permès reiniciar les tasques d'abocament, només amb la condició de tancar la finca perquè la gent no hi pugui entrar.

Accés a l'abocador de Beuda.

Una solució senzilla i fàcil, atès que si ningú no hi pot ficar el nas, ningú hi podrà prendre mal. Ja ho diu ben clar la saviesa popular quan sentència allò de: "qui no vulgui pols que no vagi a l'era", i qui no vulgui tossir, que no s'acosti a la pedrera.

L'alcalde cobra el primer

En el darrer ple de l'Ajuntament de Besalú, es va aprovar destinar 790.000 pessetes del pressupost d'enguany per pagar una assignació a l'alcalde en concepte d'assistència a plens, comissions informatives i de govern, així com indemnitzacions en concepte de dedicació i representació del municipi. A més, també s'aprovà que els regidors rebessin una assignació anual, però aquests, a diferència de l'alcalde, hauran d'esperar fins l'any vinent per cobrar-la, perquè la seva retribució no ha estat inclosa en els pressupostos.

I vet aquí el mullader: els d'Alternativa Independent -a l'oposició- molestos perquè ells han d'esperar per cobrar mentre que en Guinó veu retribuïda la seva dedicació, han posat en pràctica allò del "o ens escalfem tots o llancem l'estufa". Per aquest motiu, han començat a buscar quatre peus al gat quan afirmen que no veuen clar quines feines haurà de fer l'alcalde com a dedicació, i quantes hores de treball real el batlle dedicarà a les tasques de dedicació.

Tot i que Guinó els ha explicat repetidament que justificarà documentalment totes les despeses, el grup opositor encara no està convençut. Potser el que s'hauria de preguntar a Alternativa Independent és si espera alguna retribució pels maldecaps i el temps que està

esmerçant en aquest tema que, tot sigui dit, només els deu interessar a ells.

Barri vell o barri bell

L'alcalde d'Olot, Pere Macias, afirma que "la rehabilitació del barri vell es mou a un ritme extraordinari". Certament, a finals de mes l'Ajuntament ja va començar les tasques d'enderroc de l'última casa de l'illa compresa entre els carrers Proa i Santa Magdalena. No cal dir que tan bon punt acabi, li tocarà el rebre a un altre sector, en aquest cas, alguna casa del carrer Bonaire.

Segons el projecte, en aquests llocs s'hi construiran nous habitatges de promoció pública, harmoniosament combinats amb espais enjardinats i zones verdes.

Els objectius no són pas dolents, però si tenim en compte tot el que han enderrocat fins ara i el que falta per tirar a terra, s'haurà millorat tot un barri que l'hauem de tornar a batejar, perquè de vell, a partir d'ara, ja no en tindrà res.

Jordi Serrat i Viñolas

CAFÉS CALLÍS
QUALITAT I SERVEI

Pare Antoni Soler, 4 - Tel. 26 08 91 - Olot

Retrat de família

ONU celebra el seu cinquantè aniversari amb una reunió familiar amb foto panoràmica inclosa. És d'aquella mena de fotos que els subdirectors tenen clavades al suro del seu despatx i que s'hi queden encara que el subdirector canviï de despatx o que el despatx aculli un nou subdirector. A sota la foto, les figures dels personatges retallades amb un número al costat per tal que els puguem identificar. Atabala, com diu Cristina Almeida, l'elevadíssim percentatge de senyors (uns noranta-quatre) davant del sis per cent de dames cap d'estat o primeres ministres.

A Washington, la comunitat afroamericana dels Estats Units (la polidesa tronada no ens deixa dir «els negres d'Amèrica»: ja no ho pot dir ni tan sols Mark Twain!) es reuneix a l'esplanada del Capitoli i reclama drets, pau i felicitat. Els blancs s'espanten i els acusen també de racistes, perquè el líder és -segons que sembla- un reconegut antisemita, però el fet és que tant de negre junt, revoltat pacíficament, tant de negre que no hi era i que tampoc no era a l'escola, aquell dia, fa por al blanc que s'ho mira des de casa estant. No hi havia dones. Només eren negres mascles, perquè -diuen- les dones tenen altra feina. És el seu estil.

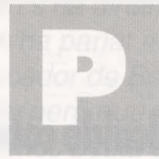
Tornem a l'ONU. Han revelat la foto de família i els ha sortit moguda. Massa dictadors, massa sang, poca tolerància. Més valdria que, abans de bufar les espelmes, s'haguessin dedicat a netejar la brutícia merdosa de la seva intervenció (de la no-intervenció, sempre tan discrets!) a Srebrenica. A final de mes, després de la treva anunciada, sacsejada, una treva que ens porta una pau en equilibri inestable i un futur de partició i odi, Bòsnia ens torna a colpir amb la descoberta d'unes fosses comunes amb més de sis mil (sis mil!) cadàvers de bosnians, assassinats com conills.

Aquí, entre els pressupostos que no s'han aprovat, els cops de teatre dels jutges i la creació d'una comissió senatorial per investigar el terrorisme d'Estat, la temperatura política puja fins quasi rebentar el termòmetre. A Catalunya, el mercuri ja degota, per dir-ho així. Les enquestes ens anuncien una altra victòria del de sempre (ara satiritzat per Boadella com si es tractés d'una caricatura: aquest ha estat un dels grans errors de l'esquerra d'aquest país: prendre's Pujol en broma) i el Jospin de Girona es fotografia emmanillat per la imprescindible renovació de l'aparell i per la urgent imminència dels comicis. El mes que ve sabrem si haurà estat capaç de protagonitzar la sorpresa del segle.

Josep M. Fonalleras

Els "vinga"

aper trobat en unes excavacions al desert 43, a la Catalunya Nord, en un lloc incert que corresponia segurament a l'antiga comarca del Ripollès, en el decurs d'uns treballs per recuperar vestigis de l'activitat industrial que hi havia en aquell sector abans del 2000. El paper, un fragment d'un diari personal, s'ha conservat miraculosament fins avui.

"... arribat a Olot, vaig visitar el meu amic ... que, com jo mateix, està molt preocupat pels afers que la nova situació provoca a la Garrotxa, que sembla caminar de cap a convertir-se en una zona de residus industrials. Cinquanta-cinc anys de govern de dretes a l'ajuntament i a la nació catalana, han destruït irreversiblement el teixit laboral que feia lliure i orgullosa la gent d'aquesta comarca. Ara sembla que només des del servilisme que comporta l'activitat turística que, per altra banda és el destí que ens han assignat, és possible tirar endavant. Les fàbriques que en el seu dia tancaren, no s'han reobert ni n'han vingut d'altres a ocupar el seu lloc. El que s'anuncia com a gran esdeveniment és l'obertura d'una fàbrica del ram de l'electricitat. En realitat, es tracta d'obrir una fàbrica en uns terrenys obtinguts a preus de saldo per absorbir-ne una altra que ja existeix i valorar els terrenys abandonats a preu d'or. És un exemple clar de la reactivació fabril que s'anuncia....

...El meu amic continuava amb aquests arguments per fer palesa la seva preocupació i em parlava d'un document que era una Pla especial que es va llegir un dia entre un grup de gent del partit i del qual mai més no se'n va saber res...

....Casualment, aquell dia, anant cap a la costa, després de l'espant de la rodona de la Rodona - de la qual el meu amic en digué que era una clara equivocació, contestada pels usuaris i reconeguda per l'Ajuntament amb el compromís de modificar-la, cosa que mai no es va arribar a fer, ja que això dels plans i les promeses només servien per posar un pedaç i fer callar la gent- vaig sentir que a Catalunya Ràdio entrevistaven l'Alcalde d'Olot, que deia que a la Garrotxa tot funcionava de meravella fins al punt que calia esverar massa el turisme, que una mica, bé, però que massa seria caòtic, que la indústria anava a tota vela i que la comarca era un mirall per tot Catalunya. Tot al revés del meu amic. Amb aquestes que arribo al nivell de l'ermita de Sant Cosme (sic) i trobo una noia que fa autostop. M'aturo i li pregunto: On vas? La noia em mira dues vegades i em diu seriosa: "Estic treballant". Quedo admirat. L'alcalde té raó, aquí hi ha tanta feina que fins fent autostop la gent treballa. Faig via cap a ...

Això és tot el que hem pogut transcriure del paper; ens hauria agradat saber quines altres consideracions feia l'escriptor d'aquest cas singular i quina era realment la situació: la que vivia el ciutadà d'aquell Olot mil·lenari o la que proclamava la màxima autoritat. I vinga!

El faulador Moli
Novembre del 2995

Records de la Transició

Ara fa vint anys, Franco agonitzava al llit d'un hospital i amb ell la dictadura. El règim que alimentà durant més quaranta anys començava a fer aigües per totes bandes. Cada generació va viure d'una manera ben diferent aquell 20 de novembre. Ara, en la distància, hem volgut recordar l'inici de l'anomenada transició democràtica, a través de la premsa de l'època i d'alguns testimonis personals

Records de la Transició

am decidir anar a la biblioteca a fer feina d'hemeroteca per veure de què es parlava o què era notícia els dies en què va morir el dictador, el novembre de 1975. Mes enllà de la malaltia de Franco, del "merder" del Sahara espanyol i la *Marxa verda*, l'assassinat de Pier Paolo Passolini, les notícies sonades d'aquells dies, de les quals devia parlar la gent a la feina, al mercat, al bar, aquí i a tot arreu, volíem buscar les notícies estrictament locals.

He mirat l'"Olot-Misión" i "La Garrotxa", els setmanaris locals de l'època. Hi ha algunes coses que d'entrada criden l'atenció. Ben pensat, però, són símptoma d'una època molt determinada en la qual no es podia parlar de tot, lliurement. Ni l'una ni l'altra porten crèdits, és a dir, no hi ha la llista de redactors ni col.laboradors. Abunden els articles sense firma, firmats en pseudònim o només amb el nom de pila. En canvi, sí que es veu de seguida de quin peu calçaven uns i altres, pel to dels articles, per la llengua, majoritàriament en català a "Olot-Misión", majoritàriament en castellà a "La Garrotxa", per la presència o no de notícies sobre la malaltia de Franco. L'un editat per Acció Catòlica, l'altre per "el Movimiento". L'un -La Garrotxa- la veu del règim que moria, l'altre la del que era a punt de néixer.

El dia 18 de novembre, el diari "Los Sitios" de Girona, -fixeu-vos quins noms gastaven en aquella època: Olot-Misión, Los Sitios-, anuncia una notícia insòlita: L'electricitat ha arribat a Beget.

Tres setmanes abans de la mort d'aquell senyor, un redactor d'*Olot-Misión*, comparava amb notable ironia la situació del país amb el rellotge de Sant Esteve que (ja?) no anava a l'hora. Deia així: "Evidentment, no anem a l'hora. El rellotge olotí per antonomàsia ha estat durant anys i panys, el de Sant Esteve i ara, des de fa uns dies, aquest rellotge no marca l'hora bona. (...) Això sí, s'avança només uns deu minuts diaris, que ben mirat no és res si tenim present el retard secular que portem comparats amb l'Europa civilitzada. (...) Olot de fet, i per obra i gràcia del seu rellotge públic més significatiu, no ha fet res més que sentir

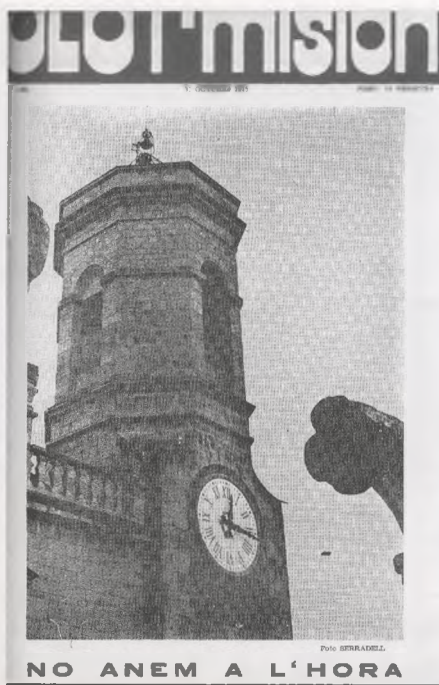
sobre seu l'angoixa general de no saber ben bé a quina hora estem vivint (...) Ens tranquil·litza saber que l'ajuntament, com a responsable de l'hora oficial de Sant Esteve, ja n'està al cas i fa el que pot. Com sempre". (*Olot-Misión*, 31 d'octubre de 1975).

A l'octubre per TVE en una sèrie que es deia "Cuentos y Leyendas" havien fet una versió, segons sembla massa lliure, a gust de la gent de la Garrotxa de "La Punyalada", que va generar a la premsa local un autèntic allau de crítiques, queixes i comentaris. Per mostra, un botó. *La Garrotxa* titula: "Una decepcionant Punyalada" i diu "(...) Ara, només una impressió general ha quedat, decepció. (...) I és curiós que la nostra inefable TVE que respecta els Edward, Peter i altres noms estrangers, hagi de convertir els Esparver en Milano i els aplecs amb *romerías* (...)". Hi ha vicis que no es perden, no? (*La Garrotxa*, 31/11/75) "La identificació de llocs (...) i de diferents indrets de l'alta Garrotxa (...), a més del reconeixement, entre el repartiment dels personatges, dels olotins J.V., X.S.J.D. i tants altres d'Olot i la Vall de Bianya foren el principal motiu de seguir mirant una novel.la televisada que per manca d'interès no valia altra cosa que tancar la televisió". (*Olot-Misión*, 31/11/75).

Tanta queixa va portar el desgreuge, en una sessió de cinema amateur benèfica per als subnormals d'Olot i comarca. La notícia que l'anuncia diu: "Aquesta projecció (de la versió amateur de "La Punyalada") es farà tenint en compte algunes peticions, i també la bona crítica que ha tingut en la premsa, fent comparances amb la versió de TVE, la qual no va agradar gens, tot i comptar amb poderosos mitjans".

Tretze dies abans del 20-N el tema central d'Olot-Misión era l'eix transversal. Tema de portada i dos articles a l'interior, un a les pàgines centrals. Quan ho llegiu, recordeu que ara fa quatre dies que s'ha inaugurat i que això és escrit el novembre del 75.

"Després de 140 anys d'ésser projectat sembla que aviat tirarà endavant la construcció de l'eix transversal (...) El desenvolupament econòmic de Catalunya

s'ha centrat gairebé tot en zones litorals i prelitorals, de forma que les comarques interiors han sofert un procés progressiu d'estancament i retard respecte a les de la costa.(...) D'aquesta manera el cercle viciós, congestió-noves infraestructures-congestió, no ha estat mai trencat (...) El projecte encarregat pel nostre ajuntament que el tirat de l'eix per la Garrotxa millora substancialment els nivells d'accessibilitat dels 40 punts més importants de Catalunya.(...) Deixant a part consideracions relatives a la influència que la lògica mateixa del sistema capitalista té en els desequilibris territorials, que fan de vegades estèril qualsevol política encaminada a corregir-los, sembla clar que si la construcció de l'eix no va acompanyada d'una política industrial coherent, una certa planificació regional, les implicacions econòmiques de l'eix es poden veure reduïdes (...) Desitgem que les decisions que s'adoptin, no responguin als raonaments "del que cridi més" sinó a veritables criteris de racionalitat. (Olot-Misión,13/11/75 - Eix transversal repercussions econòmiques. Eusebi Estebanell)

(...) les ciutats de Vic, Torelló, Manlleu quedarien estretament relligades a la Vall de Bas i Olot de tal manera que al llarg de 40 Km. l'eix serviria ja en el moment de la seva posada en funcionament a una població de 120.000 habitants, la qual cosa no pot ser comparada amb el volum de tràfec d'un possible eix per Arbúcies i St.Hilari. (Olot-Misión,13/11/75 - L'eix transversal de Catalunya, vital per la Garrotxa.- Equip de treball).

La *Misión*, com se la coneixia popularment, i *La Garrotxa* se la tenien jurada. Comencen els de *La Garrotxa* al número del 31 d'octubre en una secció fixa que es deia "Desde mi atalaya". " Con la concesión del premio (es refereix al Nobel de la pau; mesos abans s'havia format una plataforma que demanava que fos concedit a Xirinacs) se ha terminado aquí el "boom" Xirinacs -no li van donar- al que tantos propugnaban para este premio. De esta forma tan silenciosa ha quedado el "affaire" Xirinacs listo para archivo . Y es que de concederse el premio al Sr. Xirinacs, el Nobel habría perdido prestigio." La setmana següent, tornem-hi."El passat dia 8, el recent candidat al premi Nobel de la pau , el pare Xirinacs, va estar Olot, concretament a l'església dels caputxins,on es va entaular un col.loqui públic en el qual pogueren prendre part els assistens a l'acte.(Punt i a part, a l'original, dins el mateix article que es titula "Vinguda del P. Xirinacs i pintada de parets"): Novament algunes parets d'indústries situades a l'extrarradi de la ciutat, han vist pintades amb frases de motius subversius. Això va passar diumenge i els autors, com tenen costum, s'empararen en la foscor de la nit per tal de portar a terme la seva repugnant tasca". La portada de *Misión* del 14 de novembre era la resposta. Era una foto, a tota plana de Mn. Xirinacs amb un peu que deia "Xirinacs, senyera de la pau". A l'interior una entrevista a les pàgines centrals amb els següents remarcats : El premi nobel hauria anat a parar on hagueren dit els promotors de la campanya. Esperar a veure què passa, és una excusa per estalviar-se de lluitar. Només tenen dret a criticar

els violents, els qui sense violència són tan eficaços com ells. El número següent del 21 de novembre de *Misión* va ser fet abans de la mort del dictador però va sortir al carrer després, fixeu-vos en la data. A la portada hi ha una franja de color lil.la que es veu feta a sobre a última hora. Diu sencillament: "Franco ha mort". A dintre hi ha una editorial de resposta a la Garrotxa, feta, per tant, uns dies abans de la mort de Franco, després potser no l'haurien fet. "Creiem que és de sobres conegut que les posicions ideològiques de la nostra revista són obertament oposades a les de "La Garrotxa", setmanari dedicat a la defensa del bunker a nivell local i a la caça de bruixes particulars que pot ostentar, sens dubte, el títol de revista més reaccionaria de la província.(...) Amb la notícia-denúncia de la presència dies passats, a Olot, del P. Xirinacs,"La Garrotxa" ha posat sobreavis en un brillant servei, a qui té l'obligació d'esbrinar la suposada il.legalitat d'una xerrada. A més, la nota publicada, anònima, és clar, estableix una mena de relació, no sabem fins a quin punt gratuïta entre el que acabem de dir i unes pintades subversives a la nostra ciutat, brodant l'eficaç diligència i la sagaç intuïció "detectivesca" de l'anòmin autor de la notícia".

Xavier Planagumà

Impactes d'adolescent

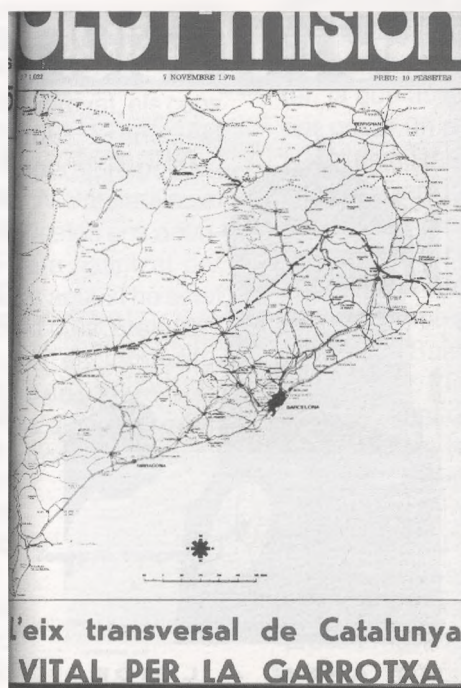

eia dies que a casa i al cau esperàvem la mort del dictador. Recordo que vivíem entre esperançats i espantats. El «parte mé-dico habitual» era l'espoleta que donava peu a parlar dels mals que ens va portar la guerra, o de les idees d'en Pallach sobre

socialisme i catalanisme, o per explicar un acudit del galifardeu que havia de continuar el Moviment o del seu mentor. Va ser durant aquells dies que vaig entrar a formar part del món. Tenia 13 anys.

De la seva mort física no m'en vaig assabentar fins al matí, quan anava a l'escola amb la mare i vàrem veure que el Banc de Bilbao tenia l'estanquera a mitja asta. Ens va envair una alegria continguda que no va explotar fins que vàrem comprovar que l'escola tenia les portes tancades i els nois s'acumulaven a fora. Amb els de la colla vam cridar visques a Catalunya, mentre rèiem i dèiem parides. Estàvem contents. De sobta va venir una mestra -que encara està en exercici- que plorava sincerament la mort del Caudillo i que histèrica va intentar pegar a un company del grup. Aquest li va parar el cop i li va dir «esto se ha acabado». Vàrem marxar a batejar la bona nova a Cal Fat, com si fos un primer divendres de mes.

Al vespre ens vàrem enganxar a la tele. Recordo, com si fos ara, les orelles i els

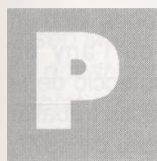
plors de l'Arias Navarro. En canvi, no sé que va dir més enllà del famós «españoles, Franco ha muerto». Estava més pendent del meu avi que obsessivament repetia que havíem de votar la Lliga per evitar una nova guerra i de l'avia que intentava que un tiet que treballava lluny tornés a Olot per no quedar en dos bàndols diferents.

La tornada al Grupo Escolar Malagrida, després dels felïços dies de dol, va ser impactant. L'escola castellanitzadora i repressora -més pròpia dels 60 que dels 70- es va fer més permissiva. I curiosament, va resultar que alguns dels mestres més vells eren els més demòcrates i catalanistes. I els més joves els més feixistitzants. Un d'aquests últims -que també està en exercici- ens va obligar a fer un treball sobre l'enterrament del Caudillo. Vaig comprar l'Hola i vaig enganxar fotos de la Guardia Mora, del successor principesc, dels ex-Combatientes falangistes i de la llosa mortuoria. Vam resar a classe pel difunt i al pati vàrem escopir davant la bandera «rojigualda», amb la seva gallina i el crespó negre. Per sort ens va enganxar un mestre que va resultar ser dels nostres. Ens va explicar que era republicà i represaliat. I que no era un cas aïllat. Fins i tot el director n'era. Increïble!

Joan Barnades i Puigferrer

La pretransició

Per recordar com es va viure la transició a la nostra comarca, m'ha semblat bo fullejar la premsa local, principalment l'*Olot-Misión* d'aquell temps, i m'he entretingut especialment amb el número extra del Nadal-75.

Un extens treball que havíem elaborat titulat «Teoria del Búnquer» retrata molt bé quin era el panorama olotí del moment, és a dir, d'aquest interval de temps que va just de la dictadura a la societat democràtica.

Aquesta paraula -búnquer- estava de moda aleshores per referir-nos als ultraconservadors escampats arreu, la gent que tenia la paella pel mànec o, si voleu, que tenia el control absolut del poder. Coneixent les bases sobre les quals partíem, s'entén més bé tot el que va passar.

No, Olot no era pas ple de gent d'aquesta mena. Però sí que, també aquí, manaven, i molt. Per això calia parlar-ne. I havia arribat el moment de fer-ho obertament i de manera pública. Calia que perdessin força al mateix temps que avançaven les idees democràtiques. Calia aïllar-los. Es va aconseguir?

No cal dir que la majoria de la població, aquí i arreu, passava de política, de religió, de cultura... més o menys com ara. I una altra minoria feia el que podia, i lluitava també contra aquesta indiferència.

Il·lustrat amb expressius acudits d'en Kim, el treball d'*Olot-Misión* s'inicia amb una introducció d'en Josep Ramoneda on es fa referència al procés progressiu de democratització de la societat iniciat l'any 1962, accelerat per la mort de Carrero Blanco -persona clau del continuïsm franquista- entès per l'Església que deixava de ser el puntal d'un Estat més confessional que el Vaticà, seguit dins el món sindical on guanyaven terreny les candidatures obreres i democràtiques i arrelat a l'escola i a l'ensenyament, cada dia més lluny del control monolític de l'Estat. Recorda també els nous aires que impulsaven les associacions de veïns, i referint-se a la minoria que s'havia aprofitat de la situació, acaba preguntant-se: «No us sembla que ha arribat l'hora de descansar i deixar que provin de tirar endavant els altres?»

Concretat a Olot i comarca, el treball sobre el búnquer dibuixa alguns exemples que teníem ben propers. En primer lloc, es fa un retrat-robot del comportament, les postures, els criteris i les reaccions dels «bunqueristes»; després ens presenta l'integrisme religiós olotí identificat plenament amb la unió del poder espiritual i estatal: «Mentre l'Església en bloc ha anat de bracet amb el poder constituït, han viscut plenament i sense dificultats el nacional-catolicisme». Continua amb el búnquer polític local que s'expressava quasi exclusivament a través de la premsa (recordem que el setmanari *La Garrotxa* pertanyia al «Movimiento»).

De l'apartat dedicat al búnquer cultural, només una frase: «Pel búnquer olotí, la cultura és un destorb que perjudica els seus interessos». Completaven el treball dos breus articles encara:

un sobre les famílies del búnquer i un altre sobre les manifestacions caciquils a la comarca, remarcant uns casos en pobles concrets.

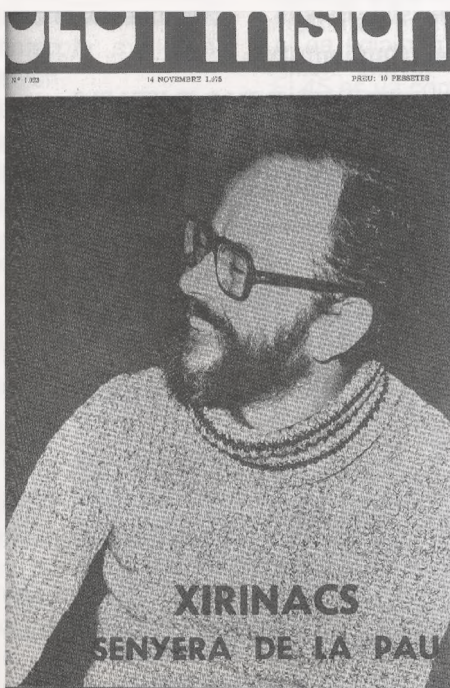
No cal dir que és recomanable llegir-lo amb detall, sobretot per a qui vulgui aprofundir en el coneixement de la nostra predemocràcia.

Amb això vull deixar clar que no va pas ser fàcil passar d'una situació controlada i tancada, amb gent -sobretot la de més edat- encara amb la por al cos per tot el que havien

viscut, a una nova societat on tots plegats havíem de ser els protagonistes. La transició es va viure a Olot, potser com arreu, amb esperança, a tranques i barranques, uns amb ganes de canviar realment, d'altres tement que no anés massa de pressa o fins i tot amb el neguit de no significar-se massa perquè «no se sap mai què ni qui pot tornar».

Repassant aquests papers, sents una doble enyorança. D'una banda, pel privilegi d'haver-la viscuda des de la premsa comarcal, observatori impagable de tots aquests canvis. I de l'altra, també pel record d'unes il·lusions, d'un esperit que ens empenyia, d'un temps en què tot ho vàiem possible. Potser és que érem més joves...

Josep Bonet

Breus records de la meva transició

"N

osaltres, homes i dones de la Garrotxa, conscients que, per dur a terme els canvis fonamentals que necessita la nostra comarca i el nostre país, ens cal unió i coordinació, formulem la següent declaració constitutiva de l'Assemblea de la Garrotxa».

Amb aquestes paraules comença el manifest llegit en l'acte de constitució de l'Assemblea de la Garrotxa, al mig d'un bosc a la vora de la Cot, en el qual vaig participar com a membre del col·lectiu d'estudiants. Era el juny de 1976 i tenia 18 anys.

Havia fet el meu primer any d'universitat a Barcelona i en aquells moments era cap dels rangers i guies de l'Agrupament Escolta Nostra Dona del Tura d'Olot. Havia estat el pas lògic, ja que havia crescut formant part de l'escoltisme. Vaig començar amb les daines, després les noies guies i finalment les caravel·les. Em sembla que fou el 1973 quan es decidí ajuntar els pioners i les caravel·les per formar la unitat mixta, la qual cosa provocà més d'una deserció entre el col·lectiu femení, obligat per uns pares que no veien gens clar que nois i noies compartíssim local i sortides.

El gener de 1976 vaig córrer per primera vegada davant dels «grisos», a la sortida del recital que Lluís LLach va fer al Palau d'Esports de Barcelona, després de beneficiar-se de l'indult del rei, que invalidava la prohibició que tenia de cantar arreu de l'Estat, i vaig sentir per primera vegada el pànic de la repressió directa. Fou un sentiment de ràbia i impotència davant d'una policia, en uns moments d'una forta eferescència social i política, tan sols uns mesos després de la mort del general Franco.

Com a membre de l'Assemblea de la Garrotxa, vaig col·laborar en l'organització de la Marxa de la Llibertat, convocada pels secretariats de Pax Christi que durant aquell mateix estiu havia de recórrer les comarques de Catalunya, amb l'objectiu de mobilitzar el poble català cap a la llibertat democràtica, concretada en els quatre punts programàtics de l'Assemblea de Catalunya: Llibertat, Amnistia, Estatut d'Autonomia i Coordinació de tothom que participa en la lluita per l'alliberament.

Ens reuníem d'amagat a Batet, als caputxins, a Òmnium Cultural... Fou una època en què els meus pares patiren pel que podia succeir-nos, perquè mai no els vaig voler amagar on anava, ja que m'estimava més que ho sabessin per mi que no pas per la Guàrdia Civil. El 22 de maig, quan ja faltava poc perquè la Marxa comencés, l'aleshores ministre de Governació, Manuel Fraga, la va desautoritzar perquè va considerar que un moviment de masses com aquell no oferia unes garanties mínimes de seguretat i que a la vegada produiria una alteració de la vida quotidiana dels pobles i ciutats per on passaria, alhora que podria restringir el flux de turistes tant nacionals com estrangers. L'Assemblea Coordinadora de la Marxa va mantenir la convocatòria i elaborà un

manifest de resposta al comunicat del Ministerio de Gobernación. Durant el mes de juny es dugueren a terme accions arreu dels Països Catalans de desobediència clara i conscient a la prohibició i d'afirmació dels drets dels ciutadans. A Olot, un diumenge de juny cap al vespre, hi hagué una engegada de gallines al passeig d'en Blay, vestides amb samarretes al·lusives a la Marxa i als quatre punts reivindicatius. L'acció no fou gaire reeixida, ja que les gallines ens havien quedat mig asfixiades dins de les capses de cartó on les vam posar, a fi de poder-les transportar des de la casa de pagès on les vam guarnir -que déu n'hi do la feina que tinguérem- fins al Firal.

El 4 de juliol, Roses estava envaïda de guàrdies civils, ja que era el punt d'inici de la columna que havia de passar per Olot. Hi hagué càrregues policials i detencions. A Olot, l'esperàvem per les festes del Carme. Van ser ben pocs els marxaires que van poder arribar. El governador civil, Armando Murga, ja se n'havia encarregat d'establir un fort cordó policial que fes desdir els marxaires. Després de ballar el drac, hi hagué una llançada d'octavetes i una concorreguda manifestació que pujà pel carrer Major fins a l'Ajuntament. No es pogué anar més amunt perquè la guàrdia civil i la policia municipal barraven el pas. Hi hagué xiulades i algunes detencions.

L'any 1976 es va convocar el Congrés de Cultura Catalana. La proposta va sortir del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Calia fer un balanç de la situació per establir les mancances que tenia el país, per sensibilitzar-lo de la anormalitat en què es desenrotllava la cultura i per prendre consciència de quina era la seva identitat personal i col·lectiva. No cal dir que va tenir un ampli ressò.

A Olot es constituí un secretariat de la comarca de la Garrotxa, que aglutinà un ampli ventall de persones amb un esperit comú: treballar pel país. També fou l'any de constitució de la Comissió Promotora per la Protecció de la Zona Volcànica de la Garrotxa, que tenia per objectiu treballar per la salvaguarda de la zona volcànica. L'octubre de 1977, Olot fou la seu dels actes de cloenda de la Campanya per a la Salvaguarda del Patrimoni Natural del Congrés de Cultura Catalana.

Recordo amb especial afecte aquests anys de la Transició; l'activitat frenètica que duia a terme. Reunions, trobades, manifestacions, accions a favor de la democràcia, la cultura, el patrimoni, la llengua... Els partits polítics ja havien fet actes de presentació a Olot, hi havia recitals de cançó, els artistes de la Garrotxa també s'havien constituït en assemblea i duïen a terme accions i activitats diverses, les associacions de veïns mobilitzaven molta gent... Tot bullia. Volia, volíem canviar el món, recuperar el país, i de pressa. ben de pressa. És ara, en la distància, quan realment me n'adono de com era d'inexperta en el coneixement del món per entendre l'envergadura d'aquest gran projecte. Participar-hi, com un petit granet de sorra, em va ensenyar molt, també em va fer conèixer molta gent, moltes actituds. D'aquella època, i sense ànim de ser nostàlgica, m'ha quedat sobretot l'agradable record d'haver participat en un moviment assembleari de primera magnitud, a banda de les amistats que vaig fer-hi i que encara avui perduren.

Teresa Planagumà Nogué

En Josep Maria Canals, una vitalitat inesgotable

H

em acudit a una cita amb Josep Ma. Canals amb la plena consciència d'estar davant d'un dels personatges més actius de la nostra ciutat. I diem actiu (que no és el mateix que treballador) perquè no hi ha cap altre adjectiu que pugui definir una trajectòria vital omplerta

amb unes cinc-cents representacions com actor de teatre, com a director teatral, maquillador, actor radiofònic, rapsoda, apuntador, regidor, cronista, crític, organitzador, realitzador de publicitat i ràdio, fotògraf, cineasta, presentador i animador, muntador d'audiovisuals; a part de participar, a voltes al capdavant, en una llarga llista d'entitats i associacions locals. Tot això compaginat amb l'activitat professional diària.

A primera volta, hom té la sorpresa de descobrir que allò que s'explica (d'una qualitat notable) s'ha fet des d'Olot i per a Olot, en uns moments - de la postguerra fins avui- en què s'han hagut d'afrontar situacions amb una manca absoluta de recursos, tant materials com metodològics. Una sorpresa que es torna qüestió per la necessitat de fer una història capaç de poder explicar les bases en què es recolza tot aquest dinamisme cultural del qual som hereus. Segons Josep Maria Canals l'explicació és directa i planera: «Olot ha donat gent amb empena i capacitat creativa». Té tan arrelat aquest punt de vista que actualment es dedica a constatar què han fet els olotins per a la seva ciutat.

En la nostra entrevista ha pesat més l'obra que la personalitat, fins al punt que aquesta ha estat abocada a l'activitat en pro d'una llibertat que l'ambient ni conreava ni negava, simplement obviava entre escollir fer hores de més o dedicar-se a la pròpia vocació.

Allò més important que ha fet és la revitalització, la promoció i la realització del cinema no comercial a Olot.

Records de petit. La família i la guerra.

El meu pare era del Baix Empordà i la meua mare era d'Olot. El seu pare, el meu avi, era corder i espanyol. La mare va ser cuinera a Ca l'Iu Pasqual, el pintor. Jo vaig néixer el 1935. El 36 va esclatar la guerra, a casa érem sis, el pare i quatre germans, ho vam passar una mica magre. El pare, que venia de pagès - d'una casa molt gran-, coneixia molta gent de pagès i va poder anar fent, va conrear la terra per aquí. No va parar mai. Jo l'ajudava, tot i que era molt petit.

Jo vaig viure bombes aquí a Olot. Una vegada quan tenia 4 anys estàvem dinant prop de Rebaixinc, i van caure dues bombes allà mateix, una al Cassés, l'altra a la falda del Montolivet. Això a l'entrada dels nacionals. Als dotze anys vaig anar a treballar i als catorze vaig entrar de grum al banc.

Quan tenia 10 anys anava al Casal Marià, érem aspirants d'Acció Catòlica (A.C.). Allí hi havia nois, noies, homes, dones d'A.C. i els qui encara no teníem l'edat érem els aspirants. Els primers Casals d'estiu es van fer allà

Ràdio -Teatre (anys 70).

patrocinats per la parròquia, d'aquí ve el nom.

El Casal Marià reunia una sèrie d'activitats parroquials. Feien conferències, processons. Més endavant hi va haver la HOAC (Homes Obrers d'A.C.), aquí a Olot, però, no hi va ser mai, això a les capitals. El rector era un home molt conservador, molt de la seva època, ja li hauria semblat (la H.O.A.C) una cosa de rojos. Espiritualment, no en vaig ser mai d'A.C, era la manera de fer alguna cosa. Aquell temps hi anava tota la mainada, al Casal, era l'única distracció possible. Jo tenia nou anys. A part, també en va sortir l'escoltisme. L'any 1948, va venir un cosí meu, en Ramon Canals, que en aquell moment era capellà a Girona; va ser la primera persona a parlar d'escoltisme a Olot. En Gaspar Espunya i en Tomàs Costa es van agafar a la idea.

Començar a fer teatre.

El 45 es va començar a fer teatre perquè va ser quan van marxar del Casal els soldats que havien arribat amb l'entrada dels nacionals el 39. Fins llavors havien estat a Can Xiques, Al grup Escolar -l'escola era a l'Hospici- i als baixos del Casal Marià. Arriba un moment que els van fer uns quartels a davant de l'Ambulatori (Camp dels soldats), això va propiciar que marxessin del Casal i la mainada vam començar a fer teatre. Jo ja hi era afeccionat d'abans al teatre, amb els amics del carrer; en un local d'un amic havíem muntat un escenari i fèiem les nostres coses. Titelles, també. Com que m'agradava, de seguida em van proposar de fer un paper en una obra. Jo tenia deu anys i des d'aleshores quasi no he parat mai. Primer érem els aspirants d'Acció Catòlica, més tard ens vam dir el Sant Genís (Patrò dels comedians), que el 47 va ser un quadre estable. Fèiem una obra cada mes o dos. Allà hi havia altres grups, tots fèiem teatre catòlic que vol dir que en una obra havíem de ser tot homes o tot dones. Fèiem obres de mossèn Gai, d'en Pàmies, autors especialitzats amb el teatre catòlic. Hi havia funció cada diumenge. A la mainada que anaven a doctrina els donaven

una assistència per anar al casal a veure una obra de teatre, els qui anaven a doctrina podien anar al teatre, més tard, quan no hi va haver gent per fer teatre, ho van fer amb el cinema. Al Casal hi havia la gent més jove, els més grans anaven a l'Orfeó. Aquesta època tenia molta activitat. Allà hi havia gent que sabia cantar bé i van començar a fer sarsueles. Això els va donar un auge de por, fins van ser coneguts a molts llocs de Catalunya.

També, en vas ser de l'orfeó?

Sí, una mica més tard. L'any 51, em vénen a buscar una colla de l'Orfeó on hi havia la meua germana, per fer "Terra Baixa", ells ja feia temps que en feien de teatre. En aquest moment va començar una altra etapa i es va dir Quadre Pere Aubert. En Pere Aubert que havia mort l'any 51 havia sigut impressor, compositor i autor teatral. Va fer comèdies musicals.

Què significava fer "Terra Baixa" l'any 51?

Bé. La fèiem perquè s'havia fet tradicionalment, totes les obres eren del segle passat, no s'havia pas evolucionat. Tant a l'Orfeó com al Centre Obrer, abans de la guerra, com al Casal Marià, ens movíem amb un grup de 30 o 35 obres, sempre les mateixes, era una cosa molt antiquada. Els de l'Orfeó van ser els primers d'agafar alguna cosa més moderna. Es considerava que dins el Teatre Català, el teatre de Guimerà no s'havia pas pogut superar. Consideràvem que estava molt bé. Tenia molt èxit de públic. A la gent els agradava el teatre, a molts més que el cinema, era teatre popular. D'altra banda, no hi havia res més.

Vaig ser de l'Orfeó. Els del Quadre Pere Aubert fèiem sortides pels pobles de la comarca a fer teatre, "bolos" que en diuen ara, principalment per Quaresma quan tancaven les sales de ball dels pobles. Ho fèiem a l'església o als magatzems de les cooperatives de pagesos, abans de començar havíem d'anar a buscar els bancs de l'església. Me'n recordo que la primera vegada que vam anar a la Pinya a fer teatre, jo tenia 11 anys, vam anar d'Olot a la Pinya a peu amb tot l'attrezzo a sobre. Del 54 al 57 vaig ser director del Quadre Pere Aubert.

Pel que ens dius, hi havia molta vida cultural a Olot...

Als anys 50 hi va haver una activitat cultural enorme, propiciada no sé per què. Per començar, a l'ajuntament hi havia una persona que era l'Eduard Cuéllar, germà de l'Alexandre, que va organitzar conferències, exposicions i altres coses, és un home de lletres, un intel·lectual. Surt la revista Pyrene on hi havia la part bona de l'Arriba Espanya, la gent amb més inquietuds que s'hi estava perquè no n'hi havia cap més; la gent que tenia ganes d'escriure s'havia d'agafar allà on podia, que organitzava actes al casino, hi havia el Cràter d'art, la Penya Novetats. L'any

1a. Comunió 1944.

1953 es comença el teatre infantil a l'Orfeó, el 1956 es munta un cercle musical, també el 56 l'associació de música, el 58 l'Amateur Club Fotocinematogràfic que el 59 inicia l'activitat cinematogràfica amateur de competició i de cinema no comercial.

Es pot dir que es recupera l'activitat d'abans de la guerra?

Per a mi, sí. Els anys vint i trenta hi havia el Centre Obrer i l'Ateneu Obrer, jo no hi era pas però ho he llegit. La cultura a Olot tenia solera. Tot i que als 40, la gent va passar molta gana. Les fàbriques, aquí a Olot, no van deixar de funcionar mai i sort n'hi va haver. Tot i així, una postguerra és molt fotuda. Hi va haver refugiats vinguts de les zones que anaven ocupant els nacionals que es van quedar aquí un cop acabada la guerra perquè d'allà on venien no hi havia maneres de viure.

I la gent del règim, com les veia aquestes coses?

Estava ben vist, no hi havia traves. De tota manera, del règim ho era tothom. Els que havíem nascut als anys 30, d'abans no en sabíem res, com aquell qui diu només havíem sentit a dir que els rojos eren una gent molt dolenta. I eren rojos tots els qui no eren franquistes. Al temps d'en Franco molta gent no era pas conscient que aquell règim era una cosa sense llibertat.

Però, tot i així en vau poder fer moltes de coses?

El jovent tenia iniciatives, com es veia en aquella exposició que van fer a l'hospici: *Olot, anys cinquanta*. Se'n van fer moltes de coses. Per exemple, amb nosaltres hi havia jovent a qui els agradava molt cantar i hi havia gent que es dedicava a acompanyar al piano en aquests cantants aficionats, de bona gana! A vegades passàvem la tarda del diumenge a casa d'un pianista, cantant. Un altre dia a la Indústria, uns ens van dir que estaven preparant un cercle musical. En

aquell moment a finals del 55 havien sortit els discos d'alta fidelitat, fins aleshores eren de pasta de bacalita. La idea del Cercle Musical era d'adquirir discs i escoltar-los plegats, de tota mena, jazz, clàssic, música moderna, del dia. Els compràvem a can Coderch que ens deixaven els catàlegs i demanàvem els que ens interessaven. El Cercle va tenir una activitat músico-cultural excel·lent.

Ja no hi havia aquella cosa d'acabada la guerra, que, a vegades, detenien grups de gent que parlaven. Sabíem que estava prohibit reunir-se més de no sé quantes persones, que la Guàrdia Civil et podia detenir per això, però tothom ho feia. Era més la por que la realitat que es vivia. Per exemple, era prohibit fer carnaval però a l'Orfeó el feien amb l'excusa que era només per als socis i a porta tancada però ni ho feien per als socis ni es tancava la porta. Venia la Guàrdia civil allà i prenia una copa. El

"La Gran Via". Teatre Principal (1950).

franquisme ha existit, hi ha hagut repressió però fins a cert punt. Per exemple, al 1946 es van començar a editar llibres en català; en Casulà va fer la biblioteca olotina. Era prohibit fer teatre en català, nosaltres en vam fer sempre però fèiem els cartells en castellà, ja ho sabien que fèiem teatre en català però no miraven tan prim. Després, però, si vas reflexionar t'adones que hi havia un seguit de coses que eren de dictadura. En pobles petits com Olot depenia molt de l'autoritat local. A L'Orfeo al voltant de l'estufa es feien reunions de més de trenta persones. A mitjans dels anys 40, a Olot hi havia hagut denúncies i alguna gent va tornar a la presó. La vida ciutadana anava fent. Tu sabies que no et podies passar. Tingues en compte, però que el 1940, jo només tenia cinc anys.

D'això en teníeu consciència?

Sí, l'autocensura s'ha practicat sempre. Les coses que no es podien fer ja no es plantejaven. Hi havia una part del poble que no era ni amb uns ni amb els altres. Ara, amb tots aquest merder et trobaries igual: hi ha gent que l'importa tres "pitus".

Després, vas entrar a Ràdio-Olot?

Els del quadre de veus em van venir a buscar per fer un paper. Més tard, l'Alexandre Cuéllar va agafar el quadre escènic de la ràdio perquè ell escrivia guions i els volia fer. Feia ràdio-teatre. Té més de sis-cent guions escrits. Ell es un home de ràdio, va tenir alguns premis, inclús li van estrenar coses a Ràdio-Barcelona que tenia les millors veus del moment; eren els dobladors de l'estudi que la Metro tenia a Barcelona. Alguns encara els sento. Jo a la ràdio vaig fer de tot a part del quadre de veus, productor, entrevistador, crític de cinema, etc., fins i tot d'administrador.

Això sempre després de la feina?

Sí, però en aquell temps era normal. Perquè penseu que aquí a Olot s'ha treballat molt, s'han fet moltes hores però molta gent - el que ha anat al bar a esperar l'hora de sopar hi ha sigut sempre- encara trobava una hora per dedicar-la a una associació, a un club esportiu, als escacs, etc. i això que es treballaven dotze i catorze hores diàries...

L'any 58 es funda l'Amateur Club Fotogràfic i cinematogràfic. Al cap de poc ja vam fer la primera pel·lícula. Era un conte escrit, dirigit i interpretat per mi mateix. La intenció de l'Amateur club era promocionar, educar i realitzar fotografia i cinema. Com que no teníem "calés" enviàvem a buscar pel·lícules a les ambaixades. En general, eren documentals, ens les deixaven, per ells era propaganda del país. També ens deixaven música. Un dia vam fer un col·loqui sobre l'escoltisme que aquí, més aviat estava perseguit, els de Falange no els deixaven aixecar el cap. Van fer uns documentals sobre els "Boy-scouts" dels Estats Units, allà el govern els donava molts diners. D'Holanda van venir documentals sobre art, de Van Gog, Rembrandt. Era molt interessant. També vaig estar subscript a "Documenti di vita Italiana" que era una revista italiana que m'enviava de franc el consolat.

El primer cine club.

El cine-Club es va muntar perquè uns quants aficionats van fer venir una pel·lícula, pagant-se-la ells. Era "Otel·lo" d'Orson Welles en 16 mm. Després ho va emprendre el

Josep Maria Canals a "Fabiola" (1960).

clan Puigsacalm que havia sortit d'un grup d'escoltes grans, van fer la primera sessió de cine-club als escolapis. També van fer cine-fòrum. El fòrum és l'afer que es tracta a la pel·lícula, enfocat socialment, si es tractava d'una qüestió de lleis, es feia venir un advocat, si era un problema de medicina, un metge, etc. No com s'ha fet després tractant l'aspecte cinematogràfic de la pel·lícula. Això havia sortit del teatre-fòrum que era igual però amb teatre. Havien fet "Yerma" de García-Lorca. Al començament dels 50, a l'Orfeo es va representar una obra d'Alfonso Sastre, "Esquadra hacia a la muerte", prohibida pel règim. En Sastre havia sigut detingut per comunista i roig. Però ni uns sabíem que era prohibit ni a Madrid que aquí la feien. La van fer i després ve el de la societat d'autors, fa la liquidació i envia el *parte* a Madrid. Quan ho veuen, demanen

explicacions i els contesten que no ho sabien, que l'havien trobat en una llibreria. Llavors la van prohibir. Això és com aquell qui va a Barcelona, es fica en una direcció prohibida i quan li criden l'atenció diu: "no sé pas res jo, sóc de pagès."

El 1978 ja estàvem cansats d'això de l'Amateur club Fotocinematogràfic i vam decidir plegar perquè sempre érem els tres mateixos. No vam poder o saber trobar gent jove o nova que ho agafés que aportessin idees noves.

Amb tot, al cap de poc, vau crear el Col·lectiu de Cinema Independent de la Garrotxa?

Sí, amb l'arribada dels primers ajuntaments democràtics, ens van cridar des de la regidoria de cultura de l'ajuntament. Bé, van cridar tota la gent d'Olot que havia fet coses en el món de la cultura, amb la intenció de veure què es podia fer culturalment a Olot. Era una idea collonuda, preguntar a la gent que ja tenia una mica de rodatge. Ens van reunir a tots a la Casa de Cultura, va ser molt interessant. Ens vam dividir per seccions: teatre, música, fotografia, cinema. De cinema, en aquell moment no hi havia res, encara faltaven uns mesos perquè tornés a funcionar l'actual etapa del Cineclub, i en Pep Callís i jo, que érem els qui ens interessava el cinema dels que érem en aquella reunió, en vam agafar uns quants més i els hi vam dir: "mireu, des de l'ajuntament ens han demanat això" i li vam posar el nom de Col·lectiu de Cinema Independent de la Garrotxa. Va començar a funcionar de seguida, a finals del 79, principis del 80, que vam fer un curs de cinema amateur, interessantíssim. Va ser un èxit, s'hi van apuntar 30 persones. Vam fer venir en Francesc Bellmunt, la Teresa Gimpera, en Rubert de Ventós, en Tomàs Mallo i d'altres professionals, va ser molt sonat. Després d'això, alguns es van apuntar al col·lectiu, uns deu o dotze, amb la idea de fer tota mena d'activitats vinculades al cinema, el que passa que no vam ser prou gent. La cosa més interessant van ser les Experiències Cinematogràfiques de l'Institut, això ens ho vam inventar nosaltres, l'any 81. Volfem anar per les escoles a ensenyar a fer cine; vam trobar l'Associació de pares de l'institut que es va avenir a fer-ho. Al cap de quatre anys, ho va agafar la part més jove del Col·lectiu, que es varen independitzar amb el nom de "Quins films". L'any 1977, els del Grup Espontani, que dirigia en

Ramon Barnera, em van venir a buscar per realitzar una pel·lícula, amb un guió d'en Barnera, que va quedar bastant bé. La vam portar a diversos llocs, va tenir molt d'èxit a San Sebastián, no va treure cap premi però va tenir molt d'èxit. Inclús un crític de cinema de la ràdio, em comparava amb en Buñuel; això es el que empenya d'aquestes coses amateurs, que s'hi fiquin els professionals. Ho capgiren tot. Era una pel·lícula d'impacte, es deia "Crònica", i es basava en una cosa que en Barnera havia llegit en una revista sobre una dona que havia estat torturada a Xile, era l'època d'en Pinochet. Una de les tortures era fer-la violar per un gos. No era una pel·lícula per al gran públic, era poc comprensible. Més que tot, era una denúncia.

Vas seguir fent teatre?

Un cop amb el grup Espontani la primera obra que vam fer va ser "Woyzeck" on feia de capità i el muntatge musical; ells la temporada anterior havien fet "Noces de petits burguesos", amb ells vaig alternar obres on feia un paper i obres on feia el muntatge sonor i musical.

En Ramon Barnera, als anys 60, quan va muntar L'espontani es plantejà sortir d'aquell teatre d'espardenya, de costums, fa un altre plantejament. S'havia iniciat molt abans que jo entrés. A l'Orfeó hi havia una gent que primer de tot són bons actors, com enlloc més. Hi ha gent que em diuen "aquell temps era molt diferent", a mi què m'expliquen! Jo sempre he estat ficat en el teatre, des dels deu anys, ara mateix estic assajant una obra, les companyies de fora que han vingut les he seguides sempre, des dels anys 50, m'ho he empassat tot jo, pensa que he estat allà al teatre que no sabia què fer, si sortir-ne o quedar-m'hi. Hem aguantat cabronades, hi ha dies però que hem disfrutat una barbaritat. Vull dir que s'hi ha d'anar sempre al teatre. Jo no concebeixo la gent que et diu: "jo tinc molta afició al teatre", però no els hi veus mai al teatre. No sé si és que ja en saben prou, o què? D'això no se'n sap mai prou, perquè una persona a qui agradi el teatre i vulgui jutjar, les ha d'anar veient totes. Una vegada en una obra, un muntatge modern fet a dins de l'escenari, el públic, vull dir. Era un "tiu" que feia un monòleg, una cosa molt agafada pels pèls, era llarguíssim, hi va haver un "tiu" que no us vull dir qui és perquè el coneixeu, que va marxar empenyat fotent un cop de porta. A fora li vam preguntar per què havia marxat i va dir: "jo vinc al teatre perquè em distreguin, no pas perquè em toquin els collons". Jo he vist això que no és de qualitat, que et volen enganyar, et diuen: "ara, el teatre és això", el teatre vertader és *aquest*, per exemple. Sigui com sigui s'ha de veure tot.

La fi de l'Espontani

Gent del film "Ilusión de verano" (1959). D'esquerra a dreta: Lluís de Bolós, Maria Rigola, Francesc Mas, Carme Roldán, Josep Maria Canals i Roser Carbonell.

El grup espontani va durar uns vint anys. El 82 vam fer l'última obra, "Bastonades", molt bona, traduïda del castellà per en Tomàs Costa. Era de les que piquen fort, anava d'un noi que tornava de la guerra del Vietnam, i a casa seva el maten, els seus pares. Una mica teatre de l'absurd. Vam començar a fer una altra obra, però no va tirar endavant. Més tard, en Claudi Casanovas em va venir a buscar per fer "El núvol apretat per la tempestat".

Com a actor sempre he tingut bones crítiques, tot i que no es feia gaire de fer crítica a un actor. Una vegada, en aquella comèdia de costums, *La Marieta Cistellera*, en Cuéllar va fer la crítica i va dir: "En Josep Maria Canals, el millor". Això és una crítica collonuda.

Explica'ns un mica que és això que estàs fent, ara?

El que jo volia fer era escriure una mica d'història moderna d'Olot. Volia fer un recull des que jo vaig néixer fins ara, la meva contemporaneïtat, de tot allò que es feia, tant allò que encara es fa com allò que s'ha deixat de fer. Els oficis. De petit era molt afeccionat a les coses d'artesanía, havia passat estones i estones veient un senyor que feia botes de fusta, allà al costat de can Portes. Al costat hi havia un escloper. Vaig aprendre tot el procés, la meua mare era espardenyera, també m'havia fixat en tot. Volia explicar com es feien totes aquestes coses, això era un tema. Un altre tema eren els costums, tot el costumari de coses que es feien a Olot. El vocabulari, un altre. Els artistes contemporanis i la seva obra. La gent notable d'Olot, i que m'he trobat en què tothom és notable. He deixat córrer tot això de la història de la societat per dedicar-me només (?) a la gent, perquè tothom és important. He calculat que hauré de fer tres o quatre mil fitxes, cada fitxa d'una persona, quan va néixer i quan va morir, si ja ha mort, i el seu història, hi ha gent que ha fet tres o quatre activitats i jo crec que n'hi ha d'haver constància en algun lloc, més enllà de la gent de tots coneguda. Al Catòlics, per exemple, hi ha un senyor que es diu Jou que ara és el cafeter, que a més s'ha cuidat de la cavalcada, ha fet decorats, ha organitzat colles de sardanes i això no ho sap ningú i jo vull que consti.

Treu una fitxa d'una carpeta i ens la comença a llegir.

B.O. (el nom de la persona de la fitxa). Nat cap a 1880, no sé ben bé quan va morir, ja he localitzat un seu parent que m'ho dirà, però devia morir cap als anys trenta. Jo vaig néixer el 35, per això l'he de fitxar, era contemporani meu.

Continua llegint. Alt, escardalenc, una mica carregat d'espallles. Feia de maleter a les fondes i hotels d'Olot, havia repartit programes, quan venien artistes a Olot els anava a esperar i els acompanyava als allotjaments, era l'home dels encàrrecs al Teatre Principal, bo i orientant els artistes en qüestions d'Olot i del teatre. Havia portat molts anys el sant Crist a la processó del Carme. Quan va visitar Olot el rei Alfons XIII, va dirigir-se a les infantes i al seu seguici, convidant-les a berenar a la Moixina i aconseguint que s'interessessin per la conversa i la proposta.

Aquests són els personatges que m'interessen. *La història d'un poble no la fan només els notables, la fa tothom. La gent modesta té la mateixa importància per a mi.*

Quan acabem, ens diu:

Posi que a mi allò que més m'agrada és la música, més que el teatre....

Xavier Planagumà / Jordi Rovira

Una vegada més, les comunicacions a debat

De sempre, que s'ha anat dient, fins arribar al tòpic, que la Garrotxa i concretament Olot era una àrea mal comunicada amb l'exterior i que aquest fet era el coll d'ampolla que frenava el desenvolupament social i econòmic.

El fet constatable és que darrerament les comunicacions d'Olot amb l'exterior han canviat. Tanmateix, segueix essent un tema prioritari i polèmic com ho demostra la discussió sobre la comunicació Olot-Vic (després de perdre la batalla de l'eix transversal, iniciada als anys setanta) i el desdoblament de la carretera Olot-Besalú.

440 m-vol sumar-se a la discussió, per això us proposa una reflexió sobre el tema. Una reflexió ordenada que ens permeti destriar dos nivells de debat. Primer, si són necessàries o no més comunicacions, i segon, si els projectes són els adequats.

D'altra banda, també us invitem a no caure en les postures massa fàcils de dir que comunicacions són progrés i per tant que qui les defensa està a favor del progrés i que qui les discuteix hi està en contra.

Per discutir sobre el tema, hi ha dos escrits previs de caràcter general: un del geògraf Joan Vicente i un altre del biòleg Emili Bassols. Més endavant hem demanat l'opinió a diferents tècnics i a un industrial. Evidentment, són moltes les persones que podrien escriure sobre el tema i no volem que ningú se'n senti exclòs. Les nostre pàgines resten obertes al debat.

El lloc no fa la cosa

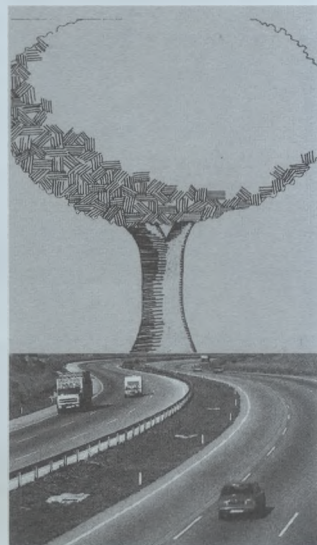

m perdonarà qui ho llegeixi que comenci de tan lluny de la Garrotxa, però la perspectiva pot ajudar a millorar la visió d'un conjunt). Dins de la disciplina de la geografia, una de les primeres escoles reconegudes fou la determinista. Sorgida el darrer quart del segle passat a Alemanya, venia a dir que la geografia -entesa com les condicions naturals d'un territori- era determinant per al progrés material i espiritual dels pobles. Dit sigui de passada, amb aquest argument, adequadament distorsionat, i amb l'ajut d'altres coneixements, es va donar cobertura «científica» a diferents formes d'imperialisme en el moment històricament correcte, ja que implicaria l'existència d'uns pobles superiors als altres.

La resposta geogràfica al determinisme la va donar el possibilisme, el qual reconeixia la importància del medi, però creia en la primacia de l'acció de l'éser humà per damunt d'aquest, transformant-lo per tal de treure'n el més alt rendiment, també material i espiritual.

Malgrat el temps i els esdeveniments, una mena de nou determinisme sembla renéixer d'uns anys ençà amb la novetat que si el primer es referia a la posició geogràfica «natural» com a condicionant irreversible, ara derivaria d'una posició «artificial», dependent de l'accessibilitat -per carretera, rail, mar, aire o cable- del territori en qüestió.

És cert que tot territori que vulgui participar del progrés, de les innovacions, de les crisis (també és important ser-hi)... ha d'estar connectat amb les xarxes per on es mouen aquests fluxos de diners, idees i persones; en un món on les coses ja no passen en un sol lloc, sinó a tots a la vegada, no estar endollat a la globalitat seria com no existir. Però aquesta perspectiva, com s'ha dit, representa un nou determinisme en la mesura que s'atribueixen a factors exteriors i, fins a cert punt, incontrolables les possibilitats de desenvolupament d'un

espai concret. Per això s'ha de desenterrar altra vegada un nou possibilisme per entendre que el que és més important que les comunicacions és allò que es comunica.

Una joieria al carrer de Robadors pot tenir poc futur, però un «tot a cent» que estigui instal·lat al passeig de Gràcia tampoc no té assegurat el negoci. És a dir, un territori funcionarà quan, juntament amb altres coses, aconsegueixi un equilibri dinàmic entre com s'hi arriba i com se'n surt i el que hi arriba i en surt.

Per dir-ho d'una altra manera, pot haver-hi dèficit de comunicacions -quedant com un espai marginal- però també poden haver-hi situacions d'exclòs -esdevenint una mena de decorat de fons d'una autopista o bé quedant esmicolat entre els intersticis de les infraestructures-. Tenim exemples de tots aquests casos ben a prop.

Carregar tots els arguments de crisi i desenvolupament d'un territori en les comunicacions pot ser escapisme. De la mateixa manera, centrar-se exclusivament en les pròpies febleses per justificar un present poc satisfactori pot ser derrotisme.

Per tant, una estratègia d'anàlisi i actuació ha d'identificar en quines xarxes es troba i es vol trobar un territori, pensant que és el que pot aportar-hi per tal de no restar com un mer espectador o consumidor i participar-ne activament. Es tracta de sobreposar al determinisme fatal de la globalitat el possibilisme de la localitat.

Joan Vicente i Rufi.

Geògraf, professor de la UdG.

Medi ambient i comunicacions

El desenvolupament econòmic que ha experimentat la societat en els darrers decennis ha comportat la creació de modernes infraestructures destinades a millorar la comunicació entre diferents punts del territori.

Dins els diversos tipus de vies de comunicació, aèries, marítimes i terrestres, les darreres prenen especial relleu a causa de la seva implantació més àmplia i més intensa sobre el territori i pel fet de ser, de llarg, les més utilitzades. En aquest article ens centrarem en les infraestructures viàries i la seva vinculació amb el medi ambient.

Algunes dades apunten que, a escala europea, a l'any 2000, hi haurà un increment del 25% del nombre d'automòbils privats i del 17% pel que fa als quilòmetres recorreguts respecte del 1990. Cal valorar detingudament totes les connotacions ambientals que això implica.

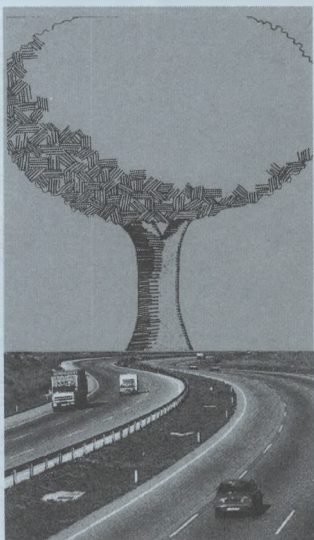
Problemàtiques ambientals

La funció principal de les carreteres és la de facilitar la mobilitat de les persones i el transport de mercaderies. Millorar les comunicacions vol dir, en última instància, treballar per reduir el temps de recorregut. I aquesta reducció que a vegades representa pocs minuts de diferència, pot arribar a generar costos ambientals de grans dimensions i a comprometre importants elements del patrimoni natural.

La capacitat que tenen les persones per desplaçar-se s'ha multiplicat de manera substancial en els darrers anys. Això introdueix canvis en els hàbits i els costums de la societat. Per exemple, s'incrementa la distància del lloc de residència habitual al lloc de treball o s'introdueix més pressió sobre parts del territori que fins feia poc es mantenien poc o gens alterades.

Per la seva banda l'increment del transport per carretera provoca un impacte creixent a través de la contaminació atmosfèrica, el soroll, i, evidentment, l'impacte visual de les mateixes obres de construcció.

«Malgrat la importància decisiva del sector del transport com a element essencial en la producció i distribució de béns i serveis així com per al comerç i desenvolupament regional, en determinades zones del territori europeu no s'ha pogut evitar que s'arribés, precisament, a una situació de desequilibri - mobilitat per carretera desproporcionada, trànsit excessiu i congestió, planificació d'infraestructures descoordinada i ús ineficient de la capacitat de transport existent». A aquesta consideració recollida del document *Cap a un desenvolupament sostenible* (1) se n'hi afegeix una altra encara més rotunda: «Totes les tendències actuals

del transport per carretera avancen cap a nivells encara més grans d'ineficàcia, congestió, contaminació, pèrdua de temps i valor, danys a la salut, risc per a la vida i pèrdues econòmiques generals. Les limitacions físiques -sobretot pel que fa al medi ambient- són de tal magnitud que fan impossible el manteniment d'una política de transport basada en la demanda com ha estat fins ara». Seria interessant que a Catalunya no caiguéssim en el mateix error; o potser ja ho hem fet?

En el moment de la planificació territorial de la xarxa bàsica de carreteres d'un país s'ha de considerar quines són les àrees més ben conservades, quines presenten elements naturals singulars (geològics, botànics o faunístics), quins paisatges agrícoles i forestals s'han de preservar, etc. Cal delimitar quines són les zones més sensibles amb la intenció d'admetre una infraestructura viària i valorar, si cal, excloure legalment aquesta possibilitat.

L'establiment a Europa d'una xarxa d'espais protegits amb corredors biològics s'està frustrant pel fet que cada cop més es fracciona el territori mitjançant una xarxa de carreteres cada vegada més densa. No es tracta d'overnissar tot el territori amb asfalt, però tampoc s'ha d'estar en contra, per sistema, de qualsevol nou projecte de carretera. Cal ordenar el territori que no vol res més que posar ordre. I el millor instrument per fer-ho és la planificació conjunta.

La definició del traçat d'una nova carretera és, sens dubte, el moment més important atès que l'elecció incidirà directament en les magnituds de l'impacte ambiental al qual s'arribarà.

Les grans carreteres, com ara autopistes o vies segregades, generen un seguit d'impactes negatius sobre el medi. Creure que l'impacte de la carretera sobre el territori se soluciona donant uns tocs de verdor o plantant uns pocs arbres és una errònia simplificació. També ho és pensar que l'impacte acaba allà on arriben els talussos laterals.

De manera més senzilla, podríem parlar de tres nivells o grups d'impactes. En el primer s'agrupen aquells derivats de l'alternativa de traçat escollida. En el segon grup, els impactes produïts durant l'execució de l'obra, i el tercer nivell que diríem que pot ser el més problemàtic de tots, el componen aquells impactes que van apareixent a mitjà i a llarg termini, un cop acabada la carretera.

Per deixar més clara aquesta classificació esmentarem exemples de cadascun dels tres nivells d'impactes. Els impactes generats per l'elecció d'una alternativa davant d'altres són els que decidiran quins són els hàbitats afectats per la traça (zones forestals, ambients fluvials, zones humides, terrenys agrícoles d'alta productivitat, etc.). Espais naturals, espècies botàniques i faunístiques rellevants i zones d'interès històric i social poden veure's malmeses per una opció poc reflexionada. A més, el traçat escollit determinarà els impactes del segon grup en el qual trobaríem la destrucció de la vegetació, l'ocupació dels cursos fluvials per l'abocament de terres, les molèsties a la fauna, etc. Cal dir que les repercussions que aquests impactes poden tenir sobre el medi es poden minimitzar amb l'acurada aplicació de mesures preventives i correctores.

Dins el tercer grup trobaríem impactes com ara la contaminació atmosfèrica i l'impacte acústic produït per un trànsit intens, l'efecte barrera que impedeix un flux biològic (d'aquest efecte en surt especialment perjudicada la fauna a causa de l'aïllament genètic que pateixen les seves poblacions), la transformació de les zones adjacents a la via per la construcció d'instal·lacions de suport, d'urbanitzacions, de polígons industrials, etc.

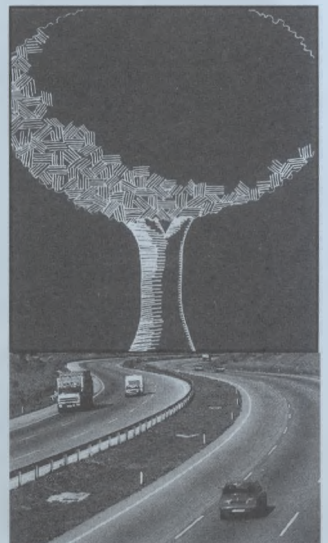
Condicionants per a una millora

Quan es discuteix un nou projecte de carretera, el que es fa, o el que s'hauria de fer, és analitzar els seus avantatges i els seus inconvenients. Però, fins avui, en aquesta balança només hi entren en joc paràmetres estrictament econòmics els quals, en definitiva, l'acaben decantant. En canvi, els aspectes ambientals gairebé sempre són considerats complementaris o de segon ordre.

A part d'aquesta exclusivitat dels aspectes econòmics en la

Vista del poble de Sant Esteve d'el Bas.

planificació d'infraestructures, hi ha altres condicionants que també hi incideixen directament, i de manera no gaire positiva.

Un seria la distribució en administracions diferents (centrals, autonòmiques i provincials) de les competències en matèria d'infraestructures viàries. Un altre seria la funcionalitat real de l'estudi d'impacte ambiental (EIA). Si bé aquest hauria de ser un document de referència obligada, la majoria de vegades la seva qualitat i la seva objectivitat deixen molt a desitjar. Ara per ara, és difícil que un estudi d'impacte ambiental on es determini un impacte crític pugui ser suficient per evitar la construcció de la carretera. Pensem que caldria cercar una fórmula adequada per millorar el seu contingut i també el grau de compliment de les conclusions incloses en l'EIA per part de l'administració actuant.

La poca receptivitat demostrada per algunes administracions públiques davant arguments mediambientals és també una tendència que caldria modificar. Pot ser que, en alguns casos, a aquests arguments els manqui rigor científic - a causa de la poca recerca que s'ha fet sobre les ciències ambientals aplicades -, però quan aquest hi és present, cal que siguin valorats en la seva justa mesura.

També cal esmentar l'insuficient coneixement que en general tenen els enginyers, tècnics i operaris pel que fa a matèries mediambientals. Si bé això és simple conseqüència d'una formació específica, on tenen poca cabuda aspectes descriptius i de funcionament del medi natural, cal corregir aquesta mancança amb la incorporació d'assignatures en l'etapa acadèmica. L'objectiu és aconseguir un canvi d'actitud de tot el personal relacionat amb l'obra envers l'entorn on actuen. Aquesta proposta més ambiciosa pot anar acompanyada d'unes sessions de formació concretes, prèvies a l'inici de qualsevol obra, on personal qualificat divulgui els valors naturals existents en el corresponent àmbit d'actuació.

Algunes consideracions

Una tendència que cal evitar és aquella que provoca que es dediqui menys atenció a les zones del territori que presenten un estat de conservació baix o molt reduït a causa de la intensa humanització a la qual han estat sotmesos. Igual que en els espais naturals protegits, en aquestes zones cal aplicar mesures ambientals corresponents per tal de paliar els efectes negatius que la nova carretera pot ocasionar. La conservació i la cura sobre el medi no ha de ser en cap cas una exclusiva dels espais naturals protegits.

En la relació entre medi ambient i les vies de comunicació destaca la capacitat que tenen aquestes darreres per transformar el territori. Des de temps pretèrits han existit vies de comunicació i la seva construcció ha motivat una lògica alteració de l'entorn. Però fins no fa gaire, les carreteres gaudien d'una característica important, la seva adaptabilitat al territori. La millor distància entre dos punts no sempre era la línia recta. Avui dia, amb la capacitat de transformar el terreny i amb la maquinària actual, sol ser-ho. I d'això el territori se'n ressent. I molt.

La incipient sensibilitat que la societat comença a demostrar en temes ambientals es fa palesa al cap de poc temps de la presentació dels grans projectes d'infraestructures públiques, quan s'inicia un interessant i necessari debat social.

En aquest debat solen aparèixer preguntes com ara: per què cal fer aquesta carretera?, per on ha de passar? o com la pensem fer?. Considerem necessari aquest debat per la pressió que s'exerceix sobre els promotors als quals impedeix la relaxació i els obliga a estudiar més a fons la proposta i, si s'escau, a millorar-la o eliminar-la. En aquest sentit, tenen un important paper les organitzacions no governamentals (ONG) que sovint són el motor de la reivindicació. I és que alguna cosa ha canviat en els darrers anys i si abans la defensa de la natura davant un macroprojecte viari la portaven a terme quatre ecologistes eixelebrats, ara tothom es veu amb cor de declarar-se obertament defensor de la natura. Als primers potser els haurem d'agrair alguna cosa, respecte als segons, la llàstima és que no tots ho fan plenament convençuts.

Pensem que en el rerefons d'aquest debat hi ha una connotació estrictament ambientalista, de relació de l'home amb el seu entorn, i és l'elecció del model de societat on volem viure i el nivell de qualitat de vida que volem assolir. Les grans infraestructures ens permeten comunicar-nos millor, és evident, però en conjunt, ajuden a incrementar la nostra qualitat de vida? O són potser altres els valors que cal que tinguem en consideració? Són preguntes que poden semblar difuses o massa allunyades de l'estressant realitat social actual, però interessants per dedicar-hi una breu estona de reflexió.

En el document *Cuidem la Terra* (2), apareixen una sèrie de consells per als governs, entre els quals hi hauria la revisió de les seves polítiques en el sector del transport, amb l'objectiu de desenvolupar estratègies que facin el transport sostenible. Algunes d'aquestes polítiques apareixen en el quadre 1.

Partint de la idea segons la qual les infraestructures viàries han de ser enteses com

uns elements vertebradors i de reequilibri d'un territori, que no disminueixin la qualitat de vida de les persones i que no hipotequin ni destrueixin el patrimoni natural d'un país, cal que fem un esforç per millorar a tots els nivells: planificació global, definició de traçats, integració i restauració i seguiments posteriors d'impactes.

La idea que ha perdurat fins avui, i no sembla pas que tal com van les coses hagi de canviar, és que la construcció de carreteres és sinònim de progrés. Cal, de tota

manera, saber cap a quina direcció ens interessa progressar. Progressar vol dir anar més enllà i que la situació futura sigui millor que l'actual. No sabem si les generacions futures el primer que faran serà revisar el concepte de progrés.

Emili Bassols i Isamat

Biòleg

(1) *Cap a un desenvolupament sostenible*. Programa de la Comunitat Europea sobre política i acció en relació al medi ambient i al desenvolupament sostenible. Proposta de la Comissió de les Comunitats Europees. Març de 1992.

(2) *Cuidem la Terra*. Segona Estratègia Mundial per a la Conservació. UICN. PNUMA. WWF.

Quines carreteres volem?

i ens plantegem quines carreteres volem per a la nostra comarca, tots diríem que volem **les millors**. On ja no hi hauria acord, seria a elegir quines són les millors carreteres.

Per a uns, les millors serien les més segures, per tal de reduir el risc d'accidents; per a altres, serien les més ràpides, per reduir el temps de desplaçaments; altres demanarien les que tinguessin menys repercussions socials negatives; altres, les de més impacte favorable socioeconòmic, o bé les que afavorissin la xarxa d'intercanvis que tota carretera genera, o bé les de menor impacte ambiental, o bé les més allunyades de casa, les més properes als nuclis per no quedar aïllats, les més còmodes amb accessos directes als llocs on anem habitualment, etc.

Per a molts, la millor seria la que complís una sèrie de requisits, prioritzant-ne un o un altre en funció del grau de sensibilització que tingui per a cada un d'aquests aspectes.

Quan es dissenya una carretera, hi ha un conjunt de mètodes, tècniques i procediments per a elegir les millors opcions: estudis socioeconòmics, estudis de trànsit, avaluacions de trànsit futur, estudis d'impacte ambiental, matrius d'impacte, prognosis, valoracions econòmiques, estudis de cost-benefici, comparació d'alternatives, anàlisis multicriteri....., tot això per tal d'elegir la millor opció.

A la Garrotxa, penso que no tenim les millors carreteres en tres itineraris:

La connexió Vic-Olot no és la millor actualment, ni ho seria si s'executés qualsevol de les alternatives presentades del túnel de Bracons. Això exigeix buscar una alternativa que resolgui aquest itinerari de manera que sigui compatible amb els interessos de la zona.

La connexió d'Olot amb Girona i França actualment no és pas la millor, ni ho serà quan el MOTPA executi el desdoblament Olot-Besalú amb la variant de Castellfollit, si no és que es desdobra el tram Banyoles-Besalú, de competència de la Generalitat.

Tampoc no està resol el pas per Olot d'aquests eixos, i caldria una harmonització de totes aquestes obres per no crear més problemes que els que resoldran el desdoblament Olot-Besalú, l'eix Vic-Olot i el túnel de Capsacosta.

Resoldre de manera satisfactòria cadascuna d'aquestes tres peces bàsiques de la infraestructura viària de la Garrotxa no serà senzill, i no tan sols per la qüestió del finançament. Els problemes més difícils de resoldre probablement no seran que les zones rurals per on passin absorbeixin aquestes obres, sinó que la zona urbana d'Olot i els municipis veïns les assimilïn i les integrin.

Josep Santandreu

Quadre 1

Principals elements d'una política sostenible de transport

Assegurar que la política de transport tingui en compte els costos socials i ambientals de cada tipus de transport.

Exigir als càrrecs polítics encarregats de la planificació del transport que persegueixin polítiques de transport sostenibles.

Revisar l'equilibri actual de les despeses entre construcció de carreteres i millora de ferrocarrils i altres formes d'inversió en transport.

Utilitzar els instruments econòmics (impostos i taxes) per promoure un ús eficient del transport i tecnologies més netes.

Vincular la planificació de l'ús del sòl amb la planificació del transport, amb l'objecte de reduir la necessitat de viatges, especialment mitjançant transport privat.

Promoure mesures de gestió del trànsit i de «calma en el trànsit» per adaptar el trànsit a l'entorn i no al contrari.

Ampliar la investigació sobre vehicles no contaminants i sobre transport públic net i eficient.

El reequilibri territorial de Catalunya.

La Garrotxa

agi per endavant, la meua oposició a l'actual projecte del Túnel de Bracons, fet amb poca sensibilitat vers el territori que travessa, amb un túnel a cota massa alta i amb afectació innecessària de terrenys i conreus. Fa la impressió que si fos un projecte fet per a la polèmica, no podria haver estat més encertat.

He de manifestar, no obstant, el meu convenciment que l'actual xarxa de carreteres de la Garrotxa serveix únicament per a la Garrotxa neorural i turística, però que pel manteniment d'un nivell d'activitat industrial i de població similars a l'actual, així com per accedir a un nivell d'equipaments, Universitat i serveis, similar a la resta de Catalunya, es precisa la millora de l'accessibilitat de la xarxa i es fa indispensable executar la variant de Castellfollit i l'enllaç amb Vic pel Túnel de Bracons amb un projecte adequat i respectuós amb el medi natural per on discorre, per salvar els 12 kms. que separen l'entrada de la Vall de Joanetes amb l'accés de Torelló, 5 dels quals s'han de fer en túnel.

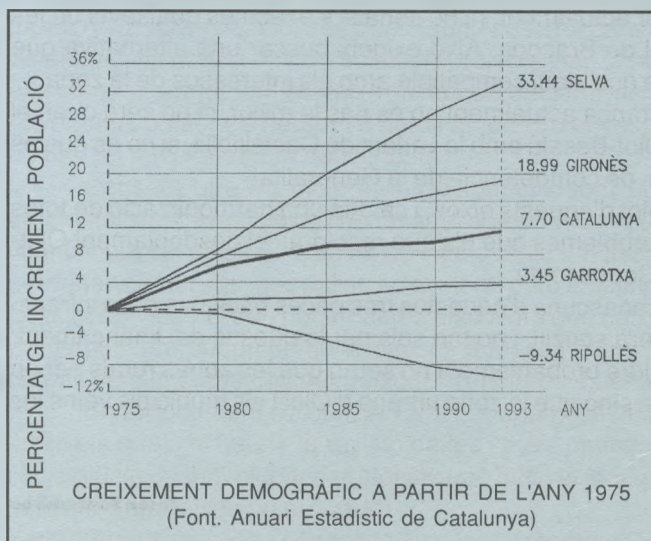
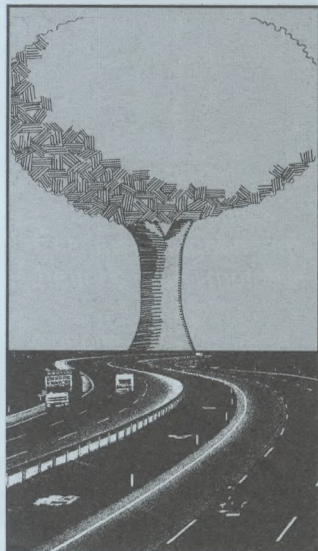
Des del meu punt de vista, no es pot sostreure el problema de les comunicacions de la Garrotxa, del context global de Catalunya.

La Garrotxa forma part d'aquest conjunt de la Catalunya interior que lentament i paulatinament va perdent activitat econòmica i població en favor de la Catalunya litoral i prelitoral, en un procés de progressiu desequilibri, provocat per la tendència a la concentració de l'activitat econòmica, que facilita l'economia lliberal de mercat, en la qual estem immersos.

La dolenta situació geogràfica respecte als principals eixos de comunicació de comarques com el Berguedà o el Ripollès han comportat un transvasament d'activitat econòmica i població, d'aquestes comarques tradicionalment industrials, cap a àrees més ben localitzades. Malauradament, igual que en les dues comarques citades, els futurs censos de població de la Garrotxa donaran amb tota probabilitat creixements negatius, a curt o mitjà termini.

El mateix procés de despoblament que han sofert els petits nuclis rurals, es pot veure repetit, a una altra escala, en aquestes comarques de l'interior, on gent ben preparada i amb iniciativa, es desplaça a comarques properes, on la universitat, els serveis i la llinda de població els permet gaudir de millors oportunitats per a ells i els seus fills, en un transvasament de població que no s'equilibra en sentit contrari.

Les grans inversions fetes en infraestructures i equipaments, al llarg dels darrers anys, així com les inversions programades (tren d'Alta Velocitat, Pla del Delta del Llobregat, desdoblament de la N-II, Pla d'Infraestructures del MOPTMA, etc.) totes elles en el corredor litoral o en la Catalunya que «creix», reforçarà encara més aquest progressiu desequilibri en vers l'interior del país, on únicament s'estabilitza la població en àrees de creixement turístic, amb nivells de població molt baixos, com és el cas de la Cerdanya, el Pallars o la Vall d'Aran.

El creixent pes del sector serveis, en detriment del sector industrial, també comportarà en un termini mitjà, una més gran tendència encara a la concentració de l'activitat econòmica i la població en àrees urbanes grans.

Pocs estudis hi ha fets sobre l'avaluació d'aquest procés i sobre el desplaçament de l'activitat econòmica. El Pla Territorial General de Catalunya basa bona part dels seus esforços a analitzar aquest fet i proposa, com una de les seves principals finalitats, corregir aquest desequilibri, encara que no concreta les mesures per aconseguir-ho.

El Pla de Carreteres de Catalunya fa la mateixa anàlisi i proposa una xarxa de carreteres més homogènia, on l'Eix Transversal, que inclou la bifurcació en el tram Vic-Olot, seria l'obra més emblemàtica de la Catalunya interior. La seva finalitat seria la de facilitar la connexió entre les diferents ciutats de l'interior, per potenciar l'activitat comercial i fomentar l'intercanvi d'activitat i serveis entre aquests nuclis, sobre els quals es basaria un procés de reequilibri territorial, un dels objectius bàsics del propi Pla de Carreteres.

El mateix Pla de Carreteres fa, a més, una avaluació de la incidència sobre l'activitat econòmica i el trànsit que generaria en el desenvolupament final del Pla, i atorga els valors més alts, als enllaços de les ciutats més properes que, en el cas del Túnel de Bracons, seria de l'ordre de 10.000 vehicles/dia, un índex molt superior al de l'eix transversal al seu pas per les Guilleries, i el doble de la quantificada en el propi pla pel del Túnel del Cadí. Uns índexs i uns valors que permetrien fins i tot la seva execució i rendibilitat com a túnel de peatge.

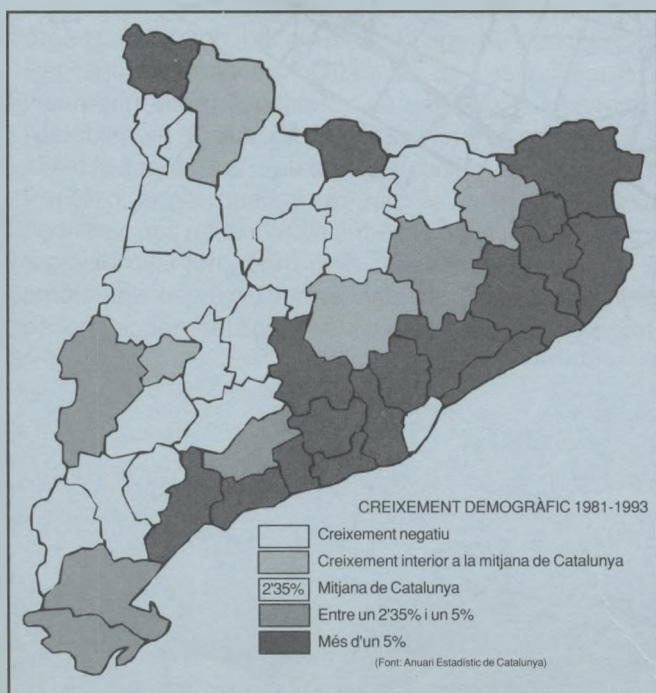
Al meu criteri, no es necessiten grans eixos de comunicacions que passin de llarg, ni carreteres per «obrir territori» o enllaçar «l'est i l'oest» de Catalunya, ..., sinó una inversió pública al servei de l'activitat econòmica i la població allà on habita, és a dir, al servei de les ciutats existents. Pel que fa al cas d'Olot, la llunyania de l'Eix Transversal, li impedeix entrar dins la seva àrea de repercussió. S'ha de tenir en compte que Girona i Vic queden molt més lluny des d'Olot, passant per l'eix Transversal, que per les carreteres antigues existents, encara que sigui la de Can Tonigrós.

Per a la Garrotxa l'enllaç amb Vic, Barcelona i la Catalunya interior, significaria poder estabilitzar i mantenir una activitat industrial diversificada, similar a l'actual, i accedir a un nivell d'equipaments i serveis, entre ells l'universitari, mínimament equiparables als que s'ofereixen en forma creixent en les zones més poblades de Catalunya. La Facultat de Belles Arts o la de Medi-Ambient de la Universitat de Girona, haurien d'estar emplaçades a Olot, que en té la tradició, la infraestructura, l'alumnat, ..., però que per culpa de la pèssima accessibilitat de la ciutat n'allunya la seva disponibilitat. Nombroses ciutats mitjanes de Catalunya disposen d'estudis universitaris, entre elles Vic, en la qual cursen estudis universitaris 3.000 estudiants. En un futur ben proper, una majoria de la població jove de Catalunya cursarà estudis universitaris a un o altre nivell.

Des d'un punt de vista de política territorial i medioambiental, frenar el procés de desequilibri territorial és bo, no tan sols per la Garrotxa i la Catalunya interior, si no per a tot el país.

Una política territorial més propera a allò que seria un creixement sostingut, amb millor qualitat de vida i més respecte medioambiental, tendria a recolzar el reequilibri en la distribució de l'activitat econòmica i la població dins el país.

La concentració de la població i de la inversió en infraestructures ha comportat i comportarà actuacions d'impacte ambiental de magnituds altament superiors al de les carreteres de l'interior. L'autopista del Garraf, el desviament del Llobregat, l'autopista del Maresme, en són un exemple, ... En aquest cas, una política territorial en la línia abans esmentada, hauria de tendir a prioritzar la inversió en ferrocarrils de curt recorregut (el metro regional) i

en transport públic, eficaç en les àrees amb major densitat de població, on és possible la seva rendibilitat social i econòmica, i que no és factible en *umbrals* de població més baixos com els que es donen a la Catalunya interior. Finalment, em sorprenen les afirmacions que es fan sobre la millora de les comunicacions de la Garrotxa. La variant de Castellfollit, que des de fa anys ha de fer el MOPTMA, continua submergida en un mar de papers, papers, ... i més papers.

De les inversions fetes en els darrers anys, la millora de l'accessibilitat ha vingut donada pel desdoblament de la carretera de Banyoles a Girona i la variant de Banyoles. En aquest darrer cas, l'obra civil dels ponts i

passos existents, es van fer de manera que no és possible continuar el desdoblament de la carretera en direcció a la Garrotxa i Olot.

La seva continuïtat en direcció a Serinyà recull una desafortunada obra, als revolts del riu Ser, de dolenta traça i alta sinistralitat en els seus inicis.

En aquest cas, també, si la Generalitat hagués volgut demostrar que el desdoblament de l'autovia de Banyoles era únicament pels Jocs Olímpics, i que a partir d'aquí l'accés a la Garrotxa era totalment secundari, aquesta traça, de Banyoles a Besalú, dels únics 5 kms. de carretera que pertanyen a la Generalitat, no podia haver estat més desafortunada.

Els 11.000 milions, oficialment gastats a la Garrotxa, tampoc no sembla que hagin estat més afortunats, ja que 7.000 dels quals s'han gastat en els Túnel de Bianya, per tal que els garrotxins puguin anar a esquiar, una activitat i una despesa que vista des d'aquí no semblava pas tenir cap prioritat.

Esperem que aquest túnel, que ha servit per justificar que la Generalitat no faci pràcticament cap previsió d'inversió en carreteres a la Garrotxa fins més enllà de l'any 2000, tal i com es pot veure en el Pla Comarcal, representi per Ripoll, Sant Joan les Abadesses i Camprodon la millora de la seva accessibilitat per gaudir dels equipaments i serveis que els ofereix la Catalunya que «creix», i en faciliti la recuperació i la potenciació dels seus recursos propis.

Esteve Corominas i Noguera

PLA TERRITORIAL GENERAL DE CATALUNYA

Les comunicacions a la Garrotxa

La comarca de la Garrotxa ha reclamat insistentment l'obertura a l'exterior i la millora de les seves comunicacions amb les comarques veïnes. És evident que la societat actual obliga a desplaçar-se a d'altres indrets que serien impensables anys enrere. El transport esdevé una necessitat.

També és evident que en pocs anys s'han fet algunes millores a la xarxa viària actual que han reduït considerablement les distàncies que ens

separaven de Girona, Figueres i Ripoll.

Hi ha damunt de la taula nous projectes que poden modificar radicalment el panorama de les comunicacions a la Garrotxa. Concretament el desdoblament de la carretera Besalú-Olot, plantejada com una autovia, la variant de La Canya i l'eix Vic-Olot, proposada com un ramal de l'eix transversal.

Els projectes de traçat actuals planegen a la comarca de la Garrotxa com una zona de pas entre la frontera i l'interior de Catalunya. Cal ser una comarca de pas o una zona nus? Cal comunicar-se entre pobles o passar de llarg?

Si bé la realització d'una carretera 10 o 20 anys enrere implicava una transformació per al lloc on es construïa, actualment l'efecte d'una nova via com les previstes té una incidència que va molt més enllà de la simple traça. Els moviments de terres, la modificació de la xarxa viària rural, l'efecte barrera en una zona d'alt valor ecològic, la transformació socioeconòmica...

I curiosament, quan disposem de més tecnologia, més lluny arriba la nostra percepció del paisatge que tenim al costat i menys s'adapten les construccions viàries a l'entorn. Això és prou evident quan prevalen, en el projecte d'una carretera, els condicionants tècnics de traçats, radis, etc. per damunt de l'adaptació al terreny. Evidentment, cal garantir la seguretat en la conducció, però si mai no es posa un sostre real a la velocitat, potser sortirem per la tangent.

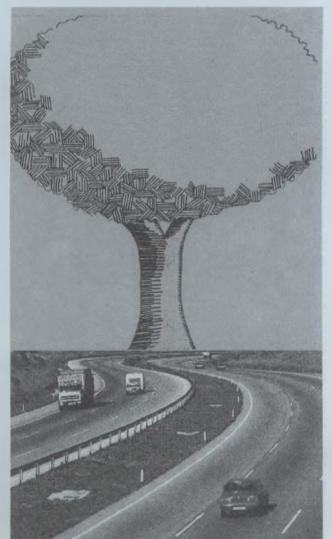
No m'agradaria que repetíssim l'exemple de l'illa de Mallorca on, fa menys de 10 anys, circulant amb cotxe pel Pla, podíem conèixer la personalitat del seu paisatge a través dels murs de pedra seca i els camps d'ametllers. Avui la percepció d'aquest paisatge està en vies de desaparició, sobretot a l'entorn de les carreteres eixamplades o de nova traça. Fos qui fos qui havia de refer o adaptar els entorns a les tecnologies i als material més adients, no s'ha fet.

Quan les comunicacions representen les artèries de la societat actual no podem projectar noves vies pensant només en l'artèria sinó en la irrigació i la capacitat que tindran tots els òrgans, el territori, per aguantar la pressió que comporta una major amplitud de la via.

Per tant, els projectes actuals cal que es justifiquin, que es dimensionin correctament i incorporin altres aspectes més enllà de la traça i la restauració de talussos, marges i l'establiment de passos de fauna. Aquestes grans vies comuniquen els grans nuclis, però aïllen la xarxa rural amb tot el seu component natural i humà.

Per això, penso que cal ser valents i projectar o desestimar amb una visió més àmplia i rigorosa, més reflexionada entre les parts i coordinada per les administracions actuant. Un projecte més lent, però més consensuat i ajustat a les necessitats socioeconòmiques i ambientals de 10 a 15 anys vista serà més beneficiós. No fos cas que no arribéssim a un desenvolupament sostenible per un excés de velocitat.

Jaume Vicens i Perpinyà
biòleg

La nova etapa en les relacions urbanes

I fenomen general més característic en el camp de la urbanística durant les darreres dècades, i que ha suscitat més interès, sorpresa i debats, ha estat l'anomenada *crisi de les ciutats*. el fenomen se circumscriu a les grans aglomeracions de les regions més desenvolupades, però les seves repercussions tenen un abast territorial més extens. Potser la manifestació més eloqüent és la pèrdua continuada de població resident que experimenten des dels anys 70.

Les interpretacions d'aquesta crisi són diverses, però la tesi més verificada és la dels qui han vist en el fenomen de la crisi urbana un factor transitori de disfuncionalitat, que interromp el funcionament harmoniós del sistema per un període de temps limitat, a l'espera d'un necessari restabliment de l'**equilibri**, encara que de caire diferent al precedent: en aquest sentit, la crisi urbana ve entesa per alguns com una crisi de desenvolupament, en el pas d'una estructura monocèntrica a una altra més complexa de caràcter policèntric.

Es tracta d'una transformació del «**procés d'urbanització**» en un altre que n'és en certa manera l'**eco**, caracteritzat pel desplaçament de les activitats industrials a l'exterior dels nuclis urbans. Un desplaçament incentivat pels costos creixents de les parts centrals de les àrees urbanes metropolitanas, per les innovacions tecnològiques, que requereixen una major necessitat d'espai per lloc de treball; pel perfeccionament de les xarxes de comunicació de la informació, que permet separar les activitats de producció d'aquelles de direcció, administració o investigació. Una altra característica és també que les tradicionals migracions camp-ciutat, són substituïdes per les migracions ciutat-camp, com a conseqüència no solament del desplaçament de l'activitat industrial sinó també per l'atracció exercida per l'hàbitat residencial de mitjana i baixa densitat, més econòmica fora de les ciutats de cert tamany.

En aquest procés, l'augment previ de l'accessibilitat gràcies a les noves infraestructures de transport, bàsicament les carreteres i les autopistes, hi ha jugat un paper determinant. Les infraestructures del transport i les comunicacions, conjuntament amb les de distribució de l'energia i de l'aigua, constitueixen el suport de les anomenades «**xarxes horitzontals**» que determinen la isotropia del territori, en sentit estricte, i que són bàsiques a efectes del manteniment i relocalització d'activitats.

Aquest fenomen que, a les aglomeracions importants de l'Europa central, es manifesta des dels anys 60, i que a Catalunya, concretament a l'entorn barceloní, tot just es va començar a manifestar a començament de la dècada anterior, pot tenir conseqüències beneficioses si les tendències «**naturals**» de la difusió de població i d'activitat i els nous assentaments coincideixen o es poden dirigir en la direcció que demanaria el reequilibri del territori.

El que és evident però és que ens trobem en una nova etapa del desenvolupament urbanístic. I que en aquesta nova etapa, segurament pren tanta o més importància l'articulació i estructuració entre les ciutats reals, les petites àrees metropolitanas, o les «**àrees de cohesió**» de les ciutats mitjanes -sobre les quals en el n^o anterior d'aquesta revista M. Castanyer explicava una metodologia per a quantificar-ne el grau, i que aplicava al cas d'Olot-, a escala regional, o nacional, entre les quals es verificarà l'increment del nombre i intensitat de les relacions i intercanvis de tot tipus, personals, d'informació, de béns, de capitals, que fins fa poc havien estat valors diferencials i havien donat forma a les ciutats, com la pròpia vertebració interna d'aquestes àrees. Dins d'aquest procés de desurbanització, contrari al d'urbanització en el sentit que els moviments migratoris més importants ja no van en la direcció cap a les grans ciutats sinó en direcció contrària, se'n podria derivar que, en canvi, les ciutats mitjanes podrien passar per un moment dolç.

Les noves tendències de localització passen, des de fa més d'una dècada, per una més gran disponibilitat del territori en extensió, i han posat de relleu l'existència de «**xarxes**» de relacions econòmiques i funcionals d'alta connectivitat que configuren una organització

territorial basada més en la complementarietat i la interdependència, que no pas en la dependència jeràrquico-funcional. Un aspecte d'aquesta tendència és per tant la superació de l'àmbit pròpiament metropolità de les aglomeracions i de les pròpies «**àrees de cohesió**», i del tipus de creixements en taca d'oli, per un altre de discontinu espacialment i lligat a particularitats del territori en el sentit més ampli, és a dir, lligat a les que, seguint el lèxic estructuralista, s'anomenen «**xarxes verticals**».

Olot en el nou escenari urbanístic.

Dins d'aquest nou escenari de futur immediat, Olot i la seva àrea periurbana tenen un futur esperançador, pel que fa a les «**xarxes verticals**»: continuen essent fortes malgrat el continu desgast que han sofert durant molts anys: el teixit industrial és variat i les inversions en aquest sector són bàsicament autòctones; la societat olotina és una societat fortament cohesionada, les relacions amb el propi territori han sigut estretes i la qualitat ambiental tant de la pròpia ciutat com de l'entorn està per sobre d'altres ciutats del mateix rang; els serveis que proporciona són els habituals en ciutats del mateix tamany i són lògicament menors que els que pot prestar una ciutat més gran o de més gran significació territorial. Els incentius a una més elevada capacitació socioprofessional serien majors si existissin més oportunitats d'ocupar llocs de treball qualificats dins l'àmbit laboral territorial proper, i si les dificultats de desplaçament, i per tant econòmiques, de realitzar estudis universitaris fossin menors.

És per tant clar que les dificultats o els dèficits que pateix Olot no són tan atribuïbles a les seves xarxes verticals -que és la que veritablement ha anat aguantant històricament- sinó a les «**xarxes horitzontals**», i per ser més precisos, a les infraestructures que proporcionen accessibilitat a més territori. Aquest dèficit no és quelcom subjectiu que es percep individualment quan es pretenen realitzar desplaçaments des d'Olot cap a la resta del territori, i viceversa, sinó que és una qualitat quantificable mitjançant índexs, i aquests constaten que Olot és la ciutat amb menor accessibilitat de totes les ciutats catalanes de més de 25.000 habitants.

Per situar Olot en una bona posició dins el nou escenari, caldria resoldre aquells dèficits, amb la construcció d'aquells trams necessaris per a garantir l'accessibilitat del territori en les direccions de les altres àrees urbanes de cohesió veïnes i a les grans àrees de mercat interior i exterior, és a dir que situés Olot en un nus de la xarxa de comunicacions viàries. Una carretera sola no fa xarxa, com no es pot fer xarxa amb un sol fil. La xarxa es produeix per la unió dels fils en els nusos. I és la posició sobre un nus de la xarxa i no sobre un fil, la que proporciona una major estabilitat i seguretat en tots els ordres. Per això la sola millora o construcció d'una carretera d'Olot a Besalú, tot i que sigui amb característiques d'autopista, no significa estar sobre la xarxa, ni tampoc comporta augmentar significativament el nivell d'accessibilitat, encara que sí la comoditat dels desplaçaments sobre els recorreguts que avui per avui ja són els menys dolents. Però els guanys en temps seran poc significatius.

És en canvi la construcció de la carretera de catorze quilòmetres que separen l'àrea urbana del pla d'Olot amb la més propera, la de la plana de Vic, l'actuació que permet augmentar molt substancialment el nivell d'accessibilitat global perquè reduirà els trajectes en direcció a Barcelona i a l'interior de Catalunya i la península en més de mitja hora, i integrarà Olot dins la xarxa viària catalana que uneix les ciutats més significatives. Però tant o més interessant que aquest fet, és l'augment de la cohesió que entre les dues àrees urbanes es podrà crear gràcies a la reducció de les distàncies i als reduïts temps de recorregut, inferiors als vint-i-cinc minuts. Això permetrà jugar la complementarietat: crear nous serveis que per raó del tamany no es poden permetre de tenir cadascuna de les dues unitats separatament, i Olot menys que Vic: (ensenyament universitari, parc tecnològic, centres culturals de més alt nivell, transport intermodal, etc.) i proporcionar majors oportunitats en el mercat laboral.

Ramon Forlet i Bru.

L'aïllament, una desafortada obsessió

i ha qui s'ha entossudit a basar totes les estratègies de desenvolupament de la Garrotxa (fins i tot, ai las!, les estratègies de desenvolupament sostenible) en una única carta: la de les comunicacions. No ho entenc, de veritat. Aquesta obsessió pel suposat aïllament de la comarca els impedeix forçar la imaginació i plantejar alternatives de desenvolupament local compatibles amb un dels millors recursos amb què compta la Garrotxa: el seu territori, el seu paisatge.

Ningú no nega que per a determinats sectors econòmics és important, avui més que mai, estar ben comunicats. Ara bé, estar ben comunicat no vol dir només estar localitzat al bell mig dels corredors, dels eixos que uneixen les grans àrees de concentració de la població, del capital i del poder. No ens enganyem: per més carreteres que es construeixin, la Garrotxa no estarà mai localitzada a l'interior d'aquests eixos, concretament del que té més a prop: l'eix València-Tarragona-Barcelona-Girona-França. Però és que no cal estar-hi a dins! És més que suficient ser-hi a prop! I la Garrotxa hi és a prop. Amb les variants projectades i les millores previstes -i, si és el cas, exigibles- a les carreteres que enllacen Olot amb Figueres i Girona, els sectors econòmics garrotxins que ho necessitin quedaran perfectament connectats amb un dels corredors més dinàmics de l'espai europeu meridional. Amb habilitat i intel·ligència, la Garrotxa pot treure partit dels avantatges que representa ser a prop d'un corredor d'aquestes característiques sense patir-ne els inconvenients que implica estar-hi a dins.

Cap dels arguments que s'han donat per defensar l'eix Vic-Olot pel Coll de Bracons no em convenç. L'Eix Transversal, que comunica la Catalunya interior amb el corredor abans esmentat, transcorre per les Guilleries i serà per aquesta via, agradi o no, que es canalitzarà la major part del trànsit, i no pas pel Coll de Bracons. Si el que cal és comunicar millor la Garrotxa amb Osona i el Ripollès, tenim altres opcions: refem -amb molta cura- la carretera ja existent per la Salut, i traiem encara més partit, si s'escau, del túnel del Capsacosta.

En la construcció d'aquesta via només hi veig inconvenients: una desmesurada inversió per a una rendibilitat social i econòmica insignificant, un impacte ambiental enormement negatiu en una de les contrades garrotxines de més bellesa paisatgística, incitació a l'especulació urbanística, afectació d'excel·lents zones agrícoles... Estic bocabadat, gairebé esmaperdut, davant la frivolitat i la miopia amb què s'encara aquest projecte. Les intervencions en el territori, i més en espais de gran qualitat ambiental i paisatgística com el que ara ens ocupa, no són actes de decisió política qualssevol: per la seva difícil, a vegades impossible reversibilitat, haurien de ser decisions molt més mesurades, debatudes i sotmeses al cost polític corresponent. Pensar -i actuar- en el territori no només és un atribut dels nostres governants.

Joan Nogué i Font

Geògraf

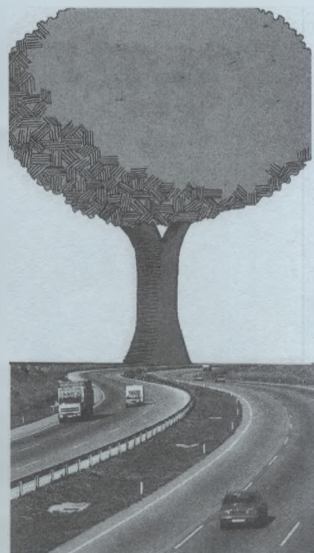

El Túnel de Bracons

conòmicament, Olot ha estat influenciat en el passat per les indústries de Vic i les de Girona ciutat. La primera industrialització es produí al voltant del Fluvià, a imatge i semblança del que passava a Osona. Així va néixer la indústria tèxtil a Olot, i més tard, per mimetisme, la càrnia. Les comunicacions, tot i que estaven molt pitjor que ara, en comparació amb Vic i Girona no quedàvem aïllats, ja que totes les carreteres eren molt dolentes.

A Vic les comunicacions han anat millorant, en fer-se primer l'autovia que enllaça amb Barcelona, i posteriorment l'Eix Transversal que enllaça amb Girona. Olot ha quedat fora d'aquest enllaç, i pot quedar allunyat de la influència econòmica de la comarca d'Osona, i

l'activitat econòmica propera pot passar primer per Girona abans d'arribar a Olot. La relació de subordinació que està agafant Olot envers la capital de província és perillosa, ja que la influència que té la costa sobre Girona li fa oblidar les ciutats de l'interior. El creixement comercial es farà cap a Girona i la costa, mai cap a l'interior.

Els serveis que cada cop més necessiten les indústries es faran al voltant de Girona, i un cop més es perdrà l'oportunitat que Olot esdevingui un nexa entre Vic i Girona. Els serveis de formació se centraran cada cop més a l'entorn de la Universitat de Girona, i la distància a què es troba Olot farà que es descarti com a alternativa per descentralitzar alguna especialitat, ja que s'adquirirà, per part dels usuaris, que estem massa lluny.

Ja tenim experiències d'indústries locals que, en fer-se grans, han hagut de canviar la central de lloc. També sabem de multinacionals que quan van haver de créixer, descartaren la localització d'Olot -recordo que es pensava en una planta on farien flams, i deien que a Olot hi arribarien els ous ja deixats.

En l'economia del futur, per les vies no només hi circulen mercaderies, sinó també facilitat de serveis, i hi ha un teixit de relacions que només són possibles si ens trobem realment més a prop. L'economia que ve és l'economia dels serveis. Només hem de mirar el creixement que ha fet la ciutat de Girona per adonar-nos del que fa una xarxa amb un bon nombre de serveis, com els que han significat la Universitat de Girona i els grans comerços. Aquests en un primer moment varen espantar els comerciants gironins, però després han reaccionat amb una àmplia oferta d'especialistes que han fet de Girona una ciutat comercial que ha guanyat la partida fins i tot a la fronterera Figueres. Recordo que la influència comercial de Girona fa uns vint anys no arribava a Olot, i la de Figueres sí; en canvi avui, la facilitat i l'oferta de serveis fan que Olot es trobi totalment subordinada al que passa a Girona. La sinergia que tindrà l'eix Vic-Girona-Figueres serà important, i en quedarà exclosa la nostra ciutat.

En el futur ens preguntarem per què Olot va minvant, per què se'n van les centrals de les empreses que despunten comercialment o industrialment, i la resposta la trobarem en la manca de serveis que hi haurà a Olot en comparació amb aquestes tres ciutats. Una quantitat de serveis telefònics ja són possibles a aquestes ciutats i aquí no -XDSI, xarxa digital de servei integrat). Trobar gent per cobrir llocs clau en una empresa és més fàcil a Barcelona, Girona o Vic que aquí a Olot. La gent cada cop valora més poder viure en un lloc on, tot i estant tranquils, poden escollir més serveis escolars. Les bones comunicacions ens donen aquesta possibilitat d'escollir, ens treuen de la subordinació a què ens aboquem si deixem només una via oberta, la de Girona.

Xavier Espuña

Les comunicacions a la Garrotxa, una assignatura pendent

La problemàtica de les comunicacions a La Garrotxa és encara una assignatura pendent, no només per les evidents mancances que encara hi ha, sinó també per la inexistència de consens en relació al model final que es vol.

Aquesta manca de consens es manifesta, d'una manera especial, a l'entorn de la proposta d'una nova carretera entre Vic i Olot a través d'un túnel al Coll de Bracons. És aquesta carretera la que aplega més opinions i sentiments contraposats, bé sigui d'aquells que n'esperen la capacitat per resoldre una gran part dels problemes de La Garrotxa (a vegades en una espècie de fugida endavant que amaga les pròpies incapacitats), o bé d'aquells que li atribueixen tots els mals possibles.

El que voldria posar de manifest en aquestes línies és la meva opinió en el sentit d'argumentar la no-necessitat i la inconveniència de l'esmentada carretera i també en el sentit de defensar la concentració dels esforços per portar a terme, completar i millorar altres actuacions en matèria de carreteres que s'han quedat -o es poden quedar- a mig fer.

La situació en aquests moments no és la mateixa que hi havia abans de prendre la decisió respecte al traçat del tram de l'Eix Transversal que havia d'unir Vic amb les comarques de Girona. La veritat és que aquesta nova carretera ha passat finalment per Les Guilleries i que, fa poques setmanes, s'ha posat en servei.

També és una realitat que els túnels del Capsacosta estan oberts al trànsit i representen ja un canvi substancial en la relació amb la comarca del Ripollès, obrint noves expectatives de connexió cap a altres comarques de l'interior del país.

A un altre nivell, també avui el projecte de l'Eix Pirinenc, en el tram Besalú-Olot, és ja un document concret, en fase de tramitació.

És en aquest context on cal analitzar avui les condicions d'accessibilitat de la nostra comarca i és a partir d'aquesta anàlisi des d'on cal establir una estratègia d'actuació clara.

Al meu entendre l'estratègia més convenient passa per assegurar-se una adequada connexió amb els grans eixos de comunicacions que estructurin Catalunya; en primer lloc, amb l'eix França-Girona-Barcelona-València, però també amb l'Eix Transversal Girona-Vic-Manresa-Lleida, sense descuidar, però, el paper que podrà representar el futur eix Barcelona-Tolosa. Aquesta situació permetria a Olot i la Garrotxa assolir un equilibri entre un desitjable desenvolupament econòmic, industrial i de serveis, i un estricte respecte a la conservació de la singularitat del medi natural.

En aquest context, l'equilibri esmentat s'ha de convertir, més enllà de la defensa d'alternatives radicals de sistema o d'actituds de caràcter exclusivament romàntic, d'altra banda ben respectables ambdues, en la clau de la supervivència d'una comarca com la nostra, constituint l'element central de la seva valorització en un sistema territorial competitiu com el que es dona actualment.

Per contra, si ens plantegéssim un altre model, concebut a l'entorn d'un nou eix de caràcter general (l'eix Figueres-Olot-Vic) plantejat com un corredor alternatiu a la N-II, comportaria, encara que no es volgués de bon principi, deixar de banda aquells aspectes que donen caràcter propi i diferenciat a Olot i la seva comarca. Com es podria compatibilitzar formar part d'aquest hipotètic nou corredor i, al mateix temps, mantenir un entorn protegit, limitant la implantació de nous assentaments?

Finalment, més enllà de raonaments visceralment fonamentats en greuges comparatius quan es comparen altres inversions en matèria de comunicacions arreu de Catalunya, caldria entendre la manca de racionalitat, territorial i econòmica, que representaria avui una actuació com la de la carretera Vic-Olot per Bracons, amb funcions gairebé idèntiques a les del tram de l'Eix Transversal recentment inaugurat.

Seguint l'estratègia plantejada més amunt, es fa imprescindible concretar-la en la definició d'un seguit d'actuacions prioritàries, la característica comuna de les quals és que s'aplicarien sobre traçats ja existents, consolidats de fa anys o bé fruit d'inversions recents. Es tracta, doncs, de completar, transformar, renovar o millorar aquestes actuacions.

En primer lloc, cal executar les obres de millora de la N-260, tram Besalú-Olot, previstes en el projecte en tramitació. Es fa necessari, però, establir una programació clara de les actuacions de manera que cada tram on s'actui representi una millora de servei immediata, sense que comporti tenir una carretera en obres durant molts anys. En el mateix sentit, es fa necessari establir un ordre de prioritats que s'iniciaria amb la variant de Castellfollit i seguiria amb l'execució de trams complets de desdoblament.

En segon lloc, s'ha de procedir, amb un calendari seriós i sostingut, a l'execució de les variants programades de la carretera d'Olot a Santa Coloma (Sant Esteve de l'Àlgor, Sant Feliu de Pallerols, les Planes, etc.)

Les actuacions en aquesta carretera tindrien un triple efecte: d'una banda, dotar-se d'una bona connexió amb l'Eix Transversal a l'alçada de Santa Coloma, de l'altra definir un itinerari molt favorable per a l'enllaç cap al Sud amb el sistema d'autopistes (l'actual i la del Maresme) i la N-II i, finalment, la de procurar la connexió amb la futura estació del Tren d'Alta Velocitat (tant si es localitza a l'entorn de Girona-Salt, com si es fa al costat de l'aeroport).

En tercer lloc, s'han de completar les actuacions sobre la carretera de Ripoll, des de la sortida dels túnels de Capsacosta fins a enllaçar amb la N-152, de Vic a Puigcerdà; això vol dir executar les variants de Sant Joan les Abadesses i de Ripoll. D'altra banda, és necessari continuar les actuacions en l'esmentada carretera N-152 en el tram de Vic a Ripoll, sense descuidar, a un altre nivell, la necessitat d'enllaçar aquesta via amb l'Eix del Llobregat, permetent la connexió amb el futur eix Barcelona-Tolosa.

És en aquest marc amb tres bases que es podrà plantejar novament la relació més concreta entre Olot i Vic, entre La Garrotxa i l'Osona, que ja no s'hauria de produir exclusivament per l'actual carretera de Coll de Condreu. Les noves opcions, a través de l'Eix Transversal i a través de Ripoll, juntament amb les millores que s'haurien d'efectuar en el traçat actual donarien resposta a aquesta problemàtica concreta.

Jean Albesa i Poncet
arquitecte

Sobre el projecte del túnel de Bracons

La polèmica entre partidaris i detractors del Túnel de Bracons es presenta fàcilment sota diferents disfresses: un enfrontament entre els qui estan preocupats pel desenvolupament social i econòmic de la Garrotxa i els qui hi oposen resistència, entre els "desarrollistes" i els "conservacionistes", entre "economicistes" i "ecologistes". Afirmo que és possible oposar-se al Túnel i alhora estar interessat en el desenvolupament econòmic i social de la Garrotxa.

El Túnel no és condició suficient, ni tan sols necessària pel convenient desenvolupament de la comarca. Amb Túnel podem fracassar en la dinàmica futura i sense Túnel resten possibilitats obertes. L'entramat socioeconòmic de la comarca és complex i mal conegut. No està clar quins colls d'ampolla cal atacar des d'una perspectiva a llarg termini, i segurament no són els problemes més fàcils i més rendibles d'abordar en un període més curt (per exemple, en l'horitzó d'un període electoral).

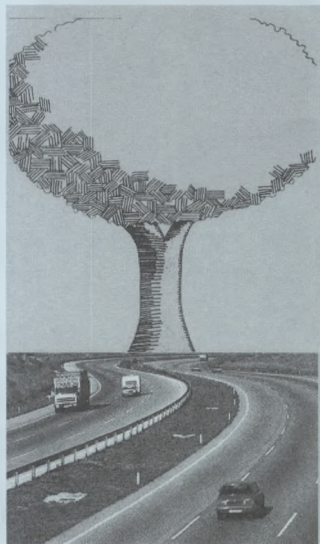
Existeixen abundants alternatives a les inversions requerides pel Túnel, tant en el que -diuen- és l'objectiu fonamental: el desenvolupament futur de la comarca, com en el tema específic de les comunicacions. Algunes d'aquestes alternatives són inequívocament millors (i en aquestes pàgines se'n apunten diverses).

No tinc espai suficient per justificar amb rigor aquestes afirmacions, però he de confessar que tampoc no em sento amb l'obligació moral de fer-ho: no vull renunciar al dret de rebatre a posteriori les argumentacions dels qui promouen el Túnel, i fins ara no n'hi ha hagut. No poden prendre's seriosament "arguments" com, per exemple, que el Túnel beneficia la indústria -afirmació amb la qual hom pot estar-hi d'acord-. Com és lògic, d'això no se'n dedueix que qui s'oposi al Túnel també s'oposa al bon funcionament de la indústria olotina i, encara menys, al desenvolupament global de la comarca. No cal perdre el temps, ni fer-lo perdre als lectors, amb semblants sofismes.

El Projecte del Túnel s'ha presentat com una mena de veritat teològica: la seva necessitat era un acte de fe, dictat per l'infal·lible judici dels qui el promouien, al marge de la ferragosa tasca de demostrar-ne la conveniència. Crec que és un error: un projecte que afecta tan decisivament legítims interessos particulars (sentimentals inclosos) necessita carregar-se de raons, necessita demostrar que el benestar col·lectiu exigeix sacrificis privats i de zones específiques. La meua sospita és que és indemostrable.

El context teològic arriba fins al propi contingut del Projecte: sembla talment com si l'ànim imperant dels redactors fos que no calia esmenar-s'hi massa. Al cap i a la fi, el Projecte era una qüestió de fe. En les parts que he examinat amb atenció, el Projecte és d'una superficialitat alarmant. Posem un exemple: El Projecte estima el trànsit futur del vial per a diferents anys i sota diferents peatges. Preveu, entre altres coses, que a l'any 2023 (!) la intensitat viària serà de 19.000 vehicles si no hi ha peatge, i de 20.150 si el peatge és de 170 pessetes (?). Això és, a la gent li agradarà pagar peatges, i això passarà al 2023, mentre que 5 anys abans continuarà amb el comportament "antiquat" d'intentar defugir els pagaments (revelacions divines, a ben segur!).

Tornem a l'argument: Algú pot raonablement aspirar a preveure quin serà el trànsit al 2023 sota un peatge de 170 pessetes, diferenciant-ho clarament del que seria amb un peatge de 340 o de 510? En fi, el Projecte no només és d'una solvència més que dubtosa. És també un exemple d'un agosarament intel·lectual que hem de denunciar.

Modest Fluvà

Obres al Bosc de la Coma

Ja saps que el Sr. Pujol ha vingut a inaugurar el nou Institut, el del Bosc de la Coma. Una obra que fa de bon inaugurar, especialment per l'alleugeriment d'escolars que representarà el nou centre per als altres dos instituts olotins que havien arribat als

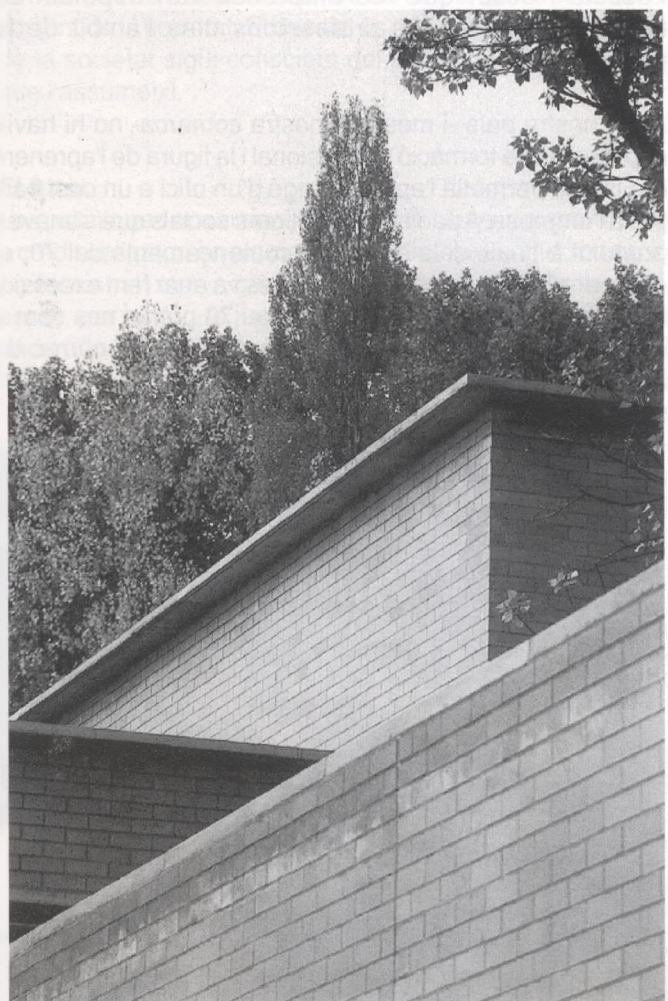
límits de la seva cabuda. L'edifici té una entrada francament anodina, i fins a cert punt depriment. Hom ens té acostumats a un cert grau de monumentalitat en això de les obres públiques noves, però imagino que l'arquitecte deu haver tingut les seves raons, com si volgués aïllar els alumnes del carrer, que ben mirat potser és una cosa prou pedagògica, i evita distraccions. Ara, una vegada a l'interior l'escena canvia radicalment i et trobes en un edifici escolar d'una funcionalitat mesurada i planera. I capgirant el raonament de la façana, hom diria que aconsegueix crear un ambient aïllat, francament encantador en el seu joc entre aules i patis interiors, oberts i lluminosos. Una gran obra, t'ho ben asseguro, especialment per als records de les generacions, la majoria, que vàrem anar a escoles d'una foscor, - real i metafísica -, absoluta, tètriques i despullades.

De sobte, això sí, tot aquell barri s'ha vist inundat de jovent, amb tot el soroll i la vivesa que donen les perifèries dels centres escolars. Potser caldria preocupar-se per salvar les restes del bosquet que encara queda en aquest sector, fregant les cada cop més malmeses, o desaparegudes, restes del Vora-Tosca. I ara, a més, al costat del nou institut, han començat les obres del casal d'Andalusia. La comunitat immigrada andalusina, la més important a casa nostra, ha adquirit amb els anys una carta de naturalesa, a la qual sens dubte hi ajuda la vivesa de les seves tradicions (molt més vives que les catalanes, diguem-ho tot!), com hom comprova cada any en les Feries de Abril i els Rocíos casolans i catalans que es munten lluny de la seva pàtria, amb unes participacions tan multitudinàries que fins i tot fan set als polítics de tota mena, independentistes inclosos. Benvingut sigui també aquest espai social, d'un poble que ben mirat, un dia o un altre caldrà reconèixer-li la seva contribució a l'Olot d'avui. I penso ara que potser començaria a ser hora de reconstruir una mica la història d'aquella onada dels anys cinquanta, estudiar-ne els orígens i el seu assentament entre nosaltres. Un bon treball per als investigadors o per a les assignatures de Socials. Al cap i a la fi la història local tant l'han feta ells com els olotins de tota la vida, si és que existeix realment aquesta «espècie pura». Com tampoc no sobraria algun reconeixement (ja saps la meva dèria pels noms dels carrers) a Villanueva de Algaida, pàtria llunyana de no pocs olotins.

Ara bé, l'edificació d'aquest casal no ha pas seguit el consell que al seu moment va donar el bon amic Joaquim Danés i

Llongarriu. Recordo que venia a dir: Casal d'Andalusia sí, però no pas a Sant Roc. El bosc de la Coma és un espai que llinda amb el local social d'aquest barri, i una de les coses que s'haurien d'evitar és marcar més aquell espai que, al seu moment, ara fa més de quatre dècades, va ser el primer assentament de la marginalitat, i es va convertir en el barri dels «castellans», com aleshores se'n deia a tot emigrant, fos d'on fos; dels «xarnegos», vaja, utilitzant un terme tan despectiu com sovintejat. La comunitat andalusina a casa nostra està suficientment integrada arreu del nostres barris i no cal delimitar urbanísticament més espais, sota cap mena de consideració social, des dels eixamples dels anys trenta i quaranta, dels rics, els pobres i els miserables, fins al lamentable guetto de l'emigració africana en què avui s'ha convertit el nucli antic.

Jordi Pujiula

Vista parcial del Bosc de la Coma des de l'institut de secundària
Foto: Pep Fargas

Les pràctiques a les empreses dels alumnes de FP

Un nou concepte d'aprenentatge

na mica d'història.

El desenvolupament de la societat industrial va significar el punt de partida d'un debat controvertit: el referit a la relació que hi ha d'haver entre l'escola i el treball. En

societats anteriors, aquesta discussió era tan inexistent com remota era la relació entre totes dues esferes. La gran majoria del humans coneixien el seu ofici perquè l'havien après exercint-lo al costat dels adults. Els coneixements i les habilitats per al desenvolupament de les professions s'aprenien en l'àmbit del treball: l'escola no hi tenia cap intervenció rellevant.

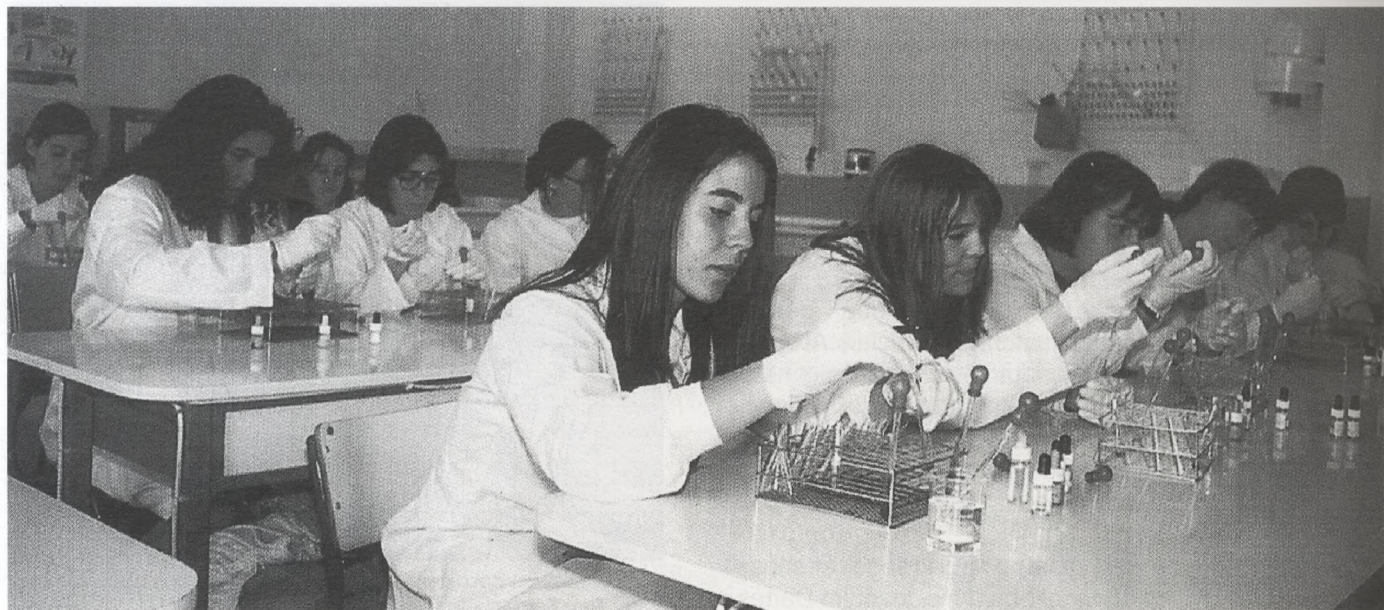
Dos fenòmens que han anat creixent dins la societat han modificat aquest curs paral·lel de l'escola i el treball: l'augment espectacular del temps d'estada dels joves a l'escola i el fet que les empreses van espolsar-se l'aprenentatge de les professions dins l'àmbit de la producció.

En el nostre país -i més a la nostra comarca- no hi havia cap tradició de formació professional i la figura de l'aprenent era la que permetia l'aprenentatge d'un ofici a un cost baix per a l'empresa. A partir de les millores socials que s'anaven produint a finals dels anys 60 i començaments del 70, el cost per a l'empresa d'un aprenent es va anar fent excessiu, i amb la Llei General d'Educació del 70 prenia cos com a ensenyament reglat la formació professional a càrrec de l'administració.

La responsabilitat doncs de la professionalització dels joves passava de cop de les mans de les empreses a l'escola. S'havia fet un pas endavant en el sentit que l'escola podia aportar una formació teòrica cada cop més necessària en un món amb un procés de canvi tecnològic molt ràpid i important, i alhora un pas enrera, ja que s'allunyava o s'oblidava l'empresa com a peça indispensable d'aquest procés, que no ha d'ésser només de professionalització sinó també de socialització, maduració i d'integració.

Va anar aflorant, doncs, la necessitat d'establir mecanismes de relació entre l'escola i el treball, entre l'escola i la societat, com ja existien en diferents formes a altres països europeus.

Les pràctiques dels alumnes a les empreses, que són una peça en la relació entre l'escola i el treball i la societat són probablement la resposta més fecunda que s'ha donat a aquest debat, i que ha encaixat en les particularitats del nostre teixit productiu i social. La concepció i disseny de les pràctiques ha estat un factor clau en la seva capacitat innovadora. En essència, ha significat portar una part de l'aprenentatge i la formació fora de l'àmbit escolar. Entendre que la formació reglada necessitava per a la seva modernització complementar-se amb una experiència/aplicació externa. Això a permès trencar l'aïllament dels centres i desvetllar la pràctica docent del seu tancament i enclaustrament sobre si mateixa. Des d'aquesta perspectiva les pràctiques han significat per a les escoles

un aprenentatge interactiu educació-societat i d'obrir noves vies de comunicació entre la institució escolar i seu context social.

Què es pretén amb les pràctiques?

Les pràctiques que permeten als alumnes en períodes de tres mesos d'estar al matí a l'empresa i a la tarda a l'escola parteixen d'uns objectius pedagògics que si bé inicialment eren:

- . Actualització de coneixements tecnològics mitjançant la intervenció de l'alumne en processos productius reals.
  - . Augmentar la motivació i l'interès per l'estudi de l'alumne com a conseqüència del seu pas per l'empresa.
- Al llarg d'aquest temps apareixien altres objectius:
- . Conèixer, per part dels alumnes, l'organització del treball a l'empresa. Percebre les relacions socials que genera al món del treball.
  - . Educar l'alumne en les actituds i valors de l'empresa.
  - . Desdramatitzar el pas al món del treball (facilitar la transició de l'escola al treball).
  - . Facilitar la maduració personal del jove, en introduir-lo en un àmbit de treballadors adults i establir un procés de socialització que doni suport a la seva transició a la vida adulta
  - . Reformar i ampliar l'orientació del jove envers la seva especialitat professional, en poder distingir entre distintes aplicacions.
  - . Fer prendre consciència i predisposar els alumnes per a la formació contínua, en familiaritzar-los amb la combinació d'estudi i treball i amb la necessitat d'actualitzar els seus coneixements de forma continuada.
  - . Desangoixar els alumnes amb més dificultats acadèmiques en oferir-los una experiència positiva (el noi /a se'n surt a les pràctiques i això l'anima).
  - . Aprendre l'alumne/a a organitzar-se i a gestionar el seu temps.
  - . Educar els hàbits, aprendre a resoldre situacions i a assumir responsabilitats (formar-se per a la iniciativa).
  - . Valorar les pròpies capacitats i limitacions a partir de la seva participació en processos de treball real.

Deu anys de pràctiques a la Garrotxa

Des del curs 84-85, en què es va iniciar a l'Institut de Formació Professional La Garrotxa l'experiència amb els alumnes que cursaven estudis de FP-2, han estat més de 4.000 els convenis de pràctiques de tres mesos signats entre l'escola i empreses, professionals, institucions, etc., que han permès que molts joves poguessin completar la formació amb estades de pràctiques a les empreses de la comarca.

Per poder portar a terme l'experiència, fou molt important la dedicació que això comportà per part del professorat responsable de cada una de les especialitats que es cursaven a l'escola, així com les aportacions i col.laboracions que es van rebre del Servei de Programes Escola-Treball. Però cap d'aquests esforços no hauria servit de gaire res si des del primer moment no haguéssim tingut la col.laboració de les empreses i institucions públiques de la comarca i de moltes de les persones que hi treballen i que desinteressadament, s'han convertit en mestres i formadors de molts dels nostres joves.

I aquí rau precisament l'èxit de la qüestió: entendre que la responsabilitat de formar professionalment els nostres joves i aconseguir la seva inserció social i professional no està només en mans de l'escola, sinó de molts d'altres agents de la societat: empreses, professionals, encarregats, caps de secció, etc. Els joves d'avui tenen ganes i voluntat de formar-se i de trobar el seu lloc en el món del treball en el conjunt de la societat. El que cal és que cada un dels sectors de la societat sigui conscient del paper que li toca jugar i que l'assumeixi.

El futur

Les pràctiques en un centre de treball s'han incorporat com a crèdit obligatori en els cicles formatius de la nova formació professional i com a crèdit voluntari en el nou batxillerat. El paper, per tant, que jugaran les empreses en el futur serà encara més important i caldrà veure com s'articulen en el futur les ajudes o compensacions que des de l'administració s'oferiran a les que col.laborin en aquest procés de professionalització dels joves. De moment, confiem, que -almenys a la nostra comarca- la seva resposta continuarà essent tan positiva com fins ara.

Lluís Sacrest i Josep Cañigueral

Responsables de les pràctiques
a l'Institut d'Ensenyament Secundari Bosc de la Coma
i a l'Institut d'Ensenyament Secundari La Garrotxa.

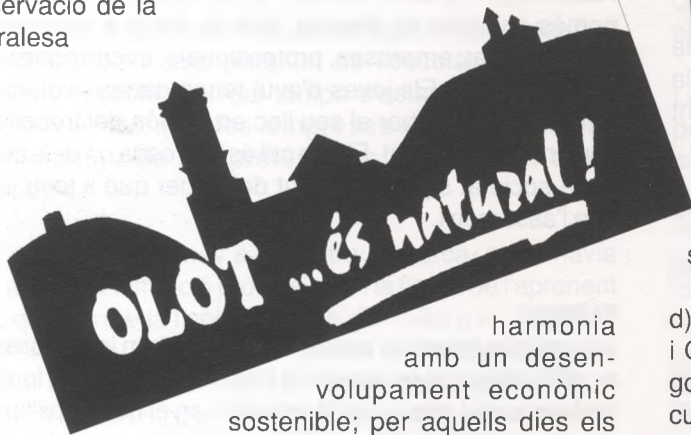
Què és "Eco-fòrum Garrotxa"?

Lluís Grabulosa ens acosta una mica més en aquest nou espai de debat batejat amb el nom d'Eco-Fòrum Garrotxa que aquest mes es presenta en societat

estiu de 1993, uns quants amics de la comarca olotina que treballen aquí i d'altres que ho fem fora -la majoria, «barcelonanes», segons l'escriptor Albanell-, però amb segona residència aquí, potser esperonats per un cert ensopiment ciutadà

durant aquell mes d'agost, ens vam reunir convençuts que no n'hi havia prou de venir a passar festes i vacances a la comarca i que podíem aportar-hi alguna cosa des dels nostres diferents camps de treball (dret, art, economia, periodisme, arquitectura, ecologia, ensenyament, etc...). Va sortir la idea de fer un humil **grup de debat**, obert a qui volgués, a partir d'unes senzilles premisses dirigides a fomentar i vetllar la conservació de la naturalesa en

amb un desenvolupament econòmic sostenible; per aquells dies els diaris esbombaven el deteriorament de la nostra Fageda i era recent la Conferència de Río. Va sortir així el grup d'**Eco-Fòrum Garrotxa**.

Vam voler començar d'una forma afable i planera, de manera que vam acordar una trobada més o menys bimensual en un sopar de cap de setmana, on convidariem una personalitat entesa en un tema determinat per establir, en la sobretaula, un diàleg-debat sobre les qüestions que més preocupaven als reunits sobre el tema del qual era expert. Preteníem uns quants objectius que vam deixar escrits:

a) Divulgar els valors ecològics de la Garrotxa tot evitant la promoció d'un turisme que no sigui suportable per la pròpia naturalesa i que perjudiqui la qualitat de vida dels seus habitants;

b) Defensar un projecte de civilització no recolzat en el consum pel consum, que estigui al servei de la promoció de la persona humana, arrelat a la realitat social i cultural de la comarca, receptiu als nous corrents de pensament i a les innovacions tecnològiques, en el marc d'una Europa dels pobles, plural, unida i ecològica;

c) Promoure la participació cívica envers un model de desenvolupament sostenible, que satisfaci les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les generacions futures per arribar a satisfer les pròpies necessitats;

d) Estimular actituds solidàries amb els denominats Tercer i Quart Móns, divulgar la tasca de les Organitzacions no governamentals (ONG) que lluiten contra la fam, la misèria cultural i la destrucció ecològica dels recursos dels països indigents i defensar des de la supervivència de les tribus indígenes arreu del planeta amb les seves cultures i llengües fins als drets dels immigrants;

e) Integar totes les creacions sorgides de la iniciativa dels garrotxins, treballin o no fora de la seva comarca, ja siguin científiques, polítiques, artístiques o de qualsevol àmbit cultural, al servei d'una major presència d'Olot i la seva comarca em la construcció del projecte nacional català i, a l'ensem, aportar als òrgans i institucions locals i comarcals les idees, valoracions, suggeriments i alternatives que facilitin l'aplicació d'aquests objectius a la Garrotxa.

Davant d'uns objectius tan ambiciosos, tanmateix, no volíem pas perdre la dinàmica original de trobada d'amics que ens integrés més entre nosaltres davant dels problemes de la Comarca i ens vam posar mans a l'obra. A mitjan gener de 1994 inauguràvem els sopars-debat amb la presència d'Alex Masllorens, responsable d'immigració a la diòcesi de Barcelona, seguida el març per la del cartellista Carles Fontseré, que ens parlà de les pròpies memòries -que ara han aixecat tanta admiració- molt abans de ser publicades; abans de l'estiu vam tenir entre nosaltres Teodor Garriga,

un dels homes de Radio Associació de Catalunya que va viure de més a prop l'època republicana i la contenda (in) civil; a la tardor, al mes d'octubre, Joan Carranza, ex-alcalde d'Ascó i avui una de les persones més informades sobre la problemàtica de les centrals nuclears, i, més tard, a mitjans novembre, l'escriptor i professor «Victor Alba» (Joan Pagès), que va posar en joc, damunt la taula, la seva experiència sindical i política. De moltes d'aquestes trobades la premsa gironina se'n va fer ressò; tanmateix, el debat que va suposar una arrencada accelerada i pública d'**Eco-Fòrum Garrotxa** va tenir lloc a les primeries de desembre; Jaume Amat, ex-director general de carreteres de la Generalitat, venia a parlar-nos del debatut túnel de Bracons i grups naturalistes, ecologistes i d'altra mena de tota la comarca es van unir al sopar i a la interessant sobretaula (per a l'ex-director general el túnel no era ni necessari ni rendible) fins al punt de sorgir esforços coordinats d'aquella trobada contra el túnel i a favor de la salvació de la vall de Bas i d'altres d'afectades. (**Eco-Fòrum Garrotxa** es personà en els terminis previstos amb un recurs contrari al traçat publicat de la debatuda obra.) Ja durant aquest any 1995, hem tingut entre nosaltres -i espero no deixar-me ningú- el catedràtic d'ecologia Joan Domènech Ros (4-II), l'advocata Magda Oranich (6-V), l'arquitecte ecològic Francesc Xavier Barba (10-VI), i tenim en cartera en aquests moments Agustí Pons, literat i subdirector de l'Avui, Isidre Martínez, director del departament d'agricultura ecològica i un llarg etcètera de personalitats.

Val a dir que actualment l'associació **Eco-Fòrum Garrotxa** disposa d'uns estatuts i d'una Junta, de la qual, entre d'altres, formen part LLuís Paluzie, President del Consell de Protecció de la Natura, el periodista Santiago Vilanova, l'economista Josep-Ramon Masllorrens i jo mateix. Anhelàvem un bateig ciutadà a partir d'un tema engrescador i ens va semblar que l'actual desencís democràtic causat per tanta corrupció política preocupava molta gent. Aquest, doncs, podia ser un bon aglutinatiu; ara que potser ja tenim prou distància des de l'època d'una transició que es va voler reformista i no rupturista podríem aportar una reflexió pública. Així prepararem un debat més profund que espectacular; no es tractava de discutir la reforma de la Constitució o de l'Estatut sinó de parlar sobre els mals que en aquests anys d'incipient democràcia ens ha tocat de viure. El tema de les llistes tancades ens sembla prou bo, però tampoc no volíem sortir a la llum pública sense cercar la col.laboració d'altres grups que treballen per la ciutat. Ens va semblar que la plataforma dels amics que fan possible el mensual «440» era prou bona. No cal dir que acolliren de grat la nostra iniciativa. Així, doncs, junts, vam cercar experts per preparar un debat públic per al proper dia 11 de novembre al Teatre Principal olotí. Les circumstàncies volgueren, poc després de la preparació, que la data s'escaigués en plena campanya electoral per al Parlament de Catalunya. Tan debò que la nostra feina serveixi d'ajuda en pro de la millor construcció del país!

LLuís Busquets i Grabulosa

L'agrupació de cases de la Garrotxa presenta la Revista TOT GARROTXA

El propassat diumenge 22 d'octubre i dins el marc de la Fira de Sant LLuc tingué lloc la presentació del primer número de la revista TOT GARROTXA. Aquesta revista ha estat creada per l'Agrupació Cases de Colònies de la Garrotxa; tindrà una periodicitat semestral amb una tirada d'un mínim de 15.000 exemplars, i va dirigida no tant sols als habituals clients de les cases de colònies, és a dir, escoles, esplais, associacions de pares, clubs esportius, i tota mena de grups organitzats, sinó també a qualsevol usuari que s'interessi per la nostra comarca. La revista intenta aglutinar tot el sector turístic de la Garrotxa de cara a oferir una informació acurada de tota l'oferta que podrà trobar el visitant de les nostres contrades.

La revista ha estat creada, com dèiem, per l'A.C.C.Gtx, col.lectiu que ja fa tres anys que funciona i que agrupa uns equipaments que són pioners en l'aprofitament dels recursos naturals que ofereix la comarca: l'interès pedagògic per la zona volcànica, el marc incomparable del paisatge, el món rural, etc. són els atractius que des de sempre han mogut els mestres i monitors per tal d'aprofitar al màxim les sortides escolars o de colònies que, d'altra banda, s'han tornat quasi obligatòries.

És lògic pensar que part de l'èxit de l'oferta de turisme rural que està tenint la nostra comarca sigui degut precisament als fonaments pedagògics i lúdics de què disposen els actuals visitants, molts d'ells antics usuaris dels nostres equipaments. L'A.C.C.Gtx neix

precisament de la necessitat, no solament de mantenir aquesta dinàmica, sinó de millorar-la i defensar-la davant de l'aferissada lluita per aconseguir quotes de mercat en l'incipient sector del turisme rural o ecoturisme. L'intercanvi d'experiències, la creació de noves ofertes respectuoses amb el medi, el bon ús dels recursos naturals que la comarca ofereix, unes instal.lacions útils per les escoles, esplais, entitats i grups familiars de la nostra comarca que vulguin disfrutar d'una estada agradable amb garantia de qualitat i a preus assequibles.

Per acabar només us recordem que l'Agrupació disposa d'un local propi que funciona com a centre d'informació i central de reserves. Les dades completes són: Agrupació de Cases de Colònies de la Garrotxa, Passeig d'en Blay, núm. 41, OLOT, tel. 26 52 94.

ACCG

El moviment "Rialles" i Òmnium Cultural

Fa 23 anys que el moviment Rialles va sorgir a Catalunya, concretament a Terrassa, adherit a Òmnium Cultural, com a entitat que acollia diferents iniciatives culturals al nostre país. Aquest moviment va néixer l'any 1972 amb la voluntat de difondre la llengua i la cultura catalanes entre els nens, per mitjà d'espectacles infantils en llengua catalana. En una època de provades mancances culturals en la nostra llengua, aquesta iniciativa havia de ser per força ben rebuda, i podem dir que Rialles ha creat un estil, una manera de fer i una imatge que han servit de model a molta altra gent.

Durant tots aquests anys, les relacions entre el moviment Rialles i Òmnium Cultural han estat marcades per l'objectiu comú, cosa que ha fet que les diferències que poguessin sorgir es diluïssin per al bé del públic infantil. Gradualment, però, les divergències s'han anat accentuant fins a provocar un trencament entre les dues organitzacions.

Ara mateix, dels 52 grups Rialles de Catalunya, n'hi ha 46 que s'han escindit per constituir la Fundació Xarxa d'Espectacles Infantil i Juvenil. De les comarques gironines, només Blanes i Olot continuen pertanyent al moviment Rialles.

L'enfrontament es va anar gestant, i es concretà a la primavera en la dimissió del coordinador general del moviment, que va desembocar en una sèrie de contactes que varen mantenir els coordinadors de Rialles amb els diferents grups de cada població, en primer lloc, i posteriorment amb els dirigents d'Òmnium Cultural. En un principi semblava que hi havia consens sobre la necessitat de deslligar-nos de l'entitat que ens havia acollit fins ara. Els promotors de la Fundació Xarxa esgrimien l'argument que Rialles havia madurat, s'havia anat fent gran, i que s'imposava l'auto-govern com una necessitat, sense deixar de banda la voluntat integradora. Feien esment del caràcter de voluntariat del moviment, que no s'havia perdut en cap moment.

Però a mesura que s'avancava en les negociacions, varen anar augmentant els atacs cap a Òmnium Cultural, y pujaren de to les crítiques envers el seu president, Josep Millàs. Alguns grups varen decidir no escindir-se. Les declaracions a la premsa d'alguns portaveus, les desqualificacions i amenaces d'accions judicials varen agreujar encara més la situació. El fet que no s'hagués arribat a una entesa entre el moviment i l'entitat a què havia pertangut fins ara sembla que prové del procediment que s'ha seguit des del primer moment, de les actituds que s'han pres, de la poca voluntat de diàleg per totes dues parts. Òmnium Cultural es veu amenaçada i defensa allò que considera seu el logotip: el sol, el nom *rialles*, i, en definitiva, la història. Els grups que se'n van n'hauran de prescindir a partir d'ara.

Pel que fa al grup d'Olot, el que ens interessa és continuar treballant per la mainada com hem fet fins ara. Esperem que s'aclareixin els motius reals que han provocat el conflicte i confiem que en un futur proper es pugui produir una represa de les negociacions encaminada a una fusió dels dos moviments, la fundació Xarxa i Rialles. El que volem deixar ben clar és que, passi el que passi, no s'ha de veure afectada per res l'oferta d'espectacles, ni en la qualitat ni en la quantitat.

En aquests moments som dels grups més actius en relació amb el conjunt de població oferim una mitjana de 15 a 20 espectacles a l'any, que inclouen teatre, titelles, pallassos, animació, cinema, màgia i circ. També organitzem festes a l'aire lliure en dates assenyalades, com ara per les Festes del Tura, la Fira de Sant Lluç o el Carnestoltes. D'altra banda, estem oberts a qualsevol iniciativa que pugui sorgir d'una entitat o associació, a hores d'ara, hem col·laborat amb el Fòrum de Teatre, amb el CIT, amb centres d'esplai, etc.

Tenim la convicció que al final el que ha de prevaler és el sentit comú. La feina feta durant aquests anys és massa important per exposar-nos ara a perdre allò que havíem creat entre tots.

Moviment Rialles Olot

Una volta al món

Part VII

arribada a Medan, capital de Sumatra, l'illa més al nord-oest d'Indonèsia, provenint de Penang a Ma-

làisia, va ser tranquil·la i sense cap mena de sorpresa. El primer contacte amb la gent del país va ser més suau i agradable del que ens esperàvem, ja que molta gent ens havia comparat els indonesis amb els indis. Tot i així vam tornar al regateig sistemàtic per qualsevol cosa que volíem comprar o adquirir i gairebé tothom et mirava i et deia "hello". Amb això tampoc no volem dir que fossin molt pesats, sinó més aviat que eren gent molt oberta amb qui era molt fàcil encetar conversa. Sempre estaven encuriós amb la manera de fer dels forasters i et demanaven un munt de coses sobre els costums del teu país d'origen.

Medan no la vam trobar massa interessant i per això vam marxar de seguida cap a Bukit Lawang, un llogarret al mig de la jungla. Durant el camí, per carretera, vam poder gaudir d'un paisatge meravellós compost de camps d'arròs immensos, cases de pagès típiques del lloc, búfals d'aigua i les muntanyes de fons. Tot i això, el trajecte en autobús se'ns va fer una mica pesat ja que per a fer vuitanta-cinc quilòmetres vam trigar quatre hores i mitja fent parades constantment per recollir gent o carregar mercaderies. La calor era força insuportable i tan aviat plovia a bots i barrals com feia sol. El lloc era molt bonic, la gent vivia en cabanes o cases de fusta, el travessava un riu d'aigua immaculada que difícilment trobaríem aquí i ho tenien tot molt net i polit. L'estada allà la vam dedicar a gaudir de l'indret i potser el més destacable va ser la visita que vam fer a una reserva d'orangutans. En aquesta reserva recullen aquest tipus d'animals que estaven en captivitat i els ajuden a reincorporar-se de nou al seu medi natural. Un "ranger" ens va fer de guia i aprofitant l'hora en què els donen el menjar vam poder veure'n diversos. Endinsat a la jungla tenen una mena de plataforma instal·lada des d'on un cop al dia, els guardes piquen amb un ferro contra la fusta per tal de cridar l'atenció dels orangutans que no hagin aconseguit trobar aliments pel seu compte. Vam poder observar, arraulits en un racó

i respectant el "silenci" del bosc, com alguns d'ells arribaven lentament passant d'un arbre a un altre amb l'ajut de lianes o bé fent inclinar branques amb l'ajut del seu pes. Especialment entenedridora va ser l'arribada

d'una mare portant la seva cria que recordava ben bé la manera de fer dels humans. Ens van explicar que "orang hutan" vol dir "home del bosc" en la seva llengua.

Des de Bukit Lawang vam arranjar una excursió a través de la jungla fins a un altre poble anomenat Brastagi. Érem quatre que fèiem l'excursió, acompanyats per un guia. El primer dia vam caminar unes cinc hores per entremig de plantacions d'arròs i d'arbres de cautxú, creuant petits poblets on la gent deixava la seva feina per a saludar-nos. Vam caminar a un ritme molt fort fins arribar a una caseta totalment destrossats. Vam dormir en el terra de bambú de la cabana. L'endemà vam caminar fins a una muntanya des d'on podíem apreciar la gran extensió verda de la jungla. A més de la duresa del recorregut, hi havia l'inconvenient de les sangoneres, aquells paràsits fastigosos que se'ns clavaven a la pell i que calia treure cremant-los. Per dinar vam menjar galetes, de manera que quan vam acabar la jornada en un petit poblet el sopar el vam trobar boníssim: sardines de llauna amb una salsa local, arròs i verdures, que vam compartir amb els inquilins, tots asseguts a terra, menjant amb els dits de la mateixa

plata. El darrer dia vam deixar la jungla cap al migdia, quan vam trobar-nos una pista forestal abandonada, devorada a voltes per la vegetació, fins que vam arribar a un poblet on un autobús ens va acabar de portar fins a Brastagi, un poble a 1300 metres d'alçada i on s'estava força fresquet. Vam aprofitar l'estada per anar a visitar un vil·la *Karo-Batak*. Els *Batak* són la gent autòctona de Sumatra i n'hi ha diferents grups. Els *Karo* en són un. La vil·la ofería una visió força il·lustrativa de com és la vida per aquelles contrades. Els carrers sense asfaltar, els animals voltant tranquils per tot arreu i la mainada jugant mig despallada. Les cases van ser l'element més característic i sorprenent de tot el que vam veure. Eren fetes de taulons lligats entre si amb cordes dibuixant sanefes, ni un sol clau o metall, estaven aixecades de terra, el teulat era de palla i molt inclinat en forma còncava i al cim

Mercat de Brastagi

hi posaven una calavera de bòvid per espantar els mals esperits. A cadascuna hi viuen fins a vuit famílies. Per dins són grans i fosques, tot d'una sola peça, sense habitacions, el terra de fusta amb algunes obertures per a fer-hi foc. A l'hotel on ens estàvem vam veure l'anunci d'un casament *Karo-Batak* on se'ns oferiria la possibilitat d'assistir-hi a canvi de diners. Els *Karo-Batak* són majoritàriament cristians protestants, evidentment degut a la colonització occidental, però ho barregen amb les seves creences ancestrals. La parella que es casava feia dos dies que ho havia fet per l'església i ara feia la cerimònia *Batak*. Segons ens van dir eren cosins i que per tradició els tocava casar-se. El xicot va haver de pagar per la xicota. Normalment es paguen entre 60.000 i 90.000 rúpies (entre 3.750 i 5.625 pessetes). Aquí es tractava d'un casament molt humil, de gent senzilla i més aviat pobra. Després de regatejar però, el preu fixat va ser de 46.000 rúpies (2.875 pessetes), una autèntica ganga. Els familiars i amics els oferien regals com un coixí, arròs, una gallina, cocos (que te'ls trobes del carrer acabats de caure de les palmeres), una paella, una olla, un llum de petroli, etc... En general, va ser un casament trist, no va haver-hi ni músics, ni ball, el menjar va ser molt senzill (arròs amb salsa com de costum), i aviat ens van enviar cap a casa.

Més al sud, ens vam dirigir cap a Bukkitingi. Pel camí vam creuar, per primera vegada a la nostra vida, l'equador, i per descomptat, ens hi vam aturar per fer-nos les fotografies de rigor tot fent l'enze i posant com estaquirotos. La nostra estada al poble va coincidir amb el "*Idul Fitri*", o final del Ramadà, per la qual cosa es respirava un ambient festiu pels carrers. Els locals anaven vestits amb elegància i sempre somrients, essent costum de fer-se regals i de trobar-se les famílies al voltant de la taula, una atmosfera que ens va fer pensar una mica amb el nostre Nadal. Un fet destacat és la curiositat extremada que demostrava la quitxalla per la nostra presència: només calia aturar-se a reposar a qualsevol lloc per quedar envoltat en pocs segons d'una nodrida representació de la jovenalla local, gairebé barallant-se per poder ser els nostres interlocutors, intentant conèixer alguna cosa sobre la nostra procedència i practicar l'anglès. Indonèsia va ser conquerida pels japonesos durant la II Guerra Mundial, i a Bukkitingi hi resten força vestigis de la seva estada a

Casa típica Karo-Betala.

l'illa de Sumatra. Una de les més espectaculars era la ciutat subterrània que van construir als afores, una extensa trama de galeries, moltes de les quals desembocaven a les parets del call Sianok, sobre el qual hi ha el poble. Vam aprofitar l'estada a Bukkitingi per conèixer les petites viles del voltant, molt prestigioses pels seus productes tradicionals artesanals de qualitat, com la talla en fusta, articles d'orfebreria i teixits.

Després de Bukkitingi vam deixar l'illa de Sumatra via Padang a bord del Kerinci, un vaixell que ens va portar fins a Jakarta, a l'illa de Java, amb un bitllet de classe econòmica per 1600 pessetes, menjar inclòs. El lloc on dormíem era una gran sala plena de rengleres de lliteres de fusta i calia llogar el matalàs i el coixí, el menú era força ensopit i repetitiu, a base d'arròs amb alguna cosa més, fos esmorzar, dinar o sopar. Estava farcit de gent i vam fer moltes coneixences. Sense ser res d'especial, el trajecte va ser molt agradable i divertit.

Jakarta, la capital del país, no té massa interès: gran i sorollosa és un lloc per veure les quatre coses que et diu la guia i marxar. Com a moltes ciutats del sud-est asiàtic tenia un barri preferit pels viatgers i evidentment és on vam anar a parar. A banda de descobrir el primer *fast-food* japonès no explicarem res més d'aquesta ciutat i marxarem cap a Yogyakarta.

Aquesta ciutat és la Meca dels viatgers a Indonèsia i realment n'estava farcida. El lloc és interessant per la quantitat d'activitats culturals que s'hi poden fer: des de visitar edificis de diverses èpoques, assistir a concerts de música tradicional, assistir a representacions de teatre i dansa (vam anar a veure una representació d'una part del Ramayana, un dels grans llibres sagrats hindús, d'on deriven molts contes i danses javaneses i balineses), fins a comprar infinitat de productes artesanals tradicionals o veure com els fabricaven (especialment articles de pell i

batik). Un fet curiós i divertit van ser les diferents persecucions a les quals vam ser sotmesos per grups d'estudiants a la caça de qualsevol turista per tal d'oferir-los el servei de guia a canvi de poder practicar l'anglès. Especialment sorprenents eren les noies amb mocador al cap i un somriure d'orella a orella. Fins i tot tenim una foto al temple de Borobudur en la qual ens trobem envoltats d'una vintena de jovenalla. L'esmentat temple és un dels

Guies turístics a Borobudur.

Processor hindu Belinesa.

vestigis més importants que hi ha al país de l'època budista, abans que l'islam esdevingués la religió majoritària i és força impressionant. Tot i els nombrosos atemptats de què va ser objecte per part d'extremistes musulmans encara es conserva molt bé. Embolcalla tot el turó sobre el qual està edificat. Va ésser concebut com l'origen del món segons una visió budista del cosmos en pedra i que s'enfilava en espiral fins arribar al Nirvana o a l'etern "no res", la idea de cel dels budistes.

Deixant Yogyakarta ens vam dirigir a Ngadasari, per fer una excursió al volcà Mount Bromo, una de les quatre muntanyes situades a l'interior del cràter d'un volcà molt més vast anomenat Tengger. Després de passar la nit en un hotel del poble vam començar a caminar cap al cim quan encara era negra nit, a les tres de la matinada. Aviat vam quedar sorpresos de la quantitat de gent que feia el mateix que nosaltres, fet que va fer l'excursió molt més distreta. Després d'un trajecte de tres quilòmetres de forta pujada, l'arribada al cim del cràter del Tengger va ser espectacular. Davant nostre va aparèixer un paisatge il·luminat per un clar de lluna absolut que definia perfectament el con de l'immens cràter, ple de boira com si fos un gran llac i repartits per la seva superfície els cims de les quatre muntanyes com si fossin petits illots. Un d'ells era el Bromo, més o menys al centre de l'espectacle, al qual ens vam dirigir després de baixar pel vessant interior del cràter del Tengger i caminar durant dos quilòmetres i

Collita d'arròs a Bali.

mig per entre la boira. Unes escales menaven fins al cim del cràter del Bromo. De dalt estant vam veure la sortida del sol, quan encara la lluna no s'havia amagat, i a mida que es feia clar la boira s'anava esvaint, deixant al descobert l'extens mar de sorra de lava donant ben bé la sensació de trobar-se a la fi del món o perduts a la lluna. El cràter del Bromo pròpiament dit, feia uns dos-cents metres de diàmetre i escopia fum constantment. L'olor de sofre contribuïa encara més a la sensació de trobar-nos en un lloc irreal.

Després d'aquesta experiència vam canviar d'illa i vam anar a Bali. La idea d'illa-paradís que teníem a les nostres ments es va esvaïr tan bon punt vam arribar a Denpasar i vam fer una volta per la ciutat. A Kuta, l'enclavament turístic més conegut de Bali, es va confirmar definitivament aquesta impressió. Calia doncs, cercar d'altres indrets on gaudir dels encants de l'illa. Un d'aquests llocs va ser Ubud, un petit poble a l'interior, que acollia gran nombre de visitants que fugien del binomi platja-palmeres de la costa. Ubud ens va servir de centre per fer diverses excursions en bici. La cultura balinesa és força diferent de la de la resta d'illes del país. Practiquen una forma d'hinduisme força diferent de la de la resta de països hindús. Una de les expressions religioses que ens va agradar més van ser les processons que feien en les celebracions, on la gent que hi participava (només dones), vestides amb indumentària tradicional molt colorida portaven ofrenes a base de flors i fruites en un cistell sobre el cap i es passejaven per carrers i carreteres fins al temple. Són molt afeccionats al teatre i la dansa i en més d'una ocasió vam poder veure representacions populars pel carrer. El paisatge de Bali és molt canviant. A la costa sud, la típica platja de palmeres i sorra blanca. L'interior dominat per les terrasses d'arròs i les altes muntanyes i la costa nord per platges de sorra negra volcànica amb molt poca vegetació. També vam pujar dalt d'un volcà que, com el Bromo de Java, contenia altres petits cons en el seu interior, un d'ells el Batur, al qual vam pujar. L'espectacle en aquest cas no va ser tan espectacular com en l'anterior, però en canvi tenia un gran llac com a ingredient addicional.

En definitiva Indonèsia va ser un altre dels països dels quals en guardem més bon record, potser no del que més, però conscients de les grans possibilitats que ofereix al viatger, un bon candidat per a tornar-hi.

Xavi Morera i
Jordi Güell

Sàhara: vint anys d'exili al desert

I llarg de les dècades dels 50 i 60 una setantena de països asiàtics i africans accediren a la seva independència. Quaranta cinc anys després, però, el Sàhara Occidental, antiga colònia espanyola, lluita encara per aconseguir-la.

Víctima d'una mala descolonització i dels anhels expansionistes del Marroc, el Sàhara Occidental espera poder exercir el dret a l'autodeterminació, que tantes vegades li ha estat reconegut i tantes vegades s'ha impedit que poguessin exercir-lo.

Ja l'any 1965 l'ONU adoptà la seva primera resolució sobre el Sàhara Occidental instant a Espanya a emprendre els passos necessaris per agilitzar el procés de descolonització. Anys abans, el govern del marroc havia reclamat l'anexió d'aquests territoris: l'anexió del Sàhara, Mauritània i part de l'actual territori algerià eren passos necessaris per a culminar el somni del Gran marroc, un somni imperial que el saharisans pateixen encara avui en la seva pròpia carn.

Quan fracassaren els seus anhels expansionistes sobre Algèria i Mauritània, Hassan II, rei del Marroc concentrà tots el seus esforços en la conquesta del Sàhara occidental, aleshores encara colonitzat per l'estat Espanyol.

Davant de la pressió internacional i de la resistència saharauí (des del 1973 organitzada a l'entorn del Front POLISARIO) Espanya es veié forçada a organitzar un Referèndum d'Autodeterminació. Aquesta urgència perjudicava, però, els interessos dels marroquins que se sabien clars perdedors davant d'una consulta popular al Sàhara.

Finalment l'ambaixador espanyol a L'ONU comunicà (el 20 d'agost de 1974) que el seu país havia decidit celebrar un Referèndum d'Autodeterminació al Sàhara sota els auspicis de les Nacions Unides durant els primers mesos de 1975. Durant el mateix 1974 autoritats espanyoles

realitzaren els primer cens fiable de la població saharauí i comptabilitzaren 73.497 persones.

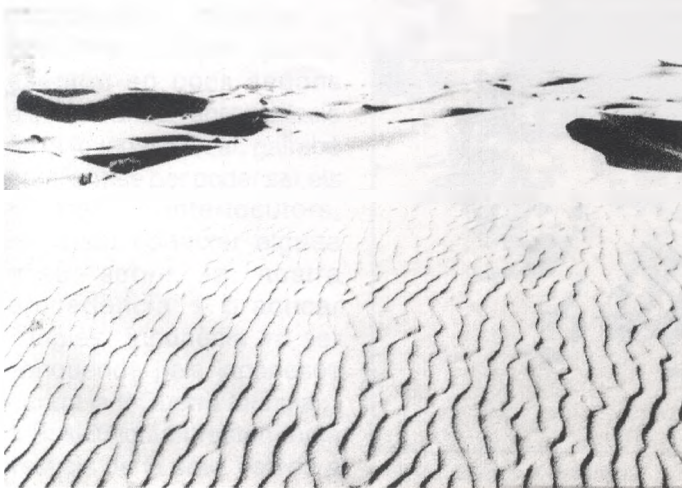
La nova postura de l'Estat Espanyol era una prova de la pèrdua de control de la situació per part de la monarquia marroquina. Per evitar una tal derrota (que se sumaria a la difícil situació nacional, tant política com econòmica) Hassan II inicià una campanya interna per assegurar l'annexió del Sàhara i desplaçà 25.000 soldats a la frontera amb el Sàhara alhora que desplegà una intensa activitat diplomàtica. Presentant la qüestió saharauí com un afer d'interès nacional aconseguí aglutinar al seu entorn fins i tot l'oposició crítica a la seva monarquia.

La primera maniobra marroquina per endarrerir aquest primer Referèndum consistí a plantejar al Tribunal Internacional de Justícia de La Haya si abans de l'arribada dels espanyols, el Sàhara estava sota sobirania marroquina o no. El 16 d'octubre de 1975 es féu públic el dictamen vinculant de la Cort de Justícia: el Tribunal considerà que el Sàhara a l'arribada dels espanyols es trobava habitat per poblacions que, encara que nòmades, estaven socialment i políticament organitzades en tribus i sota l'autoritat dels seus caps. A més, la Cort no aprecià l'existència de cap vincle de sobirania territorial entre el Sàhara Occidental i el regne del Marroc o Mauritània, de manera que es refermà el dret del poble saharauí a la seva lliure autodeterminació.

Malgrat el sentit de la sentència, aquell mateix dia, el 16 d'octubre de 1975, al cap d'unes hores que el dictamen es féu públic Hassan II anuncià per ràdio i televisió que el Tribunal havia sentenciat a favor de les demandes marroquines «de manera que només ens cal recuperar el nostre Sàhara». Aquesta «recuperació» es faria mitjançant una marxa de 350.000 homes i dones que travessarien el desert marroquí fins arribar a la frontera amb el Sàhara acompanyats de 25.000 soldats.

Les autoritats espanyoles encara mantenien, però, la voluntat de celebració del referèndum. Si més no, en les seves manifestacions: el 7 de novembre de 1975 Juan Carlos de Borbón (aleshores Príncep d'Espanya) reiterà, a l'Aaiun que el seu país compliria els compromisos internacionals contrets sobre el Sàhara, la seva colònia africana.

Una setmana més tard, però, el 14 de novembre de 1975, amb el dictador espanyol agonitzant, se signà a Madrid el «Acuerdo Tripartito» hispano-marroquí-maurità pel qual els espanyols cedien l'administració del Sàhara als altres dos països a canvi d'acords econòmics. Són els anomenats Acords de Madrid. L'abandó del territori saharauí a mans dels marroquins al nord i dels mauritans al sud, seria recompensat amb beneficis en l'extracció de minerals

i l'accés dels vaixells espanyols als riquíssims bancs de pesca saharians. D'aquesta manera es formalitzà el repartiment del territori del Sàhara entre el Marroc i Mauritània. Amb tot, el 10 de desembre del mateix any l'Assemblea General de les Nacions Unides adoptà dues resolucions reafirmant el dret inalienable a l'autodeterminació dels saharais. El mateix dia Mauritània envai el Sàhara pel sud i a l'endemà 5.000 soldats marroquins entraren a l'Aaiun. Mercès a l'abandonament espanyol, la guerra es generalitzà a tot el territori i els enfrontaments entre els exèrcits invasors i la resistència saharai encapçalada pel Front Polisario foren cruentos.

També la Creu Roja confirmà, el gener de 1976, que els campaments de refugiats saharais organitzats a les zones alliberades (territori saharià no sotmès al poder marroquí no maurità) havien estat bombardejades amb napalm i fòsfor blanc. Marroquins i mauritans bloquejaren qualsevol subministrament d'aliments i iniciaren la terrible pràctica de l'enverinament sistemàtic dels pous d'aigua, escassos i necessaris al desert, que ha estat habitual en totes les fases de la guerra.

Sota aquestes condicions, l'èxode de les poblacions saharais cap a Tinduf, petit poblet situat a l'extrem del territori algerià, fou massiu. És a l'entorn d'aquest poble on encara avui, des de fa vint anys, viu refugiada la població saharai que fugí de la guerra i l'extermini. Enmig del desert, vivint en camps de refugiats, 170.000 saharais esperen encara un referèndum que les autoritats espanyoles s'havien compromès a realitzar el 1974, un referèndum que els ha de permetre decidir sobre el seu propi futur i començar a construir un país que fins ara els ha estat negat.

(AQUEST TEXT FORMA PART D'UNA EXPOSICIÓ ITINERANT QUE HA ORGANITZAT -ACAPS- ASSOCIACIÓ CATALANA D'AMICS DEL POBLE SAHARIÀ)

L'Associació Catalana d' Amics del Poble Saharià, des de la seva fundació va adoptar el compromís de difondre la problemàtica del Sàhara Occidental i col·laborar en tot allò que fos possible per millorar la seva situació. Des d'aleshores, a banda del suport que s'ha donat als representants legítims del poble saharai, ACAPS ha endegat diferents projectes de cooperació i solidaritat internacional i ha procurat donar suport a les més diverses iniciatives que, des de tots els àmbits, s'han proposat.

-EL DIMARTS 14 DE NOVEMBRE MEMBRES DE L'ACAPS SERANA OLOT AMB LA FINALITAT D'APROXIMAR-NOS A LA REALITAT DEL SÀHARA I EXPLICAR-NOS LES ACTUACIONS QUE HAN PORTAT A TERME I QUE PENSEN REALITZAR EN UN FUTUR IMMEDIAT.

.DIMARTS 14 DE NOVEMBRE XERRADA I PROJECCIÓ DE DIAPOSITIVES SOBRE EL SÀHARA: 20 ANYS D'EXILI AL DESERT. PARLARAN JOSEP LLUIS ALEGRET I CARLES SERRA. ORGANITZA GARROTXA SOLIDARIA I EL CENTRAL FOMENT DE LES ARTS. TOTHOM I ÉS CONVIDAT.

Barcelona, París, Caracas

CHICOS MAMBO SHOW

amb Adolfo Colmenas, Martí Boada i Philippe Lafeuille

Teatre Principal d'Olot. 10 nov. 10 nit

i heu tingut ocasió de veure darrerament algun espectacle de dansa - en la programació del Fòrum n'hi havia més d'un - haureu notat que cada dia és més petit l'espai que separa la dansa del teatre. I val a dir que me n'alegro sobretot per al públic.

Sempre havia tingut la impressió, no sé si equivocada, que les creacions de les companyies de dansa donaven molt més relleu a les coreografies i a les habilitats físiques del dansaire que a l'aspecte comunicatiu que, sens dubte, és l'essència de qualsevol espectacle. Aquest fet havia convertit els espectacles de dansa en creacions tan simbòliques o conceptuals que finalment l'espectador no iniciat solia sortir-ne escaldat.

Els tres components de «Chicos Mambo Show» provenen de companyies de dansa, però han construït un espectacle essencialment teatral que connecta amb facilitat amb l'espectador. Són un clar exponent d'aquesta nova tendència, i la demostració de com, sense simbolismes ni gaires conceptes, es posen el públic a la butxaca des del primer moment. Cal dir que la companyia i l'espectacle «Barcelona, París, Caracas» són sobradament coneguts a Olot, han actuat a la Cua del Drac i al Maratolot '94, i en les dues ocasions van recollir un notable èxit.

Recordo especialment l'actuació a la Plaça de Braus, on un públic poc habitual del teatre, des del mambo inicial fins al darrer número no van parar de riure i animar sorollosament - especialment les senyores, però també algun senyor - als tres «tubarrus». (qualificatiu espontani d'alguna «fan» recollit al vol en aquella nit d'estiu).

Utilitzant tècniques tan antigues com el travestisme i tan noves com el «Play-Back» aconsegueixen una successió de 15 números, carregats de frescor, de sensualitat i divertits, amb contínues referències als personatges del cinema, del music-hall i de la televisió.

Aquells que ja van poder veure'ls en passades ocasions estic segur que repetiran i podran comprovar que un any i mig d'èxit a Barcelona, a Tàrraga, a Girona i un llarg etcètera, no han fet perdre ni una mica de frescor a l'espectacle; els qui no els hagueu vist mai, tindreu una agradable sorpresa.

Pep Fargas

Des de Kariyangwe

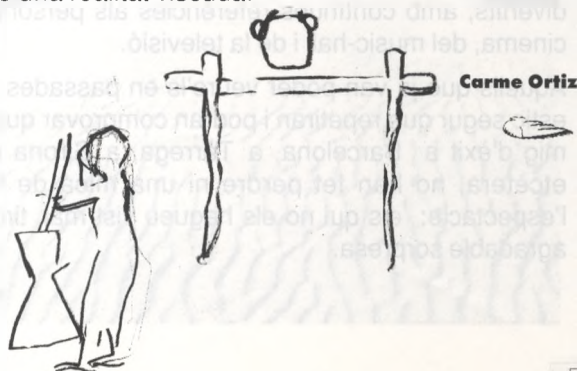
A

Avui és la diada de difunts o, com diu el full del calendari, la Commemoració de Tots els Sants Difunts, diada que entre nosaltres no té una repercussió especial. La nostra és una cultura que viu força d'esquena a la realitat de la mort i d'aquí el contrapunt amb

què enfoquem a grans trets el pas per la vida i l'afany possessiu amb què intentem emmagatzemar un dels béns més preuats per la nostra societat: el temps, espai eufemístic entès coma contenidor de vida.

Faig aquesta reflexió per introduir el comentari sobre l'exposició que durant aquesta tardor s'ha presentat a la Galeria Joan Prat d'Olot. Sota el nom nom de "kariyangwe", l'artista de la Garrotxa, Àlex Nogué, torna a exposar a Olot després, tal i com ell ens indica, de 12 anys. Aquí podem fer el primer contrapunt que es desprèn de l'exposició i que ens fa avinent el mateix artista: el fet d'iniciar un procés d'aproximació a l'entorn més immediat, gràcies a l'allunyament momentani que va tenir lloc físicament a la terra de Kariyangwe (Zimbabwe) i un dels resultats plàstics d'aquest viatge-allunyament són els dibuixos que s'hi exposen.

Un altre contrapunt, de caràcter més sensorial, té a veure amb el comentari que encapçala aquest escrit, amb referència a les pautes de relectura contrastada de l'entorn immediat, que donen les obres exposades en diferents sentits, potser el més constant és la dimensió entre la mort i la vida, realitats no excluints i intrínseques al ser o a la capacitat d'assumpció del dolor dels habitants d'aquelles terres,... junt a un transfons-espai material d'ínfims recursos,... són alguns aspectes que es desprenen de les obres, punts de partida per entendre i qüestionar-nos actituds del nostre entorn, aspectes que es podrien incloure, en termes genèrics, en el diàleg de contrastos nord-sud. Espais de contingut semàntic d'unes peces que l'artista ha reforçat amb elements formals, són obres sobre paper amb un mínim de dibuix i grans superfícies de color, que prenen la captació instantània de l'entorn i la realitat, que amb diferents formats ens ajuden amb pocs recursos formals i des de l'espai intimista de la pintura, amb to silenciosos, sense agressions ni grans impactes, amb subtilitat, a captar una realitat que existeix a l'hora que una realitat viscuda.

L'home de carn i les sabatetes de... cristall

D

urant uns dies i en diversos llocs de la ciutat d'Olot s'han pogut veure diferents artefactes que, donada la seva singularitat, convidaven a l'expectació. Em refereixo a *Joan, l'home de carn*, instal·lat en un supermercat i a unes singulars màquines

autòmates exposades al Foment de les Arts. Encara que la disparitat dels llocs podia confondre l'espectador, això no impedeix, per públics, un context d'exposició i, per tant, susceptible de crítica.

No és la meua intenció valorar el fet estètic en si mateix, sinó més aviat proposar una possible lectura del fet creatiu, en un marc conceptual verosímil: si l'ocasionalitat i l'èfimer de la nostra presència davant d'aquests artefactes impossibilita predir el següent fenomen, la percepció és d'una entitat no ordenada i proposada per mecanismes que se suposen automàtics, com és el cas de *l'home de carn*, amb trets declaradament antropomòrfics.

Què poden significar aquests artefactes autòmates exposats públicament com a creacions artístiques?

Si provo de fer una aproximació per contestar, podria ser prou interessant entendre-les com a metàfores de la manca de diferència davant del dilema ciència-art i, fins i tot, com a paradoxa dinàmica: automatisme-imprevisió. I de tot això, les seves qualitats simbòliques.

L'ocasió de mostrar i percebre alguna cosa que connecti la ciència amb l'art ens dona l'oportunitat de pensar sobre temes que toquen gairebé tots els aspectes de la vida: relatiu-absolut, objectiu-subjectiu, quantitatiu-qualitatiu, deductiu-inductiu, discursiu-intuïtiu, teòric-estètic, general-particular, repetible-únic, raonable-irreflexiu, etc. En comparar aquestes dues zones de l'experiència per veure la diferència o aproximació a un tot físico-biològic, ens trobem que el sistema pertany a l'espectacle total de la nostra memòria, agafant des de la poesia o l'art fins a la física o la cosmologia.

Pitàgores ho entendre no posant límits entre la ciència i l'art, però la comunitat científica té set de complexitat i reconeixem que s'ha posat amb força per competir i, en molts casos, col·laborar, en diversos intents, com ara els purament humanístics, per saciar-la. Però això únicament interessa per veure com alguns individus creient en els seus possibles creatius, aprofiten un context mecanicista per proposar un acte estètic. La comunitat científica hauria d'agradir que encara quedin visionaris del vell somni de trobar una teoria global del coneixement.

Si aquests són els grans trets que suscita el discurs d'aquestes propostes, encara hi ha detalls que recolzen i provoquen l'expectació. Per definir-los aforísticament, podríem anomenar-los "arte-factes-antropo-mecànics", és a dir, artificials com a producte de la naturalesa humana i antropomecànics per la *fatalitat* en el funcionament, en el sentit caòtic de la paraula, encara que només sigui maqui-

nal. Cal tenir en compte que la imposició d'una realitat prevista i de ritmes o cadències diacròniques fa que el cervell humà baixi la guàrdia respecte d'un dels seus exercicis predilectes: la predicció.

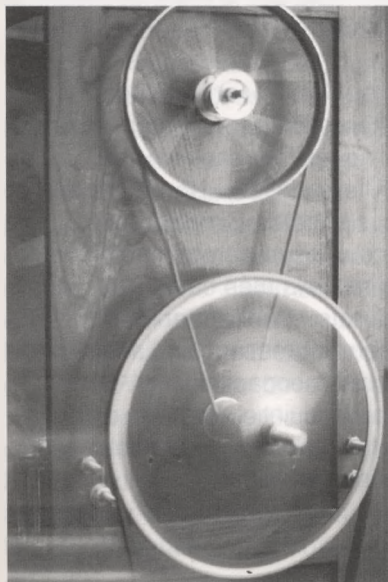
Davant d'aquests artefactes ens preguntem si l'engranatge que en fa possible el moviment és dispostat de forma que qualsevol nou impuls mecànic pugui donar una resposta imprevista. La importància d'això radica en el fet que, encara que no sigui així, tinguem la temptació..., la percepció d'un possible comportament caòtic. Aquest sentiment és el que dona valor estètic en aquesta mena de productes. La semblança amb la nostra intel·ligència ens permet de crear nous projectes a partir d'un, l'inicial, fins al punt que el resultat pugui ser antagònic del primer que mai no coneixerem perquè no podem tenir la certesa de quin va ser. Ens trobem, doncs, davant d'un tipus de creació que ens fa adonar que la característica d'aquesta tipologia de fenòmens davant la nostra presència efímera, és la poca sensibilitat respecte de les condicions ambientals, puix que el seu futur tampoc no canvia dramàticament pel fet que ens hagin alterat les condicions externes. Únicament som nosaltres que reflexionem davant d'ells. Hem creuat la barriera de l'imaginari: els simbolismes.

Quin és el caràcter simbòlic que transmet *l'home de carn* ficat en una vitrina al bell mig d'un supermercat?

La impossibilitat de tenir una resposta immediata, no poder suscitar una imatge mental ràpida i conseqüent davant d'aquest fet comunicatiu, pensar que aquest text confon i ens col·loca en la perplexitat, però som convidats a un acte reflexiu sobredimensionat i, en ocasions, irrealitzable. Només llavors ens trobem situats en l'univers simbòlic, aquest moment tan ben definit per Ortega quan deia: "Vet aquí l'instant prudent per alçar la ploma i deixar que aixequi el seu vol de grues una volada d'interrogacions" ¹

Aquestes entitats només freqüen possibilitats artístiques quan el component simbòlic ofereix l'oportunitat de pretextar sobre elles, és a dir, quan el nostre coneixement ha de respondre davant l'estupor, posa en marxa al capdavant, totes les nostres facultats mentals. Ara bé, que vulguin gastar o no les energies que això reclama ja és una altra qüestió. El mèrit del creador dels artefactes és que incita el cervell perquè no s'adormi, s'emocioni o se sorprengui. Penso en la reacció de molta gent davant de l'home de carn... com a mínim desperta la hilaritat. Ens trobem doncs davant de la possibilitat de reflexionar sobre l'infalible, de tenir una visió del món no determinista.

D'aquestes propostes convé conservar la manera d'adaptar, evolucionar i revolucionar la nostra estructura mental segons els capricis del moment, del qual formem part sempre que siguem presents.

Àngel Blázquez Sánchez

El sol tebi d'octubre

o no sóc un home de teatre. De fet sempre he preferit una bona pel·lícula a una bona obra de teatre. Però el cas és que a Olot, quan comencen a caure les fulles, es fa el Fòrum de Teatre. I el cas és que uns artistes, la majoria locals, i amb el títol d'INTERACCIONS ens proposaven uns jocs interdisciplinaris a l'antiga fàbrica de la Cooperació Fabril, aquest espai que ens reclama, ja d'una manera ineludible, una vegada a l'any.

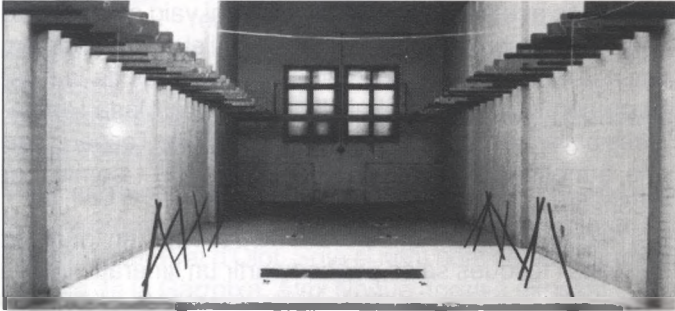
I el cas és que aquella tarda de tardor hi vaig anar. I el cas és que a l'octubre a Olot les fulles cauen i el vent les empeny fins a la Sala Gran on envoltades d'escultures de la Rosa Serra són trepitjades pels àgils peus de la Maria Rovira i altres ballarines. La música i la dansa omplen l'espai creant una atmosfera còmplice. La gent es mira i somriu, es reconeix.

I en sortir, l'Anna Manel·la ens fa recórrer en grup les humides i fosques sales per compartir un itinerari vital. La primera diapositiva és clarivident: *tanca els ulls i mira*. Comparteix amb els altres la por per la fressa de les pròpies petjades. Camina i afina les orelles, si calles sentiràs el pas del temps, el soroll intermitent del pèndol. Els segles passen i la Història és un malson, els homes malden per vèncer llur destí envoltats de gent i solitud. Fritz Lang ha trobat, finalment, en les parets nues de la desballestada fàbrica el marc ideal on projectar «Metropòlis». I en canviar de sala, Carner ens interroga amb un dels seus versos: *Sobtadament una dolçor em diu: D'on vinc? Qui sóc?* I sense rancúnia la guitarra d'en Paco Perea ens endinsa cap a un cementiri improvisat on la llum de les espelmes és el mut testimoni del nostre pas per la vida, qui sap si el punt final del nostre destí. Tot seguit, en un petit compartiment ple d'aigua embassada Pep Fargas recita un fragment del Llibre dels Desficiis de Pessoa. Amb el to just i el rerafons d'unes gotes d'aigua que amb tossuderia cauen rítmicament, declama: «...ajupit, nul, humà, sol amb mi mateix, amb la poca tenebra que encara em queda, ploro. Sí, ploro de soledat i de vida, i la meua pena, fútil com un carro sense rodes, jeu al costat de la realitat entre els fems de l'abandó... (sic) M'he despertat, la fressa de la pluja s'esfuma cap amunt, en l'exterior indefinit. Em sento més feliç i he acomplert quelcom que ignoro. Obro les finestres i l'aire fresc m'humiteja la pell calenta. Vull refrescar-me i ajupo el cap davant la vida com davant un jou immens.» I en sortir, la gent es mira i es reconeix, certa complicitat impregna l'aire i sense dir-nos res sabem que tots plegats estem menys sols.

I el cas és que a la nit Pepelú Guardiola representava *Crisifixió* al Central. I dels silencis de la tarda passarem als dominis de la paraula. De les paraules tendres, pronunciades en re menor. Paraules d'amor que ens varen explicar la petita història de les pàgines 213 i 214 d'un llibre. Sempre s'havien estimat i només deixaven d'estar juntes quan algun lector, de tant en tant, les llegia. Fins que un dia el lector es va morir llegint-les i per homenatjar-lo els seus fills varen decidir deixar per sempre més el llibre obert damunt la taula i les dues pàgines separades.

I el cas és que el dia de Sant Lluç, a la Factoria de les Arts, vàrem dir adéu a la fàbrica desballestada i humida. Entre els focs d'artifici i envoltada de belles foranes una enorme Caterpillar va fer l'acte simbòlic de derruir la primera pedra. I quan tot es va acabar, enmig la pols de les runes i el fum de les torxes, vaig veure en Xavier Ruscalleda i els seus eternals pantalons de vellut acomiadant-se de la seva fàbrica, fins ara el darrer espai que ha descobert. I jo ja no sé si sóc un home de teatre o no. Sempre he pensat que prefereixo una bona pel·lícula a una bona obra de teatre. El cas, però, és que quan el sol tebi d'octubre escalfi la plana i els tussols serà el senyal que a Olot es fa el Fòrum de Teatre.

 Albert Rubirola

Passeig sec per l'octubre

Dins dels actes del Fòrum de Teatre d'Olot, s'hi han d'afegir les exposicions, interaccions i instal·lacions de plàstica actual presentades arreu de la vila que contrasten amb les ubicades a l'espai de l'Antiga Cooperació Fabril que, des de l'any passat, demanera inèdita i ja finita, ha esdevingut la Factoria de les Arts. Tot plegat i lligat (com el llorell d'un rostit) per la Fira de Sant Lluç fan d'aquest mes d'octubre el moment més calent, representatiu i exportable de la vida cultural de la Garrotxa.

Els fets tenen força per si mateixos, sobretot perquè irrompen sobre un ritme vital pausat. El sobressalt produït per tal escalfament ha fet sorgir (aprofitant qüestions d'entropia) passions, sentiments i valoracions, més callades que dites, però sempre presents en un públic que, per la seva condició - i encara que sigui sols en el moment de la comunicació- reacciona. Val la pena fer l'intent de reflexió, tot i adonant-nos de la complexitat i la profunditat del fenomen.

El mateix mot 'fòrum' té en l'actualitat una contradicció interna que li dóna tensió i interès. La idea urbanística d'un lloc de trobada pel culte, el comerç i els actes oficials, s'ha transformat en proclama popular a fi de fruit d'un bé propi de caire cultural, en principi en funció del teatre però que al llarg de les onze edicions que porta, inclou les arts en general, en un marc espacial que surt d'un expositor concret per utilitzar la vila com un tot, incloent el seu passat i el seu present com si es tractés d'una resta arqueològica.

Fa temps que notem la manca d'un debat profund a l'entorn de l'art a Olot. A les ganes de valoració s'hi imposa una realitat que ens ve a ràfegues, fent que els esdeveniments voleïint davant del nas, suplint la tardor que no fa. Ens ha nascut un "nou art" sota les faldilles de l'àvia que ja camina sol, amb l'empenta insultant de l'adolescent que no s'ha posat mai "de llarg".

Petit almanac: *Artefactes* d'Abelard ventura al Cafè Central; *La vida sin amor no tiene sentido* de Marcel·lí Antúnez a Can Trincería; *Sants* de Kim Domene a la capella de Sant Ferriol; interacció *Knut* de Pep Fargas i Anna Manel.la a la Coperació; interacció *Dansa-escultura* de Rosa Serra i Maria Rovira a la Cooperació; interacció d'Òscar Gamell i Servand Solanilla a la Cooperació; *Joan, l'home de carn* de Marcel·lí Antúnez a l'hipermercat Màxim. Al marge del Fòrum i a un ritme més llarg, les exposicions *Kariyangwe* d'Àlex Nogué a la Galeria Joan Prat i *Blau sobre taronja* de Jordi Domènech a la Sala 14. I com a traca final, la Factoria de les Arts, amb més de trenta artistes a l'entorn d'una ruïna (la modernitat) representada per l'orgull industrial de l'Olot dels anys 50: la Cooperació fabril. Hi ha un bon nombre d'olotins que estan tirant amb força com a artistes; ho fan sovint d'esquenes a la ciutat que no sap trobar-los vida. aquest és el cas d'en lluis Hortalà que ha instal·lat un "marc gegant" al nou vial.

En conjunt, se sintotnitza prou bé amb una estètica viva i actual que lluita per enfrontar-se a la realitat a pèl nu; volent-hi la diversitat i la multiplicitat, ja no d'una manera adoctrinada, sinó trobant-la (a voltes cercant-la expressament) a través del fet experimental, en la creença que cal reemplaçar la unitat del mateix amb el seu tret qualitatiu, per empènyer per la causa de la mobilitat amb el seu tret quantitatiu, sense deixar de buscar allò més complex i transcendent. Una estètica que aconsegueix la catarsi, no tant per la notorietat del que ho fa possible sinó pel simple fet d'enfrontar-s'hi. Heus aquí el nou valor del joc representatiu: dir la rewalitat des d'una postura humil, antiheroica i oberta que dóna a l'art força per buscar la seva pròpia destrucció, que no és altra cosa que desfer-se del pes d'una Cultura que s'ha transformat en un llast per la vida. la crítica del fet efímer, del joc conceptual i del mínimal convergeixen a donar cares a una herència d'avantguarda. El què d'aquest nou joc és que la crítica ja no sigui imposició (contrarevolució i poder) sinó enfortiment de les llibertats personals.

En una de les accions de la Factoria de les Arts, l'artista afirmava: "Tot prèn complicats noms, però vivim únicament abocats a una causa, trobar un lloc on estar. Un racó d'existència que no hagi estat descobert per ningú abans que nosaltres. Aquesta és la missió del pioner dels nostres temps. Potser l'ingredient màgic que li resta descobrir al viatger és el silenci. Temps, espai, silenci...bonica combinació".

El silenci és allò que busca un art expressament antiiconogràfic. Ja no existeix allò a representar. la permuta es fa no pas en nom del no res i del caos sinó en nom de la vida (de la part que en té cadascú). No hauria de ser aquesta la paraula dels nous profetes. Simplement ens toca una plaga que a tots ens cou. Discreparem amb el tempo. Els més llançats s'hi afegiran, els més cauts s'ho pensaran. D'una manera o altra tots hi anirem arribant igual (i paral·lelament) a com anem ingressant en l'anomenada "societat de l'opulència" o del "neocapitalisme". I entre "el televisor, la nevera elèctrica, conduint el seu cotxe o discutint de vols espacials, subjecte a la bomba de cobalt o a la bomba atòmica", l'art fa el seu fet i punt.

Jordi Rovira

La reaparició de *Vitrina*

Després de tres anys d'absència forçosa, aquests dies ha tornat a sortir a la llum un nou número, el setè, de la revista *Vitrina*, ara convertida en publicació del Museu Comarcal de la Garrotxa i de l'Arxiu Històric Comarcal d'Olot.

Les dificultats de la revista han estat únicament econòmiques. L'any 1992, quan la publicació ja havia editat sis números i el seu sistema de finançament encara no s'havia consolidat, la direcció de la revista va considerar indispensable que, abans de l'aparició d'un altre número, estigués garantida de manera definitiva la viabilitat econòmica de la revista.

Les converses i negociacions per a aconseguir aquest objectiu van ser llargues i sovint decebedores. Finalment, a mitjan 1994, després d'haver-se plantejat la desaparició de la revista, una col·laboració decisiva del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa i l'aportació de l'Ajuntament d'Olot i de la Diputació de Girona han permès reprendre enguany la publicació de la revista i, sobretot, assegurar-ne la periodicitat anual.

A partir d'aquest número, *Vitrina*, fins ara adscrita al Museu Comarcal, esdevé, com ja s'ha apuntat, la publicació del Museu Comarcal de la Garrotxa i de l'Arxiu Històric Comarcal d'Olot. El canvi és gairebé només nominal, perquè les dues institucions, que comparteixen el mateix edifici, ja havien col·laborat des del primer número en els treballs de coordinació, redacció i edició de la revista, així com en la realització d'altres iniciatives conjuntes, des d'exposicions (la més recent ha estat *Viatge a Olot: la salvaguarda del patrimoni català durant la Guerra Civil*) a la convocatòria de beques destinades a la investigació (l'any 1994 es va recuperar la beca de Ciències Socials i Humanes). D'altra banda, l'any 1992 el Museu Comarcal de la Garrotxa i l'Arxiu Històric Comarcal d'Olot, fins aleshores vinculats orgànicament i per funcionament amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (al Servei de Museus i al Servei d'Arxius, respectivament), passaven a dependre funcionalment del Consell Comarcal de la Garrotxa.

En aquesta nova etapa *Vitrina* reafirma la seva voluntat inicial, expressada en l'editorial del seu primer número, el desembre de 1985, de ser una tribuna de difusió dels treballs i investigacions realitzats en els diferents camps de les ciències naturals i socials de la comarca, especialment els generats a partir de la relació amb el Museu Comarcal de la Garrotxa, l'Arxiu Històric Comarcal d'Olot i el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

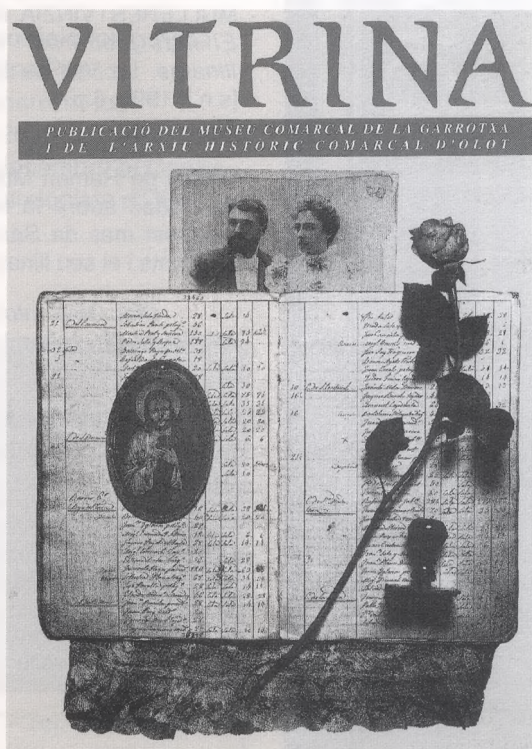
Les dificultats en la continuïtat de *Vitrina* revelen, en el fons, els dubtes de les institucions sobre la necessitat i l'interès d'una revista amb les seves característiques. Podria argumentar-se que, avui, bona part de les comarques catalanes disposen d'una eina semblant, sovint patrocinada

pel consell comarcal respectiu, però no cal acudir a la comparació per a defensar-ne la seva utilitat. Hi ha, almenys tres raons que justificarien l'existència de *Vitrina*:

a) en primer lloc, alguns articles inclosos en la revista, han aportat una informació inèdita sobre obres poc estudiades del Museu Comarcal. Com a exemple, citem la identificació d'una pintura de fusta de la segona meitat del segle XVI de l'artista Perris de la Roche, a cura del professor Miquel Àngel Alàrcia.

b) en segon lloc, l'apartat bibliogràfic de la revista, que recull de manera exhaustiva totes les monografies, treballs universitaris i articles publicats al llarg de l'any en els camps de l'art, les ciències naturals, l'economia, l'etnografia, la geografia, la història, la llengua i la literatura i la pedagogia de la Garrotxa, s'ha convertit - ho demostra l'experiència professional - en una eina utilíssima per als investigadors. Avui, el conjunt d'aquestes relacions constitueix un autèntic repertori bibliogràfic comarcal dels últims quinze anys.

c) finalment, *Vitrina* és la revista d'intercanvi del Museu i de l'Arxiu amb les publicacions d'altres institucions i centres d'estudi de Catalunya i del País Valencià. L'hemeroteca de l'Arxiu Comarcal no seria, evidentment, tan completa ni disposaria de títols sovint difícils de trobar sense aquesta eina d'intercanvi que és una revista científica pròpia. La relació que s'adjunta dels centres amb els quals l'Arxiu Comarcal té un conveni d'intercanvi així ho manifesta.

Monografies

Escola-empresa: 10 anys de pràctiques a les empreses, [S.l.]: Fundació Pública pel Foment dels Ensenyaments Professionals i Agraris, 1995, 12 p.

Memòria i balanç dels deu anys d'experiència a través de la qual alumnes de segon grau de l'Institut de Formació Professional de la Garrotxa completen la seva formació amb estades a les empreses de la comarca.

Mieres: 10 anys d'intercanvi, Mieres: Associació Cultural La Fulla de Mieres, 1995, 62 p.

Recull de la història escrita i oral de Mieres, de la Fira de Santa Cecília i dels deu anys de l'actual Fira de l'Intercanvi que se celebra a la vila.

MIR i del POZO, Francesc J. de, *El centre històric de Besalú: estudi urbanístic*, Olot: Edicions El Bassegoda (Besalú: Amics de Besalú i el seu comtat), 1995, 281 p.

Estudi històric i arquitectònic del conjunt històric-artístic de Besalú, elaborat per l'arquitecte autor del projecte de restauració de diferents edificis de la vila.

MULLERES i VINZIA, Xavier i MULLERES i VINZIA, Ramon, *El mas Molleres i el seu llinatge*, La Vall de Bianya, [s.n.], 1995, 8 p.

Resum de l'obra inèdita de Ramon Mulleras i Bernades sobre la història d'aquest mas de Sant Joan les Fonts i el seu llinatge.

Olot: Guia: Informació Municipal, [S.l.]: [s.n.], 1995, 24 p.

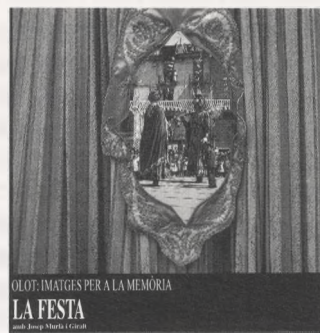
Enèsima versió d'una guia de serveis de la ciutat d'Olot.

Olot i les seves fonts, Olot: Centre d'Iniciatives Turístiques, 1995, 20 p.

Guia il·lustrada de les fonts de la vila vella i de les rodalies d'Olot.

Olot, imatges per a la memòria, vol. VI: La festa / amb Josep Murlà, Olot: Fundació Pere Simon, 137 p.

Darrer volum de la col·lecció de llibres fotogràfics sobre la ciutat d'Olot, dedicat en aquesta ocasió al calendari festiu.

Articles

AGUSTÍ i FARJAS, Bibiana i LLORENS i RAMS, Josep M., «La intervenció arqueològica a Sant Andreu del Coll (Olot, la Garrotxa), 1991-1994» *Vitrina*, núm. 7, p. 41-50.

Memòria de la intervenció arqueològica a Sant Andreu del Coll, realitzada entre els anys 1991 i 1994.

BARSEBA, Carles, «Caracterització i qualitat de l'aigua del riu Ser», *Vitrina*, núm. 7, 1995, p. 19-27.

Caracterització exhaustiva i avaluació de les característiques físico-químiques de l'aigua del curs del riu Ser.

CAMPENY, Roser, ROSELL, Carme i STEFANESCU, Constantí, «El poblament de vertebrats del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa», *Vitrina*, núm. 7, 1995, p. 11-18.

Anàlisi de la informació sobre la fauna de vertebrats del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, tant pel que fa a la seva distribució i situació com pel que fa a la identificació de les

actuacions que amenacen la seva conservació.

FERRÉS i LAHOZ, Pilar, «Miquel Blay i Fàbregas (1866-1936): Catàleg raonat», *Vitrina*, núm. 7, 1995, p. 35-40.

Presentació del catàleg de les obres de l'escultor olotí Miquel Blay.

MESSEGUER, Lluís i GARÍ, Joan, «Metàfora i fraseologia en el discurs costumista: Santiago Rusiñol i Marià Vayreda», *Caplletra. Revista internacional de Filologia*, núm. 18, primavera 1995, p. 133-164.

Anàlisi de *L'auca del senyor Esteve* i de *La punyalada*, que posa de relleu la coincidència en la utilització dels models metafòrics i fraseològics del moviment costumista, especialment la metàfora animalística.

PLANES i ALBETS, Ramon, «Joaquim Danés i l'Arxiu Notarial d'Olot en una lletra de 1959», *Vitrina*, núm. 7, p. 7-8.

Transcripció d'una carta d'agraïment de Joaquim Danés a Fèlix Duran i Cañameras, en la qual fa diferents consideracions sobre l'Arxiu Notarial d'Olot.

PUJIULA i RIBERA, Jordi, «Als 75 anys d'una fotografia. Josep Alberola i les vagues de l'any 1919», *Vitrina*, núm. 7, p. 8-9.

Prenent com a punt de partida la famosa fotografia del «ranxo del Turín» l'autor glossa la vaga obrera de 1919 i apunta una breu biografia del seu líder, Josep Alberola.

SCHULZE, Gabrielle, «La càrrega, un quadre de Ramon Casas», *Vitrina*, núm. 7, 1995, p. 29-34.

Anàlisi de l'estructura de la composició de *La càrrega*, el quadre de Ramon Casas conservat al Museu Comarcal de la Garrotxa.

Novembre

3

■ Cine Club:
"La voz de la luna"
de Federico Fellini
Lloc: Teatre Principal
Hora: 2/4 d'11 de la nit

4

■ Cinema amateur a Olot: una breu història
"Cinema ranci": Jaume Daudí, Jaume Tenas, Àngel Vila, etc.
Lloc: Centre Catòlic
Hora: 8h de la tarda

7

■ Filmoteca: Cinema i literatura
"Henry y June"
de Philip Kaufman
Lloc: Teatre Principal
Hora: 10h del vespre

10

■ Conferència:
"Realitat i llegenda de John Ford" a càrrec de Javier Coma
Lloc: Orfeó Popular
Hora: 10h del vespre

11

■ Cinema amateur a Olot: una breu història
"Cinema de competició": Marc Barberí, Josep M. Canals, etc.
Lloc: Centre Catòlic
Hora: 8h de la tarda

■ Conferència-debat:
"El desencís democràtic. Llistes obertes o llistes tancades" amb Eduard Moreno, Raimon Bonal i Agustí Bosch. Farà de moderador: Santiago

Vilanova.
Organitza: "Eco-Fòrum Garrotxa"
Lloc: Teatre principal
Hora: 19'30 h.

14

■ Filmoteca: Cinema i literatura
"52, vive o muere" de John Frankenheimer
Lloc: Teatre Principal
Hora: 10h del vespre

17

■ Música i cinema:
"El món màgic de George Méliés" de Jordi Sabatés
Lloc: Teatre principal
Hora: 10h del vespre

18

■ Cinema amateur a Olot: una breu història
"D'amateur a professional": Pep Callís, Joaquim Castells, etc.
Lloc: Centre Catòlic
Hora: 8h de la tarde

20

■ Conferència:
"Tres reflexions sobre el cinema" Víctor Erice (director de cinema)
Lloc: Orfeó Popular
Hora: 10h del vespre

21

■ Filmoteca: Cinema i literatura
"La isla de Pascali"
de James Dearden
Lloc: Teatre Principal
Hora: 10h del vespre

24

■ Cine Club:
"Before the rain"
de Milcho Manchevski
Lloc: Teatre Principal
Hora: 2/4 d'11 de la nit

28

■ Filmoteca: Cinema i literatura
"Harry e hijo" de Paul Newman
Lloc: Teatre Principal
Hora: 10h del vespre

■ Conferència:
"Coneixem-los" a càrrec de Josep Ma. Cros, arquitecte col.laborador de Mifas.
Hora: 8 vespre
Lloc: CEO

Exposició fotogràfica d'Anna Pons:
"Coneixem-los" del 28 de novembre al 17 de desembre al Centre Excursionista d'Olot

SHAKESPEARE I COMPANYIA

LLIBRERIA

Passeig de Barcelona, 1 - 17800 OLOT - Tel. i Fax. 26 71 56

Es una antiga fàbrica especialitzada en l'elaboració del torrell i la coca de llardons típics d'Olot

Sant Rafael. 5 - Tel. (972) 26 08 59
OLOT (la Garrotxa)

Elaboració pròpia d'embotits
c/ Roser, 5 - Tel. 26 10 61
17800 OLOT (Girona)

Ben bé d'Olot!

COMPLICITATS

ANNA PONS

Amb la col.laboració de:

 RÀDIO CLOT
98.1 FM

SOM LÍDERS D'AUDIÈNCIA